

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультет № 3

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

з навчальної дисципліни «**Тактико-спеціальна підготовка**» вибіркова
компонента освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
081 Право (поліцейські)

м. Вінниця – 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 29.08.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією спеціальних дисциплін
Науково-методичної ради
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
(протокол від 29.08.2023 № 17)

Розробники:

Доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3,
кандидат технічних наук, доцент, Ігор ВЛАСЕНКО;
Доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №3,
кандидат юридичних наук, капітан поліції Тихін ШЕВЧЕНКО;
Старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету №3, капітан поліції Олександр СКЛЯР;
Викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету
№3, Анна ЦИРКУЛЕНКО;

Рецензенти:

Начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії
Національної гвардії України к.психол.н., доцент, підполковник
Станіслав ЛАРІОНОВ.
Завідувач кафедри військової підготовки Харківського національного
університету внутрішніх справ Сергій БАБАК.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами

Номер розділу	Номер та назва теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Література	Вид контролю	
		Всього	з них:							
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота			
Семестр № 1										
	Тема № 1 Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції.	38	6	-	18	-	14	-	Залік	
	1.1 Тактико спеціальна підготовка. Мета, та основні задачі. Основні терміни та поняття.	4	2	-	-	-	2	-		
	1.2 Тактика комунікації поліцейського.	8	2	-	2	-	4	-		
	1.3 Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів).	14	-	-	10	-	4	-		
	1.4 Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі.	6	2	-	2	-	2	-		
	1.5 Порядок пересування та малі оперативні групи.	6	-	-	4	-	2	-		
	Тема № 2 Тактика дій поліцейського на місцевості.	22	-	-	16	-	6	-		
	2.1 Основи тактики патрулювання.	14	-	-	10	-	4	-		
	2.2 Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції.	8	-	-	6	-	2	-		
	Всього за семестр	60	6	-	34	-	20	-		
Семестр № 2										
	Тема № 2 Тактика дій поліцейського на місцевості.	30	2	-	22	-	6	-	Залік	
	2.3 Тактика зупинення транспортного засобу.	18	2	-	14	-	2	-		
	2.4 Евакуаційні заходи постраждалих.	6	-	-	4	-	2	-		
	2.5 Підхід до будівлі та її зовнішній огляд.	6	-	-	4	-	2	-		
	Тема № 3 Тактика дій поліцейського у будівлі.	30	-	-	26	-	4	-		
	3.1 Пересування у будівлі при виконанні службових завдань за викликом.	8	-	-	6	-	2	-		
	3.2 Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця».	22	-	-	20	-	2	-		
	Всього за семестр	60	2	-	48	-	10	-		
	Всього за навчальний рік	120	8	-	82	-	30	-		
Семестр № 3										
	Тема № 4 Основи тактико-спеціальної підготовки при введенні оперативних планів.	2	2	-	-	-	-	-	Залік	
	Тема № 5 Основи топографії.	14	-	-	14	-	-	-		
	Тема № 6 Планування, організація та порядок проведення заходів щодо ліквідації масових заворушень	14	-	-	14	-	-	-		
	Всього за семестр	30	2	-	28	-	-	-		
Семестр № 4										
	Тема № 6 Планування, організація та порядок проведення заходів щодо ліквідації масових заворушень	40	-	-	30	-	10	-	Залік	
	Тема № 7 Спецтехніка.	20	-	-	10	-	10	-		
	Всього за семестр	60	-	-	40	-	20	-		

	Всього за навчальний рік	90	2	-	64	-	20	
	Семестр № 5							
	Тема № 8 Планування та організація заходів за умови введення в дію оперативного плану оборони адміністративної будівлі НП.	10	-	-	10	-	-	Залік
	Тема № 9 Організація та порядок проведення поліцейської операції «Сирена».	10	-	-	10	-	-	
	Тема № 10 Організація та порядок проведення спеціальної поліцейської операції «Грім».	10	-	-	10	-	-	
	Всього за семестр	30	-	-	30	-	-	
	Семестр № 6							
	Тема № 11 Організація та проведення поліцейської операції щодо протидії злочинам, пов'язаним з автотранспортом «Перехват».	15	-	-	10	-	5	Залік
	2.1 Основи тактики патрулювання.	10	-	-	10	-	-	
	2.3 Тактика зупинення транспортного засобу.	10	-	-	10	-	-	
	Тема № 7 Спецтехніка.	10	-	-	10	-	-	
	Всього за семестр	45	-	-	40	-	5	
	Всього за навчальний рік	75	-	-	70	-	5	
	Семестр № 7							
	1.3 Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів).	25	-	-	10	-	15	Екзамени
	3.1 Пересування у будівлі при виконанні службових завдань за викликом.	20	-	-	10	-	10	
	Всього за семестр	45	-	-	20	-	25	
	Всього за навчальний рік	45	-	-	20	-	15	
	Всього за період навчання	330	10	-	250	-	80	

2. Методичні вказівки до практичних занять

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.2: «Тактика комунікації поліцейського».
Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику; формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Кількість годин: 2 години
Місце проведення: навчальна аудиторія

Навчальні питання:

1. Оцінка ситуації.
2. Комунікація з суб'єктами.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
8. Лекція №2 «Тактика комунікації поліцейського».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Заняття розпочинається шляхом усного опитування курсантів з виставленням оцінок за знання теоретичної бази даної теми, а також питань розглянутих на попередній лекції.	20 хв.	Викладач вибірково задає питання курсантам згідно до плану попередньої лекції. 1. Активне слухання. 2. Як взаємодіяти з «проблемними» людьми. 3. Як реагувати на вербальні образи. 4. Усвідомлювати, коли слова будуть неефективними. 5. Пояснити, якими будуть ваші силові дії. 6. Знати, коли застосувати силове обмеження. 7. З самого початку встановити позитивний контакт. 8. Теорія тактичної комунікації. 9. Реагування на вербальний спротив. 10. Тактики етичної інтервенції.

			11. Виявлення повідомлень провокаційного характеру. Слід звернути увагу на розуміння курсантами основ комунікації, її змісту та призначення.
2.2.	<p>Курсанти опрацьовують на практиці отримані на лекції знання з реагування на дії суб'єкта.</p> <p>Курсанти діляться на пари. Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації.</p> <p>За командою викладача курсанти займають вихідне положення. Курсант – суб'єкт комунікації за командою викладача обирає лінію поведінки або бере до рук якийсь предмет. Поліцейський повинен оцінити обстановку та прийняти рішення.</p>	20 хв.	<p>Основна задача курсанта-поліцейського – зробити правильну оцінку обстановки та прийняти рішення виходячи з міркування власної безпеки та виконання поставлених завдань.</p> <p>Викладач повідомляє суб'єкту комунікації настанову та вказує на манеру поведінки. Такими варіантами можуть бути:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суб'єкт повинен зобразити людину у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння. 2. Суб'єкт повинен зобразити людину, яка виказує відверту неповагу до поліцейського. 3. Суб'єкт повинен зобразити людину, яка «щось ховає у кишені». 4. Будь-яка інша ситуація на вибір викладача. <p>Основним критерієм даної вправи є змога курсанта правильно оцінити ситуацію.</p>
2.3.	<p>Курсанти діляться на пари. Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації.</p> <p>Курсанти отримують завдання та вислуховують фабулу.</p> <p>За командою</p>	20 хв.	<p>Курсантам оголошується фабула комунікації. Такими фабулами можуть бути:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Виклик за фактом зниклої дитини. 2. Виклик за фактом сімейної сварки. 3. Виклик за фактом

	викладача поліцейський повинен задавати питання суб'єкту комунікації. Отримані відповіді та результати курсант повідомляє викладачу. Після цього обговорюється результати опитування.		крадіжки з магазину. 4. Виклик за фактом бійки. 5. Інша ситуація на вибір викладача. Потрібно звернути увагу на запитання, які ставить курсант – поліцейський, а також на повноту зібраної інформації.
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».

Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок надягання кайданків.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Комунікація з суб'єктом.
2. Діставання та утримання кайданків.
3. Надягання кайданків.

Література:

Основна:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-:І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с.

4. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
5. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондарєнка, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Проводиться роз'яснення курсантам тактики комунікації з суб'єктом за умови співпраці із поліцейським. Курсанти діляться на пари. Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації. За командою викладача курсанти	10 хв.	Викладач повинен приділити увагу дистанції між поліцейським та суб'єктом комунікації, а також на правильність постанови голосу та вимовляння команд.

	<p>займають вихідне положення. Курсант повинен повідомити суб'єкту про мету свої дій, наприклад, словами «Зараз я буду одягати на Вас кайданки, я мене чуєте? Ви готові зі мною співпрацювати?» та обов'язково отримати позитивну відповідь.</p>		
2.2.	<p>Проводиться роз'яснення курсантам правил діставання та утримання кайданків. Група ділиться на пари.</p> <p>Вправа проводиться по елементам:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Діставання кайданків. • Утримання кайданків. <p>Курсанти діляться на пари. Один з курсантів виконує обов'язки поліцейського, а інший – суб'єкта комунікації.</p> <p>За командою викладача курсанти займають вихідне положення.</p>	15 хв.	<p>Курсанти повинні відпрацювати діставання кайданків спочатку повільно, поступово збільшуючи швидкість, у тому числі діставання не дивлячись на кайданки.</p>
2.3.	<p>Поліцейський знаходиться у позиції інтерв'ю. Подає команду: «Руки догори, пальці в сторони», «Обертатися кругом, поки не скажу «стоп», «Стоп»», «Ноги широко, носками нарізно», «Руки назад, пальці у замок, долонями назовні», «Руки від спини».</p> <p>Виконати захват лівою рукою за замок зі сторони мізинців та</p>	35 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p>

	<p>прокрутити його до гори. Надягти нижнє кільце кайданків на праве зап'ястя зі сторони великого пальця. Лівою рукою виконати захват за середній палець лівої руки правопорушника вигнути його назовні та розірвати замок. Надіти верхнє кільце кайданків на ліве зап'ястя правопорушника зі сторони великого пальця.</p> <p>Перевірити щільність надягання кайданків та поставити на фіксатор.</p>		
3.	Заклучна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок надягання кайданків у положенні лежачі.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальна аудиторія або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Надягання кайданків у положенні лежачи.

Література:

Основна:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-:І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с.
4. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
5. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 	10 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	<p>Проводиться роз'яснення курсантам мети та обставин, у яких необхідне виконання цієї вправи. Звертається увага на можливий супротив суб'єкта та необхідність його подолання.</p> <p>Правопорушник лежить на животі, поліцейський виконав больовий контроль.</p> <p>Правою рукою дістати кайданки, лівою продовжувати контроль зап'ястя. Виконати захват лівою рукою за ліву долоню правопорушника, розігнути руку та надягти нижнє кільце кайданків на зап'ястя зі сторони великого пальця. Подати команду «Ліву руку за спину». Виконати захват за ліву долоню та надягти верхнє кільце кайданків на зап'ястя зі сторони</p>	40 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p>

	<p>великого пальця.</p> <p>Всі дії виконувати із одночасною подачею команд:</p> <ul style="list-style-type: none"> - попередження правопорушника про свої дії; - при співпраці больовий вплив зменшувати. <p>Під час виконання поверхневої перевірки не втрачати контролю правопорушника.</p>		
2.2.	<p>Курсантам роз'яснюється спосіб підйому правопорушника у кайданках та його конвоювання.</p> <p>Правопорушник у кайданках лежить на животі.</p> <p>Подати команду: «Ліву ногу під себе». Підштовхуючи правопорушника, змусити його підняти у бік зігнутої ноги.</p> <p>При співпраці підіймання правопорушника здійснювати без больового впливу (тільки допомагати), подавати вербальні команди.</p>	20 хв.	Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.
3.	Заклучна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок проведення поверхневої перевірки.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення:

навчальна аудиторія або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Поверхнева перевірка у положенні стоячи та навколішки.
2. Поверхнева перевірка у положенні лежачи.

Література:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с.
4. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
7. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
8. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття:

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 	10 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи.</p> <p>Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	<p>Поліцейський знаходиться у положенні інтерв'ю. Подати команди: «Руки догори, пальці в сторони», «Обертатись кругом, поки не скажу «стоп», «Стоп» (правопорушник опинився спиною до поліцейського), «Ноги широко, носки нарізно», «Руки за спину, пальці у замок, долонями догори», «Руки від спини».</p> <p>Виконати захват лівою рукою за замок зі сторони мізинців та прокрутити його до гори та вивести правопорушника із рівноваги. Запитати: «Чи є у вас предмети, які можуть нанести мені шкоду, або заборонені речі?»</p> <p>Виконати поверхневу перевірку.</p> <p>Для огляду правопорушника з лівого боку перехватити замок правою рукою та виконати</p>	15 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p> <p>Особливу увагу потрібно звернути на місця, де найчастіше всього можуть бути сховані заборонені речі.</p>

	огляд.		
2.2.	<p>Поверхнева перевірка у положенні навколiшки.</p> <p>Подати команду: «Стати на праве коліно, на лiве коліно, нога на ногу», «Руки від спини».</p> <p>Виконати захват лiвою рукою за замок зі сторони мезинців, та прокрутити його до гори. Виконати поверхневу перевірку.</p> <p>Поверхневу перевірку виконувати згори - донизу: починати з головного убору, тулуб підозрюваного умовно розділити на сектори (звернути увагу на область поясу (ремня). Перед початком проведення поверхневої перевірки запитати: «Чи є у вас предмети, які можуть нанести мені шкоду, або заборонені речі?»</p>	15 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p> <p>Особливу увагу потрібно звернути на місця, де найчастіше всього можуть бути сховані заборонені речі.</p>
2.3.	<p>Правопорушник лежить на животі, руки за спиною у кайданках. Перевернути правопорушника на лiвий бік за його праву руку.</p> <p>Виконати присід зі спини. Лiвим коліном виконати контроль голови натискаючи на шию, правим коліном опертися у правий бік правопорушника (права рука правопорушника повинна знаходитись на правому стегні поліцейського).</p> <p>Виконати поверхневу перевірку тулуба, відвести праву ногу зігнуту в коліні</p>	30 хв.	<p>Викладач повинен контролювати за виконанням курсантами усіх елементів вправи, вказувати на помилки та на пропущені елементи.</p> <p>Особливу увагу потрібно звернути на місця, де найчастіше всього можуть бути сховані заборонені речі.</p>

	<p>назад та виконати поверхневу перевірку нижніх кінцівок. Перевернути правопорушника на правий бік, виконати поверхневу перевірку таким же чином. як і на лівому боці.</p> <p>Поверхневу перевірку виконувати згори - донизу: починати з головного убору, тулуб підозрюваного умовно розділити на сектори (звернути увагу на область поясу (ременя). Перед початком проведення поверхневої перевірки запитати: «Чи є у вас предмети, які можуть нанести мені шкоду, або заборонені речі?»</p>		
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема №1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.3: «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Набуття та вдосконалення навичок застосування спеціальних засобів (гумовий кийок).

Кількість годин:	2 години
Місце проведення:	спортивна зала або відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Спосіб діставання гумового кийка.
2. Стійки із гумовим кийком.
3. Захисні гумовим кийком від ударів.
4. Звільнення від захвату за гумовий кийок.

Література:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-:І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с.
4. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
5. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.
3. Гумові кийки ПР -73 М на кожного курсанта.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Спосіб діставання гумового кийка. Курсанти шикуються з інтервалом не менше ніж 2 метри один від одного. Палка гумова знаходиться у палкоутримувачі на лівому боці. За командою викладача курсант дістає палку правою рукою з одночасним розривом дистанції (з відходом назад). При діставанні гумового кийка лівою рукою притримувати за утримувач. Після діставання ПГ знаходиться на правому плечі, лева рука перед собою.	20 хв.	При відході назад слід приділити увагу рухам. Ноги не повинні перехрещуватися при ходьбі. Курсант повинен контролювати периметр перед собою. Викладач повинен особливу увагу приділити заходам особистої безпеки, а також швидкості виконання вправи.
2.2.	Стійки із гумовим кийком.	20 хв.	Викладач повинен особливу увагу приділити заходам

	<p>Курсанти діляться на пари. Курсанти розділяються на пари. Один із них виконує роль поліцейського, а інший – умовного правопорушника.</p> <p>Стійка № 1:</p> <p>Гумовий кийок знаходиться у правій руці на правому плечі, ліві рука витягнута вперед. Курсанти виконують переміщення вперед та назад із контролем дистанції до умовного правопорушника.</p> <p>Стійка № 2:</p> <p>Гумовий кийок знаходиться у правій руці, ліва рука утримує гумовий кийок з другого боку.</p>		особистої безпеки, а також швидкості виконання вправи.
2.3.	<p>Звільнення від захвату за гумовий кийок.</p> <p>Курсанти діляться на пари. Лівостороння (правостороння) стійка, кийок утримується обома руками, правопорушник захопив кийок однією рукою.</p> <p>Виконати звільнення від захвату швидко обертом із кроком вперед або назад.</p> <p>Виконати звільнення від захвату швидко, обертом із кроком вперед або назад.</p> <p>Обертання кийка виконувати таким чином, щоби мізинець правопорушника опинився зверху. Здійснити больовий вплив на зап'ястя.</p>	20 хв.	Викладач повинен особливу увагу приділити заходам особистої безпеки, а також швидкості виконання вправи.
3.	Заклучна частина – 10 хв.		

3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема № 1 «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.3 «Застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів)».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного застосування поліцейських заходів примусу (спецзасобів). Застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії.

Кількість годин: 2 години
Місце проведення: відкрита місцевість

Навчальні питання:

1. Методи, способи та умови застосування засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії.
2. Захист від дії засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії.

Література:

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-:І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с.
4. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
5. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондарєнко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.
3. Терен 4-м.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Курсантам демонструється виріб Терен 4м , його технічні складові, принцип дії. <i>Балон аерозольного типу, що містить речовини сльозогінної та дратівливої дії (іританти) морфолід пеларгонової кислоти (МПК) та CS.</i> <i>Маса спорядженого балона – 70 гр.</i> <i>Дальність ураження – до 3м.</i> <i>Час безперервного використання – 6-7 сек.</i> <i>Також роз'яснюється спосіб застосування та помилки при застосування.</i> <i>1. Балон дістається із підсумка заздалегідь.</i>	30 хв.	Також слід зауважити, що речовини сльозогінної та дратівливої дії діють не на усіх людей та тварин однаково. Слід мати на увазі, що бувають випадки, коли подібні речовини не діють взагалі, наприклад на людей у стані сильного наркотичного сп'яніння або на скажених собак. Тому ні в якому розі не слід втрачати пильність.

	<p>2. Сопло балона направляється у обличчя правопорушника.</p> <p>3. Розпилення припиняється одразу після припинення агресії з боку правопорушника.</p> <p>Рекомендовано розпиляти не довше ніж 1-2 секунди за раз.</p> <p>4. Перед застосуванням рекомендується впевнитись, що розпилення не буде проводитись проти вітру. Не рекомендується розпиляти під час переслідування або бігу вперед.</p> <p>5. Забороняється розпилювати близько до відкритого вогню та в приміщеннях.</p>		
2.2.	<p>Захист від дії засобів, споряджених речовинами сльозогінної та дратівної дії.</p> <p>При загрозі розпилення речовин сльозогінної та дратівної дії слід розірвати дистанцію із правопорушником та попередити його про відповідальність перед законом за вчинення подібних дій.</p> <p>У разі виникнення загрози поліцейський повинен захистити дихальні шляхи та за можливістю очі.</p> <p>Вільну руку поліцейський підносить до обличчя та закриває передпліччям дихальні</p>	30 хв.	Викладач повинен звернути увагу на одягу поліцейського, зокрема на волосся, макіяж та накладні вії у жінок. Також звернути увагу на хибні способи змивання сльозогінної речовини з тіла та очей (молоко, горілка, інше).

	шляхи. У разі потрапляння речовин сльозогінної та дратівної дії слід промити уражені ділянки (очі, шкіру) великою кількістю проточної води.		
3.	Заклучна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема № 1 «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.4 «Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Формування вмінь з ідентифікації вибухових пристроїв та відпрацювання правильних дій поліцейських у відповідних ситуаціях.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: відкрита місцевість, територія університету, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Ідентифікація вибухових речовин.
2. Дії поліцейського при виявленні вибухових речовин чи пристроїв.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
8. Лекція №3 «Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.
3. Макети гранат, інших вибухових пристроїв.
4. Радіостанція.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Курсантам демонструється макети вибухових пристроїв, надається можливість самостійно їх оглянути. Також додатково нагадується матеріал попередньої лекції, зокрема візуальні ознаки вибухонебезпечних предметів та пристроїв: • зовнішній вигляд боєприпасів (міна, граната, снаряд); • колір і зовнішній вигляд вибухової речовини; • поява сторонніх звуків; • наявність натягнутих дротів; • наявність металевих вражаючих елементів	20 хв.	Також курсантам нагадується про категоричну заборону приймати якісь рішення про розмінування без критичної на то необхідності.

	<p>(цвяхи, болти, гайки, каміння) у пакунку;</p> <ul style="list-style-type: none"> • наявність розсипаного порошку; • наявність клаптиків паперу; • наявність ізоляційної або клейкої стрічки, дротів та їх обрізаних клаптиків, якими обв'язані пакунки, пристрої; • наявність предметів там, де вони зазвичай не повинні знаходитись (термос серед боєприпасів у схроні, тощо). 		
2.2.	<p>Курсанти діляться на групи по 3-4 поліцейських. Викладачем на території університету вказується місце, закладається вибуховий пристрій. Курсанти повинні провести увесь комплекс дій відповідно до отриманого алгоритму.</p> <p>Після виконання усіх дій проводиться коротке підведення підсумків по кожній групі курсантів.</p>	40 хв.	<p><i>При виявленні витоку газу, авіабомб, снарядів, мін, що не вибухнули, вибухонебезпечних предметів і підозрілих предметів, що становлять небезпеку для населення, <u>працівник поліції зобов'язаний</u>:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – негайно доповісти про це оперативному черговому, повідомити аварійним чи спеціальним службам; – не підходити (не ближче 5 м), не торкатися небезпечних предметів (самотійне розмінування заборонено); – забезпечити захист відстанню; – голосно не розмовляти (не ближче 25 м); – не використовувати мобільний зв'язок та рацію (300 м) без відповідного спецобладнання; – у радіусі 300 метрів

			<p>провести візуальний огляд осіб, які можливо мають відношення до управління вибуховим пристроєм по радіо;</p> <ul style="list-style-type: none"> – застосувати всі можливі заходи щодо особистої безпеки, рятування людей, вивід (вивіз) потерпілих і надання їм необхідної допомоги; – ужити заходів щодо недопущення в небезпечну зону людей і транспорту, що не беруть участі в ліквідації наслідків, а також тварин; – забезпечити охорону громадського порядку; – здійснити охорону об'єктів, з яких зроблена евакуація; – ужити заходів до зупинки працюючих поблизу машин і устаткування; – указувати маршрути виходу населення з небезпечної зони, дороги об'їзду для транспорту; – сповістити диспетчера про прибуття аварійних чи спеціальних служб та додаткових сил; – здійснювати сприяння в мобілізації транспорту і працездатного населення для проведення рятувальних і невідкладних аварійно-відбудовних робіт; – доповісти диспетчеру про усунення наслідків;
--	--	--	--

			– <i>письмово доповісти про інцидент.</i>
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема 1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.5: «Порядок пересування та малі оперативні групи».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Формування вмінь з застосування тактики малих оперативних груп у поліції та відпрацювання правильних дій поліцейських у відповідних ситуаціях.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення:

відкрита місцевість, територія університету, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Цілі, завдання та призначення малих оперативних груп.
2. Види шикувань.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року](#).
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	<p>Курсантам роз'яснюється цілі, задачі та призначення малих оперативних груп у поліції під час несення служби та їх відмінність від подібних груп у армійських підрозділах або підрозділах спеціального призначення.</p> <p>Невеликий підрозділ (мала група) – це група у складі двох-восьми поліцейських, які були об'єднані для виконання спільного завдання.</p> <p>Комунікація відіграє велике значення у формуванні тактики роботи малих груп:</p> <ul style="list-style-type: none"> – дії кожного члена групи мають бути узгодженими; – ролі кожного члена групи мають бути 	20 хв.	<p>Сфери застосування малих груп:</p> <p>1. Прочісування місцевості:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пошук підозрюваних; – пошук зниклих без вісти; – пошук доказів; – огляд будівлі; – детальне обстеження; – операції з нейтралізації озброєних громадян; – протидія масовим заворушенням (оперативно-тактичні групи) <p>2. Стеження або спостереження</p> <p>3. Спеціальні підрозділи</p> <p>Характерні особливості</p>

<p>розподілені з урахуванням концепції «Контакт/Прикриття»</p> <ul style="list-style-type: none"> – до виконання завдання можуть бути залучені кілька малих груп, які мають координувати свої дії. <p>Типи комунікації у малій групі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вербальна; – невербальна (тактична комунікація – мова жестів); – радіозв'язок; – мобільний зв'язок; – сигнальні пристрої, у т.ч. використання зброї для подачі сигналів. <p>Індикатори небезпеки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вигляд; – звук; – силует; – рух; – спалах; – контраст; – запах. <p>При виборі схеми переміщення слід звертати увагу на:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) самоконтроль <ul style="list-style-type: none"> – консолідація допомагає в управлінні діями підрозділу та комунікації між його учасниками; 	<p>утворення й використання малих груп у правоохоронних органах:</p> <ul style="list-style-type: none"> • обмежені ресурси <ul style="list-style-type: none"> – кадри; – засоби комунікації; – засоби контролю • позмінна робота <ul style="list-style-type: none"> – розподіл на райони; – розподіл на зони патрулювання • спеціалізація <ul style="list-style-type: none"> – спеціалізовані підрозділи • суспільна орієнтованість <ul style="list-style-type: none"> – найвищий пріоритет — життя
---	--

	<p>2) безпеку</p> <ul style="list-style-type: none"> – безпека радіусу розташування; <p>3) гнучкість</p> <ul style="list-style-type: none"> – пристосування до умов, таких як завдання, ландшафт, погода, умови освітлення; – розсіювання: відстань між членами підрозділу; <p>4) вогневі можливості</p> <ul style="list-style-type: none"> – зонування відповідальності — визначення місцезнаходження цілі за умовним годинниковим циферблатом або у порядку зростання номерів; – перекривання зон. 		
2.2.	<p>Курсантам роз'яснюються види шикувань, їх переваги та недоліки.</p> <p>Лінійна схема</p> <ul style="list-style-type: none"> – базова схема; – мінімальні вогневі можливості спереду; – низький рівень гнучкості, контролю та безпеки <p>Колона</p> <ul style="list-style-type: none"> – зазвичай використовується з огляду на особливості ландшафту; – має тактичні недоліки, оскільки спереду розташовується лише 	40 хв.	

	<p>одна стрілецька позиція і лише одна людина, яка рухається в голові колони, бачить небезпеку.</p> <p>Розвідувальна колона (змійка)</p> <ul style="list-style-type: none"> — має характеристики, подібні до схеми «колона», за виключенням того, що члени групи рухаються попарно; — залучена більша кількість зброї, вищий рівень безпеки; — зони відповідальності розміщуються ліворуч або праворуч від кожного члена групи <p>Кутом вперед (клин)</p> <ul style="list-style-type: none"> — базова схема; — більш гнучка у порівнянні з лінійною, проте більша кількість зброї та робочих секторів направлені вперед; — краща можливість контролю групи, простіша 		
--	--	--	--

	<p>комунікація;</p> <ul style="list-style-type: none"> – розширення/ ущільнення; – залежно від ландшафту <p>Ромб</p> <ul style="list-style-type: none"> – стандартна схема, яка застосовується у правоохоронних органах; – замкнута фігура, зона відповідальності кожного члена підрозділу — 6 годин (180°). <p>Зазначені основні схеми переміщення можуть комбінуватися в різний спосіб, залежно від завдання та стратегії, обраної командиром.</p> <p>Схема «Арбалет»</p>		
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	

Тема 1: «Основи тактико-спеціальної підготовки патрульної поліції».
Практичне заняття 1.5: «Порядок пересування та малі оперативні групи».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику. Формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Формування вмінь з застосування тактики малих оперативних груп у поліції та відпрацювання правильних дій поліцейських у відповідних ситуаціях.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: відкрита місцевість, територія університету, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Відпрацювання пересування малими оперативних груп у поліції.
2. Основні принципи підходу до будівлі.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 10 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	10 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 60 хв.		
2.1.	Базові техніки: <ul style="list-style-type: none"> • переміщення поодинці (мінімальна ймовірність контакту зі стрільцем); • переміщення групами (контакт зі стрільцем можливий); • переміщення групами під прикриттям (контакт зі стрільцем очікується) Варіанти пересування 1. Пересування по черзі <ul style="list-style-type: none"> – перша група просувається вперед, у той час як друга група прикриває її; – перша група знаходить позицію для здійснення прикриття, після чого друга група починає просуватися вперед — таке 	30 хв.	Викладач роз'яснює курсантам переваги та недоліки кожної із видів базових технік переміщення. Після цього курсанти поділяються на групи та відпрацьовують вказані елементи. Усі помилки розглядаються у сутності усієї групи.

	<p>чергування повторюється;</p> <ul style="list-style-type: none"> – групи переміщуються швидко. <p>2. Послідовне пересування</p> <ul style="list-style-type: none"> – перша група просувається вперед, у той час як друга група прикриває її; – перша група знаходить позицію для здійснення прикриття, після чого друга група починає просуватися до позицій першої групи; – зазвичай відбувається швидше, ніж переміщення по черзі (тривалість між змінами менша). <p>3. Вихід з контакту</p> <ul style="list-style-type: none"> – зворотний рух з використанням техніки переміщення по черзі; – зворотний рух з використанням техніки послідовного переміщення. <p>4. Тимчасова або повна зупинка</p> <p>Незалежно від типу зупинки, необхідно завжди гарантувати повну безпеку підрозділу.</p>		
2.2.	<p>Основні принципи підходу до будівлі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – перед рухом поліцейські мають оцінити обстановку та попередити оперативного чергового про свої дії (наміри здійснити вхід до будівлі); – перший номер рухається біля стіни і дивиться попереду на місце 	30 хв.	

	<p>можливого виходу правопорушника;</p> <ul style="list-style-type: none"> – другий номер рухається позаду, декілька – далі від стіни, сектор огляду – вперед-вгору; – перед вікном пригнутися і пройти нижче; – підвальні вікна необхідно переступати. <p>Як перед початком руху, так і в русі здійснюється огляд дверей та вікон:</p> <ul style="list-style-type: none"> – двері оглядаються ліворуч або праворуч; – при підвищеній небезпеці двері оглядаються ліворуч або праворуч, зверху або знизу; – стук у двері виконується, коли поліцейський вже перебуває ліворуч від дверей за стіною; вікна оглядаються ліворуч або праворуч знизу (одна чверть голови). 		
3.	Заключна частина – 10 хв.		
3.1.	Шукування, підведення підсумків.	5 хв.	Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	5 хв.	
3.3.	Завдання для поліцейського квесту.		Дії поліцейських при переміщенні у будівлі у разі раптового вимкнення світла.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Основи патрулювання.
 - а. Підготовка до патрулювання.
 - б. Координація під час патрулювання.
 - с. Основні форми патрулювання.
 - д. Реагування на повідомлення.
2. Основи експлуатації БПЛА в Національній поліції України.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	Проводиться розбір основних завдань патрулювання, елементів спорядження, спеціальних засобів та зброї. Техніка безпеки при поводженні із спецзасобами (кийок гумовий, браслети сталеві, газовий балончик «Терен 4», електрошокер.	20	Група шикується у 2 шеренги. Звернути увагу на порядок підготовки до використання, порядок перенесення, заходи особистої безпеки при використанні.
2. 2	Практичне роз'яснення координації з напарником, командиром, черговою частиною. Координація з командиром: Патрульний за допомогою радіозв'язку <u>постійно</u> підтримує зв'язок з керівником (командиром) і черговою частиною. <u>Щогодини</u> патрульний повинен повідомляти про своє місцезнаходження і обстановку на своїй території. Після погодження з	20	Група поділяється на підгрупи 7-10 чоловік. Розташовуються у протилежних кутах плацу для відпрацювання передачі інформації за допомоги радіостанції.

3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання основних форм відпрацювання з дотриманням заходів особистої безпеки.
---------	-----------------------------	---	--

2. Основи експлуатації БПЛА в Національній поліції України.

З метою формування **способів** застосування БПЛА в службово-бойовій діяльності Національної поліції України нами проаналізовані основні завдання Національної поліції. З метою класифікації можливих ситуацій застосування БПЛА в роботі поліції доцільно поділити усі можливі ситуації на три категорії: *пошук, супровід та координація*. Відповідно до даної класифікації будуть змінюватись умови завдання та вимоги як до розрахунку БПЛА, так і до ТТХ БПЛА. З метою чіткого формулювання завдання ми пропонуємо наступні визначення:

Пошукові завдання - завдання, суть яких полягає у ретельному огляді місцевості, об'єктів, споруд, організації прочісування із використанням БПЛА.

Пропонуємо наступну класифікацію пошукових завдань за наступними критеріями:

1. За метою пошукових завдань:

- a. **Пошук осіб.** Завдання, змістом якого є пошук конкретних осіб за певними ознаками (наявність фото або зовнішнього опису, наявність особливих прикмет).
- b. **Пошук предметів, об'єктів, тощо.** Завдання із пошуку предметів, об'єктів, техніки, тощо.

2. За характером пошуку:

- a. **Пошук злочинців або правопорушників.** Завдання, характеристикою якого є пошук осіб, які вчинили злочини або правопорушення. При виконанні такого пошуку доцільно дотримуватись маскування дрона та не допустити розкриття мети заходів.
- b. **Пошук потерпілих чи постраждалих.** При виконанні подібних заходів немає необхідності дотримуватися маскування, а у випадку

встановлення місця знаходження особи, яку шукають, доцільно навпаки - показати особі, що її знайшли та допомога скоро прийде. Подібні дії можливі за рахунок наближення з метою візуального спостереження особою БПЛА, скид інформаційних повідомлень, тощо.

3. За розмірами пошукових площин:

- a. **Пошук на великих ділянках місцевості.** Характеризується необхідністю пошуку на великих площинах та обов'язковим формуванням пошукових зон, напрямків, тощо.
- b. **Пошук на невеликих площинах.** Характеризується можливістю тримати в об'єктиві повну зону пошуку із можливістю її огляду.
- c. **Огляд об'єктів, споруд, тощо.** Характеризується необхідністю огляду об'єкта з різних боків або огляду по поверхах чи у середині.
- d. **Робота серед значного візуального шуму.** Даний вид пошуку характеризується необхідністю проводити пошукові заходи серед великої кількості однотипних об'єктів, наприклад, пошуку автомобіля на парковці або конкретної особи серед значного скупчення людей.

4. За характером цілі, що необхідно знайти:

- a. **Відома ціль пошуку.**
- b. **Невідома ціль пошуку.** Характеризується тим, що пошук ведеться за ознаками, прикметами, тощо.
- c. **Пошук за характеристиками.** Характеризується наявністю лише певних характеристик об'єкта, що шукаємо.
- d. **Пошук із залученням спеціаліста.** У даному випадку пошук контролює спеціаліст у певній галузі, свідок чи будь-яка особа, що має відповідну компетенцію.

5. За характером гласності:

- a. **Гласна.** Варіант роботи розрахунку БПЛА, коли пошук проводиться без урахування висоти із можливим або необхідним зниженням, розкриттям свого місцезнаходження, тощо.
- b. **Негласна.** Характеризується необхідністю тримати БПЛА на відстані з метою дотримання максимальної конспірації.

Завдання із супроводу - завдання, метою яких є супроводження об'єкта чи заходу із забезпеченням інформаційної підтримки.

Пропонуємо наступну класифікацію завдань із супроводу:

1. Залежно від характеру цілі:

- a. **Супровід осіб.** Характеризується супроводом особи або групи осіб, яка виконує одну задачу та не розділяється.
- b. **Супровід заходу.** Характеризується супроводом, наприклад, основної колони з урахуванням маршруту заходу.

2. Гласність супроводу:

- a. **Гласний супровід.**
- b. **Негласний супровід.**

Завдання з координації - завдання, метою яких є координація осіб, підрозділів при проведенні оперативних, силових чи інших заходів.

Пропонуємо наступну класифікацію завдань з координації:

1. За кількістю цілей:

- a. **Координація осіб або наряду.** Координація дій окремих осіб чи малого підрозділу, який діє єдиною групою.
- b. **Координація підрозділу.** Спосіб координації, коли необхідно враховувати не тільки позиції, сектори чи напрямки окремих осіб, а ще й глобальний задум маневру підрозділу.

2. За характером дій:

- a. **Координація оперативних заходів.**
- b. **Координація поліцейських операцій.**

- с. **Координація поліцейських спеціальних операцій.**
Характеризується як заздалегідь спланованою роботою, так і раптовою необхідністю проведення координації.
- д. **Координація бойових дій.** Характеризується можливою та вірогідною, у випадку викриття розрахунку, небезпекою для життя і здоров'я ситуацією.
- е. **Рекогносціювання.** Проведення попередньої розвідки за всіма правилами проведення рекогносціювання. Виконується з урахуванням максимальних заходів безпеки та конспірації.

3. За характером методу керування:

- а. **Інформативний**, тобто такий, коли розрахунок інформує наземний підрозділ про зміні у обстановці, а адміністративне рішення приймає відповідальний командир у штабі або на землі.
- б. **Імперативний**, тобто такий, кола розрахунок БПЛА дає чіткі команди наземному підрозділу у випадках, наприклад, небезпеки для життя і здоров'я, проведення евакуації під час вогневого контакту або бойових дій.

4. За характером можливої протидії:

- а. **Із вірогідністю протидії.**
- б. **Без вірогідності протидії.**

Додатково слід виділяти окремі заходи безпеки та умови пошукових заходів:

1. За заходами безпеки, що застосовуються:

- а. **Немає загрози.**
- б. **Можлива загроза.**
- с. **Робота в оперативній обстановці.**
- д. **Робота в умовах ведення бойових дій.**

2. Використання маскування:

- а. **Без маскування.**
- б. **Із маскуванням в умовах виконання завдань поліції.**
Характеризується необхідністю замаскувати поліцейських в умовах

мирних населених пунктів, під працівників комунальних підрозділів, геодезичних служб, журналістів, тощо.

с. Із маскуванням в умовах ведення бойових дій. Із застосуванням повного спектру маскувальних засобів.

Відповідна класифікація відображає собою основні категорії завдань, способів та меж, у яких може бути застосовані БПЛА в службово-бойовій діяльності Національної поліції України.

Рекомендуємо користуватися даною класифікацією при постановці завдань операторам БПЛА.

1.2. Вимоги до поліцейського БПЛА та формування рекомендацій для підбору сучасних літальних апаратів.

З метою якісного виконання покладених на БПЛА завдань необхідно враховувати тактико-технічні та льотні характеристики безпілотних літальних апаратів. Аналізуючи сучасні БПЛА та існуючий досвід їх застосування вважаємо за необхідне впровадження наступних категорій.

Більшість БПЛА, що використовуються або можуть бути використані поліцією є або суто цивільними моделями, або суто військовими із своїм набором тактико технічних та льотних характеристик, що, закономірно, сформовані виходячи із їх завдань та призначення. Слід зауважити, що для роботи поліції необхідно враховувати лише окремі, специфічні характеристики БПЛА.

На нашу думку, найважливішими аспектами тактико-технічних та льотних характеристик є:

1. **Розмір.** Розміри БПЛА мають значення як при транспортуванні, так і при необхідності подолання перешкод, роботи серед забудови чи, наприклад, серед лісу.
2. **Час польоту на одній батареї або на одній заправці (у випадку БПЛА із ДВЗ).** Важлива характеристика, що впливає як на сферу застосування, так і на розрахунок запасних АКБ чи палива для виконання завдання.
3. **Можлива дальність польоту.**

4. **Рівень шуму.** Характеристика, що впливає на можливість проведення негласного спостереження.
5. **Наявність оптичного зуму на камері відеоспостереження.**
6. **Наявність датчиків перешкоди (для польотів у приміщеннях).**
7. **Наявність тепловізійних камер або приборів нічного бачення.**

Виходячи із запропонованого нами категорювання завдань для БПЛА можливо зробити аналіз існуючих типів БПЛА із урахуванням специфіки завдань поліції. Відповідно до положень Повітряного кодексу України **безпілотне повітряне судно** — повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном. Розглядаючи існуючі класифікації слід звернути увагу, що найбільшій класифікації та категорюванню піддаються військові дрони, що відсортовані за вагою, призначенням та сферами застосування, а також встановленим озброєнням. Подібні вироби лише частково можуть задовольнити вимоги поліції, а навчання пілотів та сервіс таких дронів потребує спеціалістів. У такому випадку застосування військових дронів є дуже специфічним та складним фактором.

З іншого боку є велика номенклатура цивільних дронів, які мають свої особливості. Цивільні дрони є набагато доступнішими та дешевшими ніж військові. Їх можна придбати у магазині. Більшість дронів готові літати «із коробки». Оператори цивільних БПЛА мають розгалужену мережу підтримки для обміну досвідом та навчання. Розроблено та опубліковано у мережі Інтернет безліч відео та фото матеріалів із порадами та гайдами із керування, обслуговування та модернізації. Виробники регулярно випускають програмні оновлення та оперативно реагувати на запити користувачів. Також, виробники відслідковують ринок та потреби пілотів та випускають оновлені версії БПЛА із урахуванням потреб користувачів. Усі ці фактори роблять привабливими сферу цивільних дронів. Однак, у свою чергу існують і недоліки. Перш за все вищезазначені БПЛА є цивільними і пристосовані до цивільних завдань,

обмежені вимогами законодавства та іншими обмеженнями.

Виходячи із вищезазначеного нами було проаналізовані основні види БПЛА та надана наступна класифікація:

1. За типом:

- a. Мультироторний БПЛА.
- b. БПЛА типу «крило».
- c. БПЛА гелікоптерного типу.

2. За розмірами:

- a. Міні БПЛА.
- b. БПЛА середнього розміру.
- c. Великорозмірні БПЛА.

3. За призначенням:

- a. Розвідувально-спостережні.
- b. Кімнатні.
- c. Пошукові.

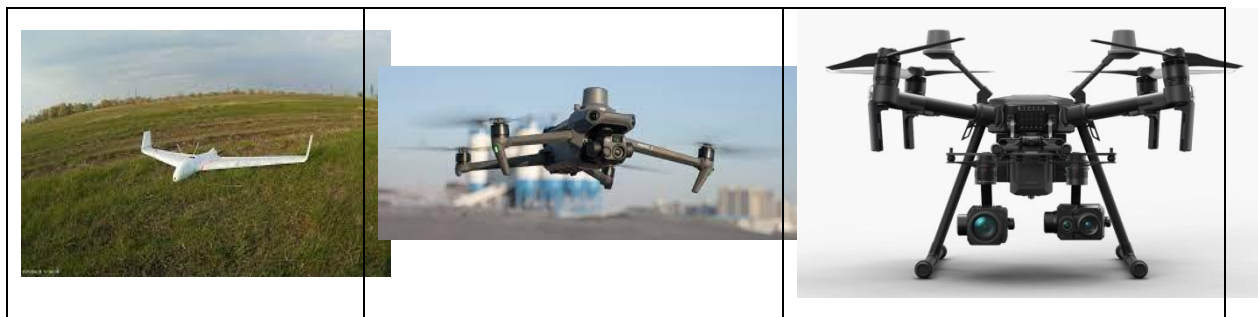
З метою якісного вибору БПЛА для роботи поліції слід опрацювати існуючі системи управління БПЛА. Слід зазначити, що військові зразки оперуються через шифровані канали спеціально навченими операторами. У широкому загалі вони не доступні та потребують навчання, у тому числі на спеціальних полігонах, а для доступу необхідно, зокрема, мати доступ до державної таємниці.

У свою чергу цивільні зразки мають зрозумілу і доступну систему управління. Дана система управління інтуїтивно зрозуміла та має стійкість до перешкод, у тому числі до роботи систем РСБ, у тому чи іншому відношенні відповідно до виробника.

За даними волонтерської організації Victory Drones під час бойових дій в Україні до 80% БПЛА складають дрони фірми DJI. На другому місці БПЛА фірми AUTEL. Така ситуація досягається, зокрема, малим порогом входу до керування такими БПЛА. Дрони даних категорій мають приємне співвідношення за принципом «ціна-якість».

Таким чином, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Для дальніх польотів, пошукових заходів на великих територія ми пропонуємо використовувати великі дрони за системою «Крило», наприклад, Albatros X-7 або спеціалізовані дрони з великим запасом ходу типу DJI Matrice. Якщо ж важливо знизити рівень шуму (негласний пошук), то рекомендується використовувати DJI Mavic 3 або AUTEL EVO LITE+.
2. Для завдань із високим візуальним шумом рекомендуємо використовувати БПЛА із оптичними системами із механічними стабілізаторами та оптичним зумом. Яскравим представником даної категорії БПЛА є DJI Mavic 3 enterprise [5].
3. Для завдань супроводу. У такому випадку підходять БПЛА із можливістю довгих польотів та з гарною оптикою, такі як DJI Mavic enterprise 3t або DJI Matrice 200 Series V2 [6].
4. Для завдань з координації. Для таких завдань необхідні БПЛА з можливістю отримання чіткого зображення та запису великій роздільній здатності з використанням оптичних фільтрів. Тобто БПЛА з відмінною оптикою та стабілізацією (цифровою, механічною, а краще - мати обидва варіанти). Таким вимогам відповідають Parrot Anafi USA або DJI Mavic 3 Cine.

Таблиця 1. Фото БПЛА. Ліворуч - Albatros X-7. У середині - DJI Mavic enterprise 3t Праворуч - DJI Matrice 300 RTK.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Дії патрульних після прибуття на місце події.
2. Перевірка документів.
3. Перевезення затриманого.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. ун-т внутр. справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

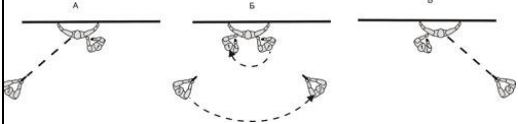
Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття, наголошення на дотримання заходів особистої безпеки.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>Проводиться відпрацювання правильної моделі поведінки працівника на місці події:</p> <ul style="list-style-type: none"> • доповідь поза допомоги радіостанції безпосередньому керівнику і до прибуття слідчо-оперативної групи охороняти периметр місця події; • запис точного часу прибуття; • визначення межі місця події, забезпечення його охорону і повну ізоляцію заборонною стрічкою або за допомогою живої сили з метою збереження місця події в такому ж самому вигляді, яким воно було до прибуття патрульного; • у випадку наявності загрози пошкодження чи зникнення виявлених матеріальних об'єктів, які в подальшому можуть бути визнані речовими доказами (дощ, сніг, сонце і т.д.), вжити всіх можливих заходів щодо їх збереження; • до прибуття слідчо-оперативної групи встановити і записати прізвище, ім'я, по батькові і дату народження всіх осіб, присутніх на місці 	20	<p>Група поділяється на четвірки для відпрацювання наведеного алгоритму дій патрульних.</p> <p>Звернути увагу на послідовність дій групи, правильність надання інформації за допомогою радіозв'язку.</p> <p>Акцентується увага що, на місці події і на захищеному периметрі <u>забороняється</u> курити, їсти і пити.</p>

	події. За можливості забезпечити їх перебування на місці події до прибуття слідчо-оперативної групи.		
2. 2	<p>Перевірка документів регламентується ст. 32 Закону України «Про Національну поліцію».</p> <p>Патрульний повинен:</p> <ul style="list-style-type: none"> - представитись; - повідомити про підставу перевірки документів. <p>При контакті з особою дотримуватись заходів особистої безпеки.</p> 	25	<p>Роз'яснити курсантам положення вказаної норми з детальним розглядом пунктів статті, роз'ясненням чітких меж прав та повноважень поліцейського.</p> <p>Група поділяється на трійки для відпрацювання перевірки документів. Відпрацьовується потоком.</p>
2. 3	<p>Основні вимоги для перевезення затриманого:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Під час перевезення затриманого треба розміщувати в задній частині патрульного транспортного засобу з правого боку; - Перед розміщенням до транспортного засобу затриманого необхідно візуально оглянути і ретельно перевірити з метою предметів і речей заборонених або обмежених в обороті; - Після висадки затриманого із автомобіля, перевіряти салон і сидіння, де він сидів, щоб пересвідчитися, чи не були які-небудь предмети та/або речі, у тому числі заборонені або обмежені в обороті, сховані затриманим під час його перевезення; 	25	<p>Група поділяється на трійки. Відпрацьовується потоком 5 хвилин на огляд особи, 5 хвили на розміщення підозрюваного в транспортний засіб. Зміна ролей по колу.</p> <p>Акцентувати увагу на дотримання принципу безпечного огляду:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Забезпечення фізичного контролю особи. - Проведення обшуку методом квадрата, який розширюється або секторами. - Під час огляду необхідно запитати в особи про наявність предметів, які можуть заподіяти вам шкоду. - Будьте обережні, незалежно від відповідей особи, оскільки вони можуть мати при собі гострі предмети. - Наявність підрозділу прикриття.

	<p>- В одному патрульному автомобілі повинен бути розміщений тільки один затриманий, а кількість патрульних має бути не менше 2 осіб, один з яких - водій, а інший сідає поруч із затриманим на задньому сидінні так, щоб затриманий знаходився як можна далі від службової вогнепальної зброї.</p>		<p>- Якщо інший патрульний проводив огляд особи, і ця особа наразі передана під вашу відповідальність, необхідно провести огляд повторно. Схема проведення обшуку і робота пари.</p> <p>а)початок обшуку; б)одночасний перехід; в) закінчення обшуку.</p>
1. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання перевірки документів та огляд особи.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Ролі та обов'язки поліцейського, який здійснює контакт.
2. Роль та обов'язки поліцейського, який здійснює прикриття.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття, проведення інструктажу з дотримання заходів особистої безпеки.	3	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Основні принципи взаємодії патрульних: - розподіл ролей; - безпечна, контрольована відстань; - принцип «контроль і прикриття».	20	Група шикується у 2 шеренги. Викладач роз'яснює принципи з одночасною демонстрацією дій.
2.2.	Сценарій 1 «Контакт та прикриття» П – під час спілкування повільно переміщується в різних напрямках. П1 та П2 дотримуючись безпечної дистанції переміщуються відповідно до руху Пр .	25	Група ділиться на трійки. Розподіл ролей: - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр У разі порушення заходів безпеки патрулем: повернення спиною до правопорушника, втрати контролю, шикування в одну лінію, не дотримання безпечної дистанції, повернення до правопорушника боком зі зброєю, правопорушник робить спробу заволодіти зброєю патрульного. Зміна ролями по команді.
2.3.	Сценарій 2 «Контроль рук» 1. П1 та П2 здійснюють контакт з підозрілою особою. Пр має зброю та ховає руку (и). 2. П1 та П2 – під час спілкування, приділяють увагу контролю рук правопорушника.	25	Група ділиться на трійки. Розподіл ролей: - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр . У разі порушення заходів безпеки патрулем: повернення спиною до правопорушника, втрати контролю, шикування в одну лінію, не дотримання безпечної дистанції, повернення до правопорушника

	У разі виявлення зброї, виголошує – «ЗБРОЯ!», та з відходом у 2-х площинах з лінії вогню готую свою зброю до застосування.		боком зі зброєю, правопорушник робить спробу заволодіти зброєю патрульного, або застосувати свою. Зміна ролями по команді.
1. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх
3.2.	Завдання на самопідготовку	2	Контроль безпечної дистанції та дотримання положення при спілкуванні поза навчання.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.1: «Основи тактики патрулювання».

Навчальна мета заняття набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій працівників контакту та прикриття.
2. Порядок дій при виявленні вживання алкоголю та появі особи в стані алкогольного сп'яніння.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Сценарій 4 «Перевірка документів» Пр кидає документи, або речі з кишені. <div data-bbox="331 1093 730 1411"> </div>	35	<p>Група ділиться на трійки. <i>Розподіл ролей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр <p>П2 - готовність до застосування примусу (кладає руку на зброю). П1 – робить крок назад та пропонує підняти документи правопорушнику. Вибір засобів застосування примусу відповідно до ступню загрози. Зміна ролями по команді.</p>
	Сценарій 5 «Перевірка документів у двох та більше осіб» Відпрацьовується порядок отримання документів та прикриття. <div data-bbox="347 1803 662 1993"> </div>	15	<p>Група ділиться на четвірки. <i>Розподіл ролей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушники» - Пр1, Пр2 <p>Спочатку патрульні перевіряють документи у однієї особи, а потім у іншої. Перед перевіркою патрульні вказують місце, де повинна знаходитися особа, яка не перевіряється.</p>

2.2.	Сценарій 6 «Спілкування з громадянином, який знаходиться у алкогольному або наркотичному сп'яніння» а) Пр не може рухатися без сторонньої помочі; б) Пр не контролює свої рухи під час спілкування; в) Пр поводить себе агресивно	20	Група ділиться на трійки. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр . П1 та П2 супроводжують Пр із дотриманням заходів особистої безпеки. П1 та П2 дотримуються безпечної дистанції та контролюють своє розміщення відносно одне одного та Пр . П1 та П2 затримують Пр .
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Контроль безпечної дистанції та дотримання положення при спілкуванні поза навчання.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.1: «Тактика та особливості стабілізаційних заходів працівниками поліції на деокупованих територіях».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання; відпрацювання правильних та рішучих дій при застосуванні заходів фізичного впливу та спеціальних засобів; відпрацювання заходів безпеки під час патрулювання; виховування стійких морально-ділових якостей у під час проведення стабілізаційних заходів здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану на деокупованих територіях.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Тактика та особливості стабілізаційних заходів працівниками поліції на деокупованих територіях.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнубс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів:	5	Звернути увагу на дисципліну

	<ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 		шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>«Контакт та прикриття (сторонні особи)» С – імітує фото відео зйомку, задає питання патрулю, відволікає балачками, критично наближається до патруля з різних боків П2 – контролює дії Пр та С, вибирає безпечну дистанцію та блокує дії С у разі заважання виконання обов’язків патрулем. П1 та П2 за необхідністю маневрує з дотриманням заходів особистої безпеки.</p>	35	<p>Група ділиться на четвірки. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - «правопорушник» - Пр - стороння особа – С У разі порушення заходів безпеки патрулем: повернення спиною до правопорушника, втрати контролю, шикування в одну лінію, не дотримання безпечної дистанції, повернення до правопорушника боком зі зброєю, правопорушник або стороння особа робить спробу заволодіти зброєю патрульного. <i>Зміна ролями по команді.</i></p>
	<p>Сценарій 8 «Групові порушення громадського порядку» Патрульні знаходяться на безпечній відстані. Доповідають диспетчеру про подію і викликають допомогу. До прибуття допомоги спостерігають за ситуацією.</p>	35	<p>Поділити групу по 7-10 курсантів, парний патруль у кожній групі. Зміна по колу. Звернути увагу на розташування патруля відносно правопорушників та порядок дій.</p>
3. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Узагальнити знання отриманні при вивченні теми «Основи тактики патрулювання».

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.2: «Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання під час масових заходів; відпрацювання алгоритму дій поліцейського під час масових заходів; аналіз особливих умов діяльності поліції; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Поняття та види масових заходів.
2. Склад сил та засобів Національної поліції, що залучаються до забезпечення публічної безпеки і порядку під час масових заходів.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року](#).
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет – на кожного.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
2. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	Окремі види: - мирні зібрання поблизу органів державної влади та на об'єктах транспортної інфраструктури. Інформація про проведення такого заходу надходить до підрозділів патрульної поліції від територіальних органів Національної поліції або від громадян – свідків подій; - публічні релігійні заходи. Наряд патрульної поліції може самостійно виявити правопорушення під час супроводження проведення такого заходу; - публічні загальнодержавні святкові та пам'ятні заходи відбуваються у відповідності до планів затверджених (схвалених) місцевими органами влади та органами місцевого самоврядування; - заходи за участю осіб, щодо яких здійснюється державна	30	Викладач роз'яснює, що поняття «масові заходи» виділяє з їх змісту такі характерні ознаки: а) наявність великої маси людей; б) організованість дій; в) наявність цілей або однієї конкретно визначеної мети; г) наявність публічних місць; д) регламентація порядку проведення масових. Зазначти, що - вибори і референдуми є виключно плановими заходами, що проводяться Центральною виборчою комісією та територіальними й дільничними виборчими комісіями у встановленому законом порядку.

	охорона мають переважно плановий характер. Якщо заплановано участь посадових та інших осіб, щодо яких здійснюється державна охорона Управління державної охорони висуває відповідні вимоги до територіальних органів Національної поліції та підрозділів патрульної поліції, які мають бути враховані у плані забезпечення публічної безпеки та забезпечення публічного порядку під час відповідного заходу.		
2. 2	<p>Основними видами нарядів патрульної поліції, що залучаються до несення служби із забезпечення правопорядку під час масових заходів, є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) піші та автомобільні патрулі; 2) ланцюжки; 3) пропускні (фільтраційні) пункти; 4) пости регулювання дорожнього руху; 5) групи супроводження; 6) пости спостереження. <p>Виконавчий етап охорони публічного порядку охоплює діяльність підрозділів і нарядів від початку здійснення заходів охорони до закінчення евакуації і розосередження глядачів і учасників масового заходу.</p> <p>Заключний етап починається з моменту закінчення заходу і закінчується після здійснення евакуації та посадки основної маси людей на громадський транспорт. Під час заклучного</p>	40	<p>Навчальній аудиторії роз'яснюється, що процес організації і забезпечення публічного порядку умовно поділяється на три етапи: підготовчий (попередній), виконавчий (безпосередній), заклучний.</p> <p>Провести розбір з визначення завдань даних нарядів.</p>

	періоду здійснюється ряд організаційних і практичних заходів. Оперативний штаб організовує вихід глядачів з об'єкта проведення масового заходу після його закінчення.		
2. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Вивчити основні завдання нарядів патрульної поліції, що залучається до несення служби із забезпечення правопорядку під час масових заходів.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.2: «Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання під час масових заходів; відпрацювання алгоритму дій поліцейського під час масових заходів; аналіз особливих умов діяльності поліції; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнувс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет – на кожного.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
3. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання: 1. Повідомлення командира (відповідального чергового) про виявлення спонтанного мирного зібрання. 2. Встановлення організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання. 3. Встановлення особи організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання, мети зібрання, часу його проведення, маршруту. 4. Попередження організатора (уповноваженого учасника) спонтанного мирного зібрання про їх відповідальність за забезпечення публічної безпеки та публічного порядку.	70	Навчальна група поділяється на патрульних та учасників мирного зібрання. Нагадати про заходи особистої безпеки. Відпрацювання загального алгоритму дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання. Зміна ролей по колу.

	<p>5. Застосування необхідних превентивних поліцейських заходів у порядку передбаченому ст.ст. 31-41 Закону України «Про Національну поліцію».</p> <p>6. Роз'яснення організатору (уповноваженому учаснику) спонтанного мирного зібрання вставленого порядку організації та проведення мирних зібрань.</p> <p>7. Надання дієвої допомоги щодо узгодження із представниками місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування питань забезпечення публічного порядку та публічної безпеки до часу завершення мирного зібрання.</p> <p>8. Про результати роботи доповісти командирі (відповідальному черговому).</p>		
3. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Закріпити отриманні знання під час вивчення загального алгоритму дій патрульного, який виявив проведення спонтанного мирного зібрання.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.2: «Алгоритми дій поліцейського під час масових заходів і за особливих умов діяльності поліції».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення навичок поліцейськими тактики патрулювання під час масових заходів; відпрацювання алгоритму дій поліцейського під час масових заходів; аналіз особливих умов діяльності поліції; виховування стійких морально-ділових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: великий плац територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Дії патрульних у нештатних ситуаціях під час масових заходів.
2. Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив ускладнення під Кількість годин масового заходу.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Про Національну поліцію України від 07 листопада 2015 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.
3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. Ред. Д-ра юрид. Наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [о. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. Нац. Ун-т внутр. Справ. – харків: хнубс, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Кодекс України про адміністративні [№ 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019](#) року.
6. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII.
7. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет – на кожного.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
4. Підготовча частина 5 хв.			

1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1	Нештатні ситуацій, які можуть виникнути під час масових заходів: - блокування учасниками масових заходів адміністративних будівель або транспортних комунікацій; - ситуації за участю народних депутатів, журналістів, осіб, які позиціонують себе як учасники АТО, футбольних фанатів; групові порушення громадського порядку та масові заворушення.	25	Акцентується увага на те, що тактика дій патрульного при виникненні конфлікту під Кількість годин мирного зібрання (масового заходу) залежить від форми самого зібрання (заходу), кількості його учасників, місця проведення, кількості сил та засобів Національної поліції, сил та засобів інших правоохоронних органів та військових формувань з правоохоронними функціями.
2.2	Загальний алгоритм дій патрульного, який виявив ускладнення під Кількість годин масового заходу. 1. Повідомлення командира (відповідального чергового) про нештатну ситуацію. 2. За вказівкою командира (відповідального чергового) або старшого наряду від територіального органу Національної поліції забезпечити сегрегацію (розосередження учасників заходу) або виведення осіб, дії	45	Навчальна група поділяється на поліцейських та учасників масових заходів. Викладач вертає увагу на те, що поліцейський зобов'язаний попередити особу про можливість застосування спеціальних засобів і вогнепальної зброї, шляхом їх переведення у відповідну позицію «попередження», яка, у свою чергу, є найбільш оптимальною для захисних дій поліцейського. Попередження голосом, як правило, здійснюється через гучномовні установки,

<p>яких порушують порядок проведення масового заходу та створюють небезпеку оточуючим, за межі «заходу».</p> <p>3. За необхідності забезпечити доставлення таких осіб до найближчого територіального органу Національної поліції.</p> <p>4. Інформування організатора (уповноваженого учасника) масового заходу про нештатну ситуацію та його попередження про відповідальність за забезпечення публічної безпеки та публічного порядку.</p> <p>5. Попередження осіб, що порушують порядок проведення масового заходу та створюють небезпеку оточуючим про їх відповідальність. За необхідності, роз'яснення цим особам порядку організації та проведення мірних зібрань.</p> <p>6. Застосування необхідних превентивних поліцейських заходів у порядку передбаченому ст.ст. 31-41 Закону України «Про Національну поліцію».</p> <p>7. Надання дієвої допомоги щодо узгодження із представниками місцевого органу виконавчої влади чи органу місцевого самоврядування питань забезпечення публічного порядку та публічної безпеки до часу завершення мирного зібрання.</p> <p>8. Про результати роботи доповісти командирі</p>	<p>підсилювачі звуку.</p> <p>Вид та інтенсивність «захисного» застосування заходів примусу визначаються з урахуванням конкретної ситуації, характеру правопорушення та індивідуальних особливостей особи, яка вчинила правопорушення.</p> <p>Зміна ролей по колу.</p>
--	---

	(відповідальному черговому).		
4. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Закріпити вивчений матеріал.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Дії під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Заходи особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.
3. Вдосконалення контакт та прикриття.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час	Організаційно-методичні вказівки
---	-------	-----	----------------------------------

		(хв.)	
1. Підготовча частина 5 хв.			
1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Сценарій 1 «Зупинка транспортного засобу при відомому рівні загрози», частина 1 - водій в машині, двері зачинені. П1 1. Зупинити патрульний автомобіль позаду автомобіля правопорушника (виступом) на відстані 3-5 метрів ближче до середини проїзної частини, передні колеса повернути у бік узбіччя. 2. Оцінити обстановку небезпеки дорожнього руху та вийти із автомобілю. 3. Підійти з лівого боку до автомобіля правопорушника та зупинитися перед передньою стійкою а з боку водія, «положення інтерв'ю». 4. Контакт із правопорушником. 5. Повернутися до	70	Група ділиться навпіл та на трійки. Відпрацювання на двох навчальних місцях. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - водій «правопорушник» - Пр. Демонстрація для всієї групи, відпрацювання на двох навчальних місцях. Звернути увагу на: дотримання заходів безпеки П1 (зупинка, підхід, положення при спілкуванні з водієм, повернення до патрульного автомобіля); По можливості кут підходу 45° до автомобіля правопорушника. Під час підходу оглянути крізь вікна салон та перевірити чи зачинений багажник (покласти на нього руку). Представитися, згідно ст. 35 ЗУ «Про Національну поліцію», поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним т/з з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті. Тобто, поліцейський вказує на

	<p>патрульного автомобілю.</p> <p>П2</p> <p>1. Після зупинки, зв'язатися з диспетчером та оцінити обстановку.</p> <p>2. Підійти з правого боку до автомобіля правопорушника та зупинитися перед передньою стійкою автомобіля з боку водія, «положення інтерв'ю».</p> <p>3. Прикриття П1.</p>		<p>підставу зупинення (пояснює, що він застосував превентивний поліцейський захід у вигляді зупинення т/з згідно з ст. 35 закону) і посилається на конкретну підставу застосування “зупинення т/з” (якщо водій порушив правила дорожнього руху, поліцейський також вказує на норми, що були не дотримані), попросити документи. Якщо передають документи через вікно, руки не просовувати у салон з метою уникнення захвату. Під час руху на безпечну відстань (за автомобіль правопорушника) спостерігати за водієм (рух шиною вперед).</p> <p>Доповідає про місце зупинки та автомобіль правопорушника. Підхід патруля до зупиненого автомобіля виконується після зв'язку та оцінки обстановки. Оглянути салон крізь вікна.</p> <p>Контроль дій водія. Не ставати на лінію вогню з П1. Інформувати про небезпеку.</p>
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Вдосконалення дій із дотримання заходів особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.
3. Вдосконалення дій під час контакту та прикриття.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	<p>Сценарій 1 «Зупинка транспортного засобу при відомому рівні загрози», частина 2 - водій в машині, відчиняє двері. П1 1. Зупинити патрульний автомобіль позаду автомобіля правопорушника (виступом) на відстані 3-5 метрів ближче до середини проїзної частини, передні колеса повернути у бік узбіччя. 2. Оцінити обстановку небезпеки дорожнього руху та вийти із автомобілю. 3. Підійти з лівого боку до автомобіля правопорушника та зупинитися перед передньою стійкою автомобіля з боку водія, «положення інтерв'ю». 4. Прикрити двері водія до безпечного рівня з урахуванням щільності дорожнього руху. 5. Контакт із правопорушником. 6. Повернутися до патрульного автомобілю.</p> <p>П2 1. Після зупинки, зв'язатися з диспетчером та оцінити</p>	70	<p>Група ділиться навпіл та на трійки. Демонстрація для всієї групи, відпрацювання на двох навчальних місцях. Після виконання 4-5 патрулями – перехід до наступної частини. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - водій «правопорушник» - Пр. Звернути увагу на: дотримання заходів безпеки П1 (зупинка, підхід, положення при спілкуванні з водієм, повернення до патрульного автомобіля);</p> <p>По можливості кут підходу 45° до автомобіля правопорушника. Під час підходу оглянути крізь вікна салон та перевірити чи зачинений багажник (покласти на нього руку). Дії супроводжувати вербальною комунікацією, наприклад: <i>«Будь ласка, я прикрию трохи Ваші двері з міркувань Вашої безпеки, на цьому відрізку дороги щільний рух транспорту. Дякую!»</i> Представитися, згідно ст. 35 ЗУ “Про Національну поліцію”, поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним т/з з детальним описом підстави зупинки, визначеної у</p>

	<p>обстановку.</p> <p>2. Підійти з правого боку до автомобіля правопорушника та зупинитися перед передньою стійкою з боку водія, «положення інтерв'ю».</p> <p>3. Прикриття П1.</p>		<p>цій статті. Тобто, поліцейський вказує на підставу зупинення (пояснює, що він застосував превентивний поліцейський захід у вигляді зупинення т/з згідно з ст. 35 закону) і посиляється на конкретну підставу застосування “зупинення т/з” (якщо водій порушив правила дорожнього руху, поліцейський також вказує на норми, що були не дотримані), попросити документи. Якщо передають документи через вікно, руки не просовувати у салон з метою уникнення захвату. Під час руху на безпечну відстань (за автомобіль правопорушника) спостерігати за водієм (рух спиною вперед). Доповідає про місце зупинки та автомобіль правопорушника. Підхід патруля до зупиненого автомобіля виконується після зв'язку та оцінки обстановки. Оглянути салон крізь вікна.</p> <p>Контроль дій водія. Не ставати на лінію вогню з П1. Інформувати про небезпеку. <i>Зміна ролей по колу.</i></p>
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу, «Контакт та прикриття».

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Вдосконалення дій із дотримання заходів особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.
3. Вдосконалення дій під час контакту та прикриття.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
2. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Частина 3 - в машині водій та пасажир на передньому сидінні. Ті ж самі дії що і в частині 1, але П2 виконує прикриття з урахуванням наявності пасажирів на передньому сидінні.	35	Додати в автомобіль пасажирів з числа тих хто виконував 2 частину Контроль дій водія та пасажирів. Не ставати на лінію вогню з П1 . Інформувати про небезпеку. <i>Зміна ролей по колу.</i>
	Частина 4 - в машині водій та пасажирів на передньому та задньому сидінні. Ті ж самі дії що і в частині 1, але П2 розташовується біля задньої стійки автомобіля та виконує прикриття з урахуванням наявності пасажирів.	35	Додати в автомобіль пасажирів з числа тих хто виконував попередні частини сценарію. Контроль дій водія та пасажирів. Не ставати на лінію вогню з П1 . Інформувати про небезпеку. <i>Зміна ролей по колу.</i>
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу, «Контакт та прикриття».

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Вдосконалення дій із дотримання заходів особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.
3. Вдосконалення дій під час контакту та прикриття.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Частина 5 - водій виходить із машини. П1 1. Ті ж самі дії що і в частині 1, але при наближенні до автомобіля правопорушника запропонувати йому залишитися в автомобілі. 2. У разі відмови водія залишитися, пропонує йому відійти до узбіччя позаду автомобіля.	25	Група ділиться навпіл та на трійки. Демонстрація для всієї групи, відпрацювання на двох навчальних місцях. Після виконання 2-3 патрулями – перехід до наступної частини. <i>Розподіл ролей:</i> - патрульні - П1 (контакт), П2 (прикриття). - водій «правопорушник» - Пр. Звернути увагу на: дотримання заходів безпеки П1 (зупинка, підхід, положення при спілкуванні з водієм, повернення до патрульного автомобіля); Дії супроводжувати вербальною комунікацією, наприклад: <i>«Будь ласка, я прикрию трохи Ваші двері з міркувань Вашої безпеки, на цьому відрізку дороги щільний</i>

	<p>2. Подальші дії відповідно до принципів «Контакт та прикриття».</p> <p>П2</p> <p>Розташовується та здійснює контроль відповідно до принципів «Контакт та прикриття».</p>		<p><i>рух транспорту. Дякую!»</i></p> <p>Представитися, згідно ст. 35 ЗУ «Про Національну поліцію», поінформувати водія про конкретну причину зупинення ним т/з з детальним описом підстави зупинки, визначеної у цій статті. Тобто, поліцейський вказує на підставу зупинення (пояснює, що він застосував превентивний поліцейський захід у вигляді зупинення т/з згідно з ст. 35 закону) і посилається на конкретну підставу застосування «зупинення т/з» (якщо водій порушив правила дорожнього руху, поліцейський також вказує на норми, що були не дотримані), попросити документи. Звернути увагу на дотримання патрульними безпечної дистанції, «положення інтерв'ю», розташування відносно правопорушника та одне одного. <i>Зміна ролей по колу.</i></p>
2.2.	<p>Частина 6 - пасажир виходить із машини.</p> <p>П1 ті ж самі дії, що і в частині 2.</p> <p>П2</p> <p>1. Запропонувати пасажиру залишитися в автомобілі.</p> <p>2. У разі відмови розташовується та здійснює контроль відповідно до принципів «Контакт та прикриття».</p>	25	<p>Додати в автомобіль пасажирів з числа тих хто виконував попередню частину сценарію. Звернути увагу на дотримання патрульними безпечної дистанції, «положення інтерв'ю», розташування відносно пасажирів та одне одного. Контроль табельної зброї.</p> <p><i>Зміна ролей по колу.</i></p>

2.3.	Частина 7 - пасажир і водій виходять із машини. П1 1. Ті ж самі дії, що і в частині 6. П2 1. Запропонувати пасажиру залишитися в автомобілі. 2. У разі відмови розташовується та здійснює контроль відповідно до принципів «Контакт та прикриття».	20	Звернути увагу на дотримання патрульними безпечної дистанції, «положення інтерв'ю», розташування відносно пасажирів, правопорушника та одне одного. Контроль табельної зброї. <i>Зміна ролей по колу.</i>
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх
3.2.	Завдання на самопідготовку	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу, «Контакт та прикриття».

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій під час зупинки транспортних засобів для перевірки.
2. Вдосконалення дій із дотримання заходів особистої безпеки під час зупинки автомобіля для перевірки.
3. Вдосконалення дій під час контакту та прикриття.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.

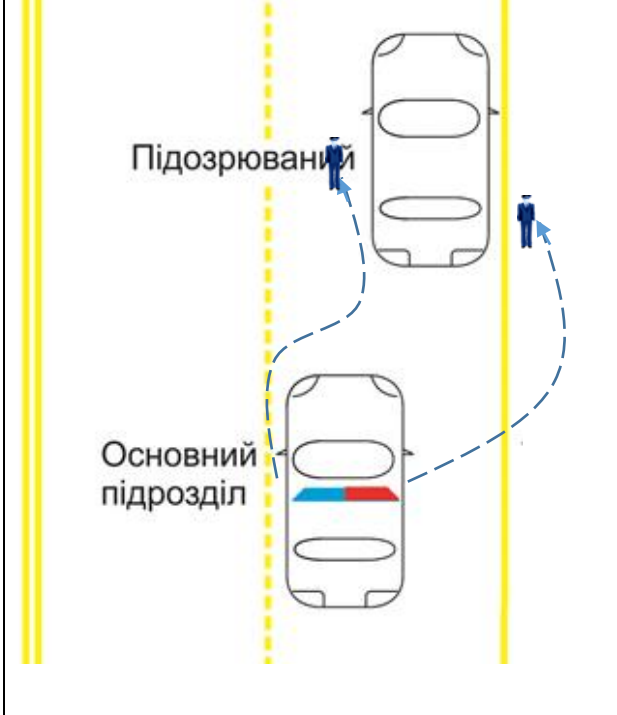
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Тактика переслідування: - під час переслідування транспортного засобу патрульний обов'язково вмикає відповідні світлові та сигнальні засоби на патрульному автомобілі; - про здійснення переслідування обов'язково повідомляє диспетчера (чергового) та безпосереднього керівника, із зазначенням марки, моделі, кольору, державного номерного знака переслідуваного транспортного засобу; - через гучномовець закликає водія переслідуваного транспортного засобу зупинитися; - про напрям і характер руху переслідуваного транспортного засобу систематично повідомляє чергового.	30	Група поділяється на четвірки. Відпрацьовуються тактика переслідування з урахуванням правил безпеки.
	Порядок підходу та огляду транспортного засобу.	40	Роз'яснити, що для розгляду техніки зупинки при переслідуванні необхідно притримуватися наступних рекомендацій: - Не рекомендується

			<p>здійснення контакту транспортних засобів.</p> <ul style="list-style-type: none">- Це може бути здійснено виключно в разі крайньої необхідності (наприклад, відвернення безпеки для громадян) і після погодження безпосереднім керівником.- Вогнепальна зброя може застосовуватися лише в крайніх випадках, і якщо патрульний переконаний в ефективності її застосування.- Переважним способом зупинення є його блокування іншими патрульними автомобілями, а завданням екіпажу, який здійснює переслідування, є постійне спостереження за ним.- Дозволяється порушення правил дорожнього руху, якщо тільки це не створює небезпеку для інших учасників дорожнього руху і громадян.
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання порядку підходу та огляду транспортного засобу.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».**Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».**

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо зупинки транспортних засобів з невідомим ризиком.
2. Вдосконалення дій при внутрішньому огляді транспортного засобу.

Література:

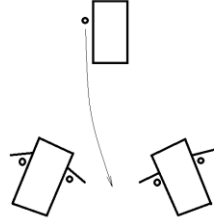
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 3 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: - шикування; - рапорт;	5	Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи.

	<ul style="list-style-type: none"> - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 		Звернути увагу на дисципліну шикування, стан форми одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	<p>«Зупинка ТЗ для перевірки з невідомим ризиком».</p> <p>1. Розташування автомобілів (основного та прикриття).</p> <p>2. П1 подає команди:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Вимкнути двигун!» - «Водієві та пасажирам! Повільно, показати руки у вікна!» - «Водій! Лівою рукою покласти ключі на дах автомобіля!» - «Лівою рукою ззовні відкрити двері!» - «Повільно вийти із машини!» - «Розвернутися спиною до мене, руки в сторони, долонями назад!» - «Повільно рухатися спиною вперед!» <p>3. Пр знаходиться між дверима патрульних автомобілів, П2 подає команди та одягає наручники.</p> <p>4. П2 проводить зовнішній огляд та садить затриманого у машину.</p> <p>5. Ті ж самі дії щодо пасажирів.</p> <p>6. П1 та П2 проводять огляд авто під загрозою застосування зброї на наявність правопорушників.</p> <p>7. Проведення внутрішнього</p>	70	 <p>Звернути увагу на розташування машин.</p> <p><i>Розподіл ролей:</i></p> <p>П1 - основний патруль, П2 – прикриття, Пр - водій</p> <p>Команди водію подає патрульний з основного патруля.</p> <p>Звернути увагу на команди, прикриття автомобілем, контроль секторів, взаємодію патрульних. До моменту вимкнення двигуна автомобіля підозрюваного і вилучення ключів з салону авто поліцейські не залишають службові автомобілі, прикриваючись силовими агрегатами авто. Водії зосереджені на кермуванні.</p>

	огляду автомобіля правопорушника.		
3. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».**Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу».**

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Вдосконалення дій щодо зупинки транспортних засобів з високим рівнем ризику.
2. Вдосконалення дій при внутрішньому огляді транспортного засобу.

Література:

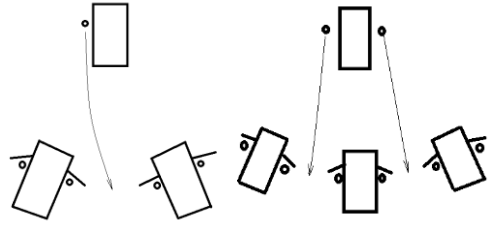
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
8. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Транспортний засіб – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну строю, поліцейський однострій.

2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	«Зупинка ТЗ для перевірки з невідомим ризиком», Частина 1 – в автомобілі тільки водій.	35	 <p>Команди водію подає патрульний з основного патруля. Звернути увагу на команди, прикриття автомобілем, контроль секторів, взаємодію патрульних.</p>
2.2.	Частина 2 – в автомобілі водій та пасажир Дії патрульних такі ж самі як і в частині 1. Порядок дій з пасажиром такий самий як і з водієм.	35	<p>Команди водію подає патрульний з основного патруля. Команди пасажиром подає патрульний, який контролює бік машини з якого знаходиться пасажир. Звернути увагу на команди, прикриття автомобілем, контроль секторів, взаємодію патрульних. Останній пасажир, або водій(якщо є лише водій) відчиняє багажник. Пасажири і водій залишають відчиненими двері салону авто. Офіцер основного патруля під прикриттям передньої частини свого авто наближається до ТЗ і оглядає його. Він голосом або жестами керує діями водія поліцейського авто.</p>
3.Заклучна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.3: «Тактика зупинення транспортного засобу на блокпосту».

Навчальна мета заняття: набуття і вдосконалення поліцейським навичок щодо правильних дій під час зупинки транспортних засобів на стаціонарних або тимчасових блокпостах.

Час проведення: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон територія ХНУВС

Навчальні питання:

3. Вдосконалення дій щодо зупинки транспортних засобів з високим рівнем ризику.

4. Вдосконалення дій при внутрішньому огляді транспортного засобу.

Література:

9. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
10. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
12. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
13. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
14. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
15. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.
16. Лекція №4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

Матеріальне забезпечення:

5. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.

6. Макети зброї – на кожного.

7. Транспортний засіб – 1 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
2. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну строю, форму одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	«Зупинка ТЗ для перевірки на блокуванні», Частина 1 – в автомобілі тільки водій.	25	Опрацьовуються навчальні питання: 1. Розміщення особового складу

			<p>у просторі, визначення ролей.</p> <p>2. Способи та дистанція зупинки ТЗ.</p> <p>3. Визначаються основні загрози та способи протидії.</p> <p>4. Розташування поліцейських відносно автомобіля, визначення секторів, способи контролю периметру.</p>
2.2.	Частина 2 – в автомобілі водій та пасажир.	10	<p>Опрацьовуються навчальні питання:</p> <p>1. Способи контролю пасажирів та водія.</p> <p>2. Дії при виході із ТЗ осіб без дозволу поліцейських.</p> <p>3. Вимога покинути транспортний засіб та способи її виконання.</p>
	Реагування на загрози.	10	<p>Опрацьовуються навчальні питання:</p> <p>1. Опрацювання варіантів прориву крізь блокпост та реагування на них.</p> <p>2. Опрацювання варіантів нападу на поліцейських.</p>
2.3.	Огляд транспортного засобу	25	<p>Проводиться огляд транспортного засобу. Поліцейські пропонують водію (та пасажирам) покинути транспортний засіб та переходять до його огляду.</p> <p>Поліцейський «контакту» ходить з водієм та оглядає транспортний засіб. Поліцейські прикриття пильнують та забезпечують контроль периметру, перевірки та пасажирів.</p>
3.Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання команд при зупинці транспортного засобу.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».
Практичне заняття 2.4: «Евакуаційні заходи постраждалих».

Навчальна мета заняття: відпрацювання алгоритму дій при евакуації постраждалих; практичне відпрацювання прикриття та порятунку працівника поліції.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон, територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Чинники, що враховуються під час порятунку.
2. Піший рятувальний патруль – обов’язки, дії.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Організація курсантів: <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - перевірка особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття. - доведення теми, мети та навчальних питань заняття. 	5	Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Звернути увагу на дисципліну шикування, стан форми одягу курсантів.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	<p>Роз'яснюється визначення порятунку. Проводиться розбір чинників, що враховуються під час порятунку працівників поліції, громадян шляхом роз'яснення наступного:</p> <ul style="list-style-type: none"> • спосіб порятунку (піший рятувальний патруль); • місцезнаходження підозрюваного; • доступне прикриття або укриття; • стан жертви; • відстань до жертви. <p>Евакуація одним патрульним: Супроводжує працівника пі прикриттям до пораненого; Оцінює поранення;</p> <ul style="list-style-type: none"> - патрульний підходить з боку голови пораненого; - піднімає його за плечі в позу «сидячи на сідницях»; - руки заводять під пахви і тримає пораненого за зап'ястя 	35	<p>Група поділяється на двійки. П1- рятувальник П2- патрульний прикриття Звернути увагу на техніку виконання дій рятувальника, який відповідальний за контакт із пораненим працівником патрульної поліції та його переміщення до безпечного місця.</p> <p style="padding-left: 40px;">Зміна ролями по черзі.</p>

	навхрест; - встає і переміщує пораненого.		
2. 2	Евакуація двома патрульними: - П1 ті ж самі дії; - П2 підходить і встає між ногами пораненого, тримає його за ноги; - піднімають пораненого і переміщують його.	35	Група поділяється на трійки. Працівники, що забезпечують прикриття, створюють стіну захисту. П1 – 1 патрульний, П2 – 2 патрульний. Звернути увагу на техніку виконання та взаємодію патрульних. Команда повинна швидко змінювати свої дії відповідно до ситуації. Зміна ролями по черзі.
3.Заклучна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Закріпити алгоритм дій при евакуації одним (двома) патрульним (и).

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.4: «Евакуаційні заходи постраждалих».

Навчальна мета заняття: відпрацювання алгоритму дій при евакуації постраждалих; практичне відпрацювання прикриття та порятунку працівника поліції.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: навчальний полігон, територія ХНУВС

Навчальні питання:

1. Автомобільний рятувальний патруль – обов’язки, дії.
2. Положення транспортного засобу.

Література:

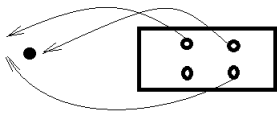
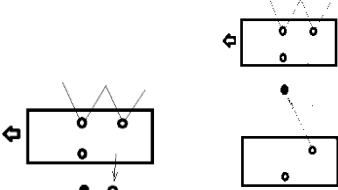
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.
4. Бронежилет.
5. Транспортний засіб.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
---	-------	--------------	-------------------------------------

1. Підготовча частина 5 хв.			
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2. 1	Евакуація одним патрульним у транспортний засіб: а) багажник: - ТЗ під'їжджає до Е; - П виконує евакуацію пораненого до відкритого багажника ТЗ; - сідає на край відкритого багажника, лягає у багажник і дає команду В рухатися. б) в салон ТЗ: - П виконує евакуацію пораненого до заднього сидіння ТЗ (двері відкриті); - сідає у салон на заднє сидіння і лягає разом з пораненим; - дає команду В рухатися.	30	Група поділяється на трійки. В – водій, П – патрульний, Е – особа, яка евакуюється В не залишає ТЗ. Звертається увага на дотримання заходів безпеки.
2. 2	Евакуація пораненого у транспортний засіб з прикриттям: - ТЗ під'їжджає до Е; - П1 та П2 виходять з ТЗ і прикривають пораненого; - ПЗ виконує роль рятівника. Від'їжджає ТЗ з готовими до відкриття вогню П1 та П2. Блокування пораненого транспортним засобом та його подальша евакуація: 	40	Група поділяється на п'ятірки. В – водій, П1 – патрульний, П2 – патрульний, ПЗ – патрульний, Е – особа, яка евакуюється. Даний спосіб виконується при можливому вогняному контакті. В ніколи не залишає ТЗ. ПЗ – рятівник, знаходиться позаду В. При наявності двох поліцейських ТЗ. Перший виконує роль блокування. В другий ТЗ відбувається евакуація пораненого.
3. Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки,

			обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Узагальнити алгоритм дій при евакуації постраждалих у транспортний засіб.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.5: «Підхід до будівлі та її зовнішній огляд».

Навчальна мета заняття: формування у поліцейських навичок щодо правильних дій під час зовнішнього обшуку будівлі.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: відкрита місцевість біля будівлі, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Підхід до будівлі, пересування біля будівель.
2. Блокування злочинця.

Література:

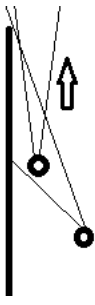
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки
1. Підготовча частина 5 хв.			
1	Шикування, перевірка	5	Звернути увагу на дисципліну

	особового складу, доведення мети та задач заняття, проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.		шикування, поліцейський однострій.
2. Основна частина 70 хв.			
2.1.	Тактичне пересування: а) крок перекастом, беззвучний крок (ліва нога паралельно напрямку пересування з перекастом по ступні, права нога перпендикулярно напрямку пересування з перекастом по ступні); б) коридорний крок (приставними кроками по зігзагу, зліва на право), в) крок по сходам (пересування напівбоком, повною ступнею, ноги не перехрещуються), г) крок у темряві (ноги високо піднімаються, крок з носка на п'ятку).	25	Група вишикувана біля будівлі у 2 шеренги. Акцентується увага на дотриманні заходів особистої безпеки. Вправи виконувати потоком, інтервал 3 кроки.
2.2.	Огляд вікон та дверей.	5	Виконувати потоком, інтервал 5 кроків. Звернути увагу на прихованість своїх дій.
2.3.	Підхід до будівлі, пересування біля будівель Рух за маршрутом із дотриманням заходів безпеки. 	35	Група ділиться на двійки. Виконувати потоком, інтервал 5 кроків. Основні принципи: - перед рухом оцінити обстановку та доповісти диспетчеру про свої дії; - перший номер рухається біля стіни і дивиться попереду на місце можливого виходу правопорушника; - другий номер рухається позаду, подалі від стіни, сектор огляду вперед-вгору; - перед вікном пригнутися і пройти нижче;

			- підвальні вікна переступати.
1. Заключна частина 5 хв.			
3.1.	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3.2.	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання кроку перекатом.

Тема 2: «Тактика дій поліцейського на місцевості».

Практичне заняття 2.5: «Підхід до будівлі та її зовнішній огляд».

Навчальна мета заняття: формування у поліцейських навичок щодо правильних дій під час зовнішнього обшуку будівлі.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення: відкрита місцевість біля будівлі, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Підхід до будівлі, пересування біля будівель.
2. Блокування вулиці, площі, автомобілю.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

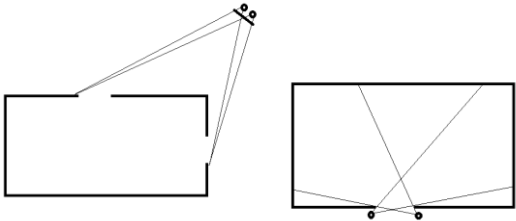
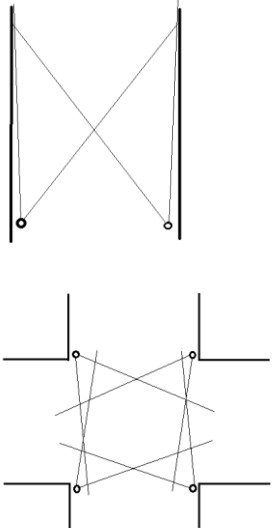
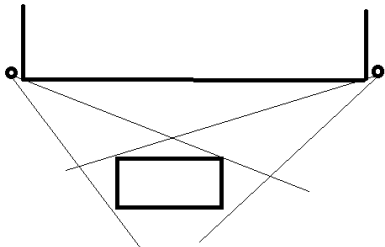
Матеріальне забезпечення

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами – на кожного.
2. Макети зброї – на кожного.
3. Радіостанція – 4 шт.

План проведення заняття

№	Зміст	Час (хв.)	Організаційно-методичні вказівки

1. Підготовча частина 5 хв.												
1.	Шикування, перевірка особового складу, доведення мети та задач заняття, проведення інструктажу про заходи особистої безпеки при проведенні заняття.	5	Звернути увагу на дисципліну шикування, поліцейський однострій.									
2. Основна частина 75 хв.												
2. 1	Пересування малих оперативних груп зі зміною напрямку пересування та діями під час нападу: а) лінія; б) колона; в) клин; г) ромб; д) змійка.	30	<table><tr><td>Лінія</td><td>Колона</td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td>Клин</td><td>Ромб</td></tr><tr><td rowspan="2"></td><td>Змійка</td></tr><tr><td></td></tr></table>	Лінія	Колона			Клин	Ромб		Змійка	
			Лінія	Колона								
			Клин	Ромб								
				Змійка								
Група вишикувана пошережено по 10 чоловік. Звернути увагу на взаємодію, дотримання шикування, контролю свого сектору.												
2. 2	Ступеневе пересування груп: а) на відкритій місцевості; б) від укриття до укриття.	15	<table><tr><td>Одноосі не</td><td>Групове</td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	Одноосі не	Групове							
Одноосі не	Групове											
		Звернути увагу на взаємодію, контроль свого сектору (прикриття).										
2. 3	Блокування злочинця Блокування будівлі, приміщення: - одним патрульним; - двома патрульними; - з використанням укриття.	10	<p>Виконувати потоком. Звернути увагу на заходи особистої безпеки (не знаходитися навпроти дверей, демаскувати себе, знаходитися на одній лінії).</p>									

			
2. 4	Блокування вулиці, площі: а) 2 патрульних; б) 4 патрульних. 	7	Звернути увагу на контроль сектору. Виконувати потоком, інтервал 10 м. Акцентується увага на те, що також застосовується блокування за рахунок шиккування ланцюга . <ul style="list-style-type: none"> • рідкі – інтервал між патрульними більше 2 метрів; • нормальні - інтервал 1 - 2 метри; • посилені - інтервал менше 1 метра.
2. 5	Блокування автомобілю: а) з використанням укриття; б) автомобілями.	8	Звернути увагу на утримання сектору, розміщення патрульних.
3.Заключна частина 5 хв.			
3. 1	Підведення підсумків заняття.	3	Узагальнити результати заняття та вказати на помилки, обговорити їх.
3. 2	Завдання на самопідготовку.	2	Відпрацювання вербальних сигналів.

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.1: «Пересування у будівлі при виконанні службових завдань за викликом».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у будівлі при виконанні службових завдань за викликом.

Кількість

годин: 2 години

Місце

проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Вхід у будівлю.
2. Пересування по коридорах.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

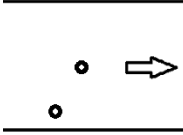
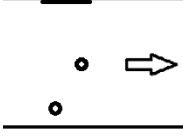
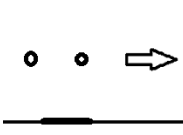
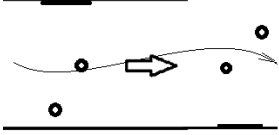
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
----	-------	----------	--------------------

1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 	5 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 70 хв.		
2.1.	<p>Вхід у будівлю.</p> <p>Відчинення дверей.</p> <p>Особливості виконання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - не знаходяться навпроти дверей; - обидва поліцейських не знаходяться на однієї лінії; - відчинення дверної ручки відбувається ребром долоні вільної руки; - після відчинення дверей відразу оглядається сектор; - передбачити можливість утримання людей, які бажають втекти через двері. <p>Відпрацьовується відчинення дверей та прохід у коридор. Після відчинення поліцейські не знаходяться на однієї лінії (один зліва, другий справа) на тлі дверей та не зупиняються у дверях.</p> <p>Важливо! Дверні отвори пересікають швидко.</p>	10 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
2.2.	<p>Пересування по коридорах.</p> <p>Тактика проходження двійкою коридорів.</p> <p>а) Коридори без дверей</p>	45 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.</p>

	 <p>Пересування відбувається уступом вліво або вправо, посередині коридору.</p> <p>б) Коридори з дверима з одного боку</p> <p>Пересування відбувається уступом від дверей, біля стіни, де відсутні двері.</p> <p>в) Коридори з дверима з двох боків на одному рівні</p> <p>Пересування відбувається у колоні по середині коридору, відстань між поліцейськими незначно збільшується.</p> <p>г) Коридори з дверима з двох боків на різному рівні</p> <p>Пересування відбувається уступом від дверей з незначним наближенням до стіни, де навпроти двері відсутні.</p>		Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.
2.2.1	<p>Пересування по коридорах при наявності громадян. Відпрацьовуються дії поліцейських при пересуванні громадян на зустріч та при наздогнанні ззаду.</p> <p>Особливості:</p> <ul style="list-style-type: none"> - до громадян знаходитися обличчям до них, фронтальною частиною бронежилета; 	15 хв.	Група поділяється на трійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків, один грає роль громадянина. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний

	<ul style="list-style-type: none"> - не давати можливість громадянам проходити між працівниками поліції; - не знаходитися на однієї лінії обидва працівника поліції та громадянин.. 		курсант.
3.	Заключна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<ol style="list-style-type: none"> 1. способи безпечного пересування; 2. відчинення дверей.

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.1: «Пересування у будівлі при виконанні службових завдань за викликом».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у будівлі при виконанні службових завдань за викликом.

Кількість

годин: 2 години

Місце

проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко

Навчальні питання:

1. Пересування по сходам.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

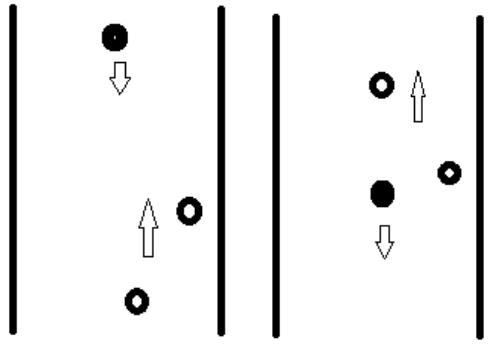
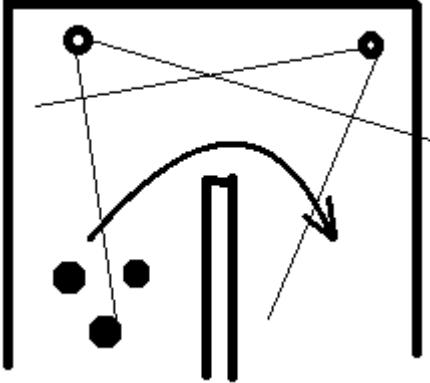
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.

2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів: - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття.	5 хв.	Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача. Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.
2.	Основна частина – 70 хв.		
2.1.	Підготовча вправа. Викладач показує техніку безпечного пересування по сходам. Після команди кожен рухається вгору по сходам та вниз. Особливості: - положення ніг при пересуванні на гору та вниз по сходах; - центр маси між стопами ніг; - положення рук; - огляд напрямку пересування.	10 хв.	Група шикується на міжповерховому майданчику у колону по одному. По команді викладача рухається в гору потім вниз по сходах.
2.2.1	Відпрацьовується підйом та спуск по сходам уступом. Перший поліцейський біля стіни (спостерігає вперед - догори), другий на 2 -3 сходи позаду та ближче до середини сходів.	20 хв.	Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.
2.2.2	Відпрацьовуються дії поліцейських при пересуванні громадян на зустріч та при наздогнанні ззаду.	30 хв.	Група поділяється на трійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків,

			один грає роль громадянина. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.
2.2.3	<p>При наявності великої кількості людей, які рухаються по сходам, доцільно пропустити їх, залишаючись на міжповерхових майданчиках.</p> 	5 хв.	<p>Два поліцейських знаходяться на міжповерховому майданчику. Викладач імітує групу громадян, які рухаються. Відпрацьовується тактика поліцейських проходження групи громадян.</p>
2.2.4	<p>При наявності скупчення людей на міжповерхових майданчиках, їх прохід поліцейськими відбувається по одному.</p>	5 хв.	<p>Викладач розміщує групу громадян, які знаходяться на міжповерховому майданчику. Обидва викладача показують прохід по міжповерховому майданчику.</p>
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	<p>Шикування, підведення підсумків.</p>	5 хв.	<p>Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.</p>
3.2.	<p>Завдання на самопідготовку.</p>		<p>1. Безпечне пересування по сходам.</p>

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця» в умовах воєнного стану.

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Кількість

годин: 4 години

Місце

проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко

Навчальні питання:

1. Тактика обходу рогу.
2. Обхід дверних отворів.
3. Прохід дверного отвору.

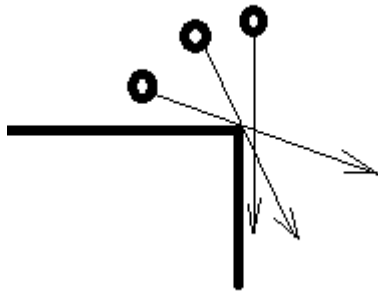
Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

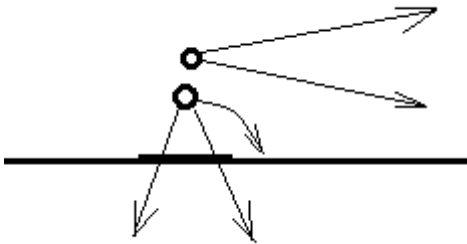
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 	5 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю.</p> <p>Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи.</p> <p>Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>На занятті відпрацьовуються підготовчі тактичні дії при пересуванні у будівлі.</p> <p>Тактика обходу рогу.</p> <p>Викладач показує тактику обходу рогу («нарізання пирога», «гортання сектору»), вказує на особливості цього способу та основні елементи.</p> <p>Основні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - видна голова без зброї; - перша видна нога; - перша видна рука; - перше видне плече. 	40 хв.	<p>Група шикується у дві шеренги, набирається інтервал 1 – 2 метри.</p> <p>По команді викладача курсанти другої шеренги починають обходити курсантів першої шеренги (за командою зліва або справа).</p> <p>Опрацьовується принцип «очі – зброя – ціль на одній лінії».</p> <p>Після опрацювання даного способу та усунення недоліків, курсанти міняються ролями.</p> <p>Після підготовчої вправи. Група шикується у колону по одному біля стіни і по команді по одному</p>

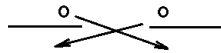
			обминають ріг. Викладач знаходиться з іншої сторони рогу та контролює техніку виконання вправи.
2.2.	<p>Обхід дверних отворів</p> <p>Викладачі показують тактику обходу дверних отворів групою, до складу якої входить два поліцейських, вказує на особливості цього способу та основні елементи.</p> <p>Одним поліцейським</p> <p>Після перевірки дверей перший поліцейський подає команду «До переходу дверного отвору готовий?», другий відповідає «Готовий». Перший дає команду «Рух». Другий поліцейський починає обходити отвір, зброя направлена у напрямку дверей, фронтальною частиною бронежилета до дверей. Після переходу дверного отвору, на останньому кроці до стіни, другий поліцейський дає команду «Рух», після чого переводить зброю через низ і фіксує сектор напрямку руху. Після отримання команди перший поліцейський починає обхід дверного отвору, зброя направлена у напрямку дверей. Після переходу дверного отвору перший поліцейський стає за спиною у другого та прикриває його тил і дає команду «Рух». Після цієї команди обидва поліцейських пересувається біля стіни.</p>	30 хв.	Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.

	<p>Основні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - направлення зброї в себе або у напарника; - пересування без команд; - не дотримання свої секторів; - порушення принципу «очі – зброя – ціль на одній лінії»; - не послідовна дія поліцейських. <p>Двома поліцейськими</p> <p>Після перевірки дверей перший поліцейських подає команду «До переходу дверного отвору разом готовий?», другий відповідає «Готовий». Перший дає команду «Рух». Обидва поліцейських починають обхід дверного отвору, перший направляє зброю у напрямку дверей, другий у напрямку руху. Перший повернений фронтальною частиною бронежилета до дверей другий захищається від можливого ведення вогню з боку дверей.</p> <p>Основні недоліки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - направлення зброї в себе або у напарника; - пересування без команд; - пересування поліцейських окремо один від одного; - не дотримання свої секторів; - порушення принципу «очі – зброя – ціль на одній лінії»; - один з поліцейських зупиняється. 		
2.3	<p>Прохід дверного отвору. Вхід «Гаком».</p>	70 хв.	Група поділяється на двійки, які розташовується по

Старший дає команду «Рух» і обидва «нарізають пиріг» до можливості оглянути центральну частину приміщення і обидва подають команду «Центр. Чисто». Старший дає команду «Вхід гаком. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду рух «Рух», обидва «нарізають пиріг», при цьому змінюють сектор на протилежний і стають спинами один до одного, ноги обох через лінію дверного отвору не переступають. Старший дає команду «До огляду кутів. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду «Рух». Швидко і одночасно оглядають кути, обидва подають команду «Чисто». Старший дає команду «Вхід», обидва рухаються у своїх секторах.

Вхід «Ножицями».

Старший дає команду «Вхід ножицями. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, жестом показує напарнику йти на нижній рівень, дає команду рух «Рух». Утримуючи напарника вільною рукою за шию, зброя обох поліцейських напрямом не змінює. Стають спиною один до одного, ноги обох через лінію дверного отвору не переступають. Старший дає команду «До огляду кутів. Готовий?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду «Рух». Швидко і одночасно оглядають кути, обидва подають команду «Чисто». Старший дає команду «Вхід»,

обидва боки від дверей і відпрацьовує вхід у приміщення.

Після відчинення дверей, обидва поліцейських оглядають сектора та подають команду «Сектор. Чисто».

	<p>обидва рухаються у своїх секторах. Вхід комбінованим способом.</p> <p>Динамічний вхід. Перший поліцейський при вході змінює напрямок зброї, а другий ні.</p>		
3.	Заключна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<p>3. відпрацювання тактики обходу рогу;</p> <p>4. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».</p>

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця» в умовах воєнного стану.

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Кількість

годин: 4 години

Місце

проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Тактика пересування у коридорах у пошукових заходах у складі групи.

Література:

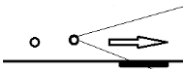
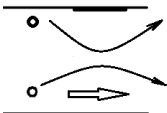
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

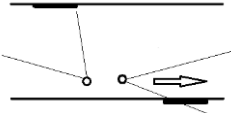
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4

1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 	5 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>Відпрацьовується порядок пересування двійками.</p> <p>а) коридор без дверей</p> <p>Обхід дверних отворів відбувається одним або двома поліцейськими за командою викладача. Перший перевіряє двері, якщо вони зачинені, група пересувається далі по коридору.</p> <p>б) коридор з дверми з одного боку</p> <p>в) коридор з дверима по різні боки на одному рівні</p> <p>Пересування по коридору з дверима по різні боки на одному рівні відбуваються по команді старшого «До проходу дверей готовий», другий поліцейський відповідає «Готовий». Старший дає команду «Рух». Починається</p>	150 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>

	<p>одночасний обхід обох дверей, поліцейські стають спина до спini. Після проходження дверей, зброя обох поліцейських направляється у бік напрямку руху.</p> <p>г) коридор з дверима по різні боки не на одному рівні</p> <p>Пересування по коридору з дверима по різні боки не на одному рівні відбувається у колону біля стіни. Після перевірки перших дверей, старший дає команду «До руху до іншої стіни готовий», другий поліцейський відповідає готовий. Старший подає команду «Рух», обидва поліцейські спина до спini пересуваються до іншої стіни і підходять до других дверей для перевірки.</p>		
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<ol style="list-style-type: none"> 1. відпрацювання тактики обходу рогу; 2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця» в умовах воєнного стану.

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Кількість

годин: 4 години

Місце

проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Тактика пересування у коридорах у пошукових заходах у складі групи.
2. Тактика пересування у коридорах у режимі «активного стрільця».

Література:

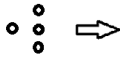
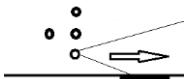
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

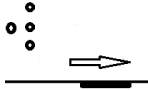
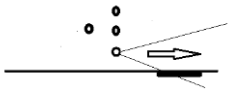
Матеріальне забезпечення:

1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів:	5 хв.	Група вишикувана в

	<ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 		<p>двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>Тактика пересування у коридорах у пошукових заходах у складі групи.</p> <p>Порядок пересування четвірками (Т-подібне шикування).</p> <p>а) коридор без дверей</p> <p>Пересування по коридору без дверей відбувається за командою старшого «Рух», напрямом зброї кожного поліцейського не змінюється.</p> <p>Наступні пересування відбувається зі зміною секторів з урахуванням можливого напрямку ведення вогню.</p> <p>б) коридор з дверми з одного боку</p> <p>Пересування по коридору з дверима з одного боку відбувається за командою старшого «Рух». За 2 – 3 метри до дверей ближній до них поліцейський дає команду «Група стій. Контроль», після чого він один пересувається до дверей і перевіряє їх. Якщо двері</p>	100 хв.	<p>Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>

	<p>зачинені, він подає команду «Рух» і постійно зброю направляє у бік дверей. Після проходження дверей його зброя направляється у напрямку руху групи.</p> <p>в) коридор з дверима по різні боки на одному рівні</p> <p>Пересування по коридору з дверима по різні боки відбувається за командою старшого «Рух». За 2 – 3 метри до дверей ближній до них поліцейський дає команду «Група стій. Контроль», після чого поліцейські з боків направляють зброю на найближчі двері. Він пересувається до дверей і перевіряє їх. Якщо двері зачинені, він подає команду «Рух» і постійно зброю направляє у бік дверей. З іншого боку поліцейський дає команду «Група стій». Він пересувається до дверей і перевіряє їх. Якщо двері зачинені, він подає команду «Рух» і постійно зброю направляє у бік дверей. Після проходження дверей зброя направляється у напрямку руху групи.</p> <p>г) коридор з дверима по різні боки не на одному рівні</p> 		
2.2.	<p>Тактика пересування у коридорах у режимі «активного стрільця».</p> <p>Порядок пересування четвірками (Т-подібне шиккування).</p>	50 хв.	Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.

	<p>Група швидко пересувається по коридору, шикування не порушується, зброя по фронту направлена у напрямку руху. Під час пересування група гучно дає команди «Поліція», «Припинити стрільбу», «Не рухатися», «Стій».</p> <p>У випадку проходження відкритих, прозорих дверей, та погано освітлених ділянок коридору (ніші, колони, меблі, конструкції) зброя найближчих поліцейських направляється у бік небезпеки.</p> <p>Важливо! Зброя поліцейського, який знаходиться по центру, направляється тільки у бік напрямку пересування групи.</p>		
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<ol style="list-style-type: none"> 1. відпрацювання тактики обходу рогу; 2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця» в умовах воєнного стану.

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Кількість

годин: 4 години

Місце

проведення: навчальна аудиторія або тактична будівля

Навчальні питання:

1. Тактика виконання зміни напрямку руху у коридорах у пошукових заходах у складі групи.
2. Тактика виконання зміни напрямку руху у коридорах у режимі «активного стрільця» у складі групи.

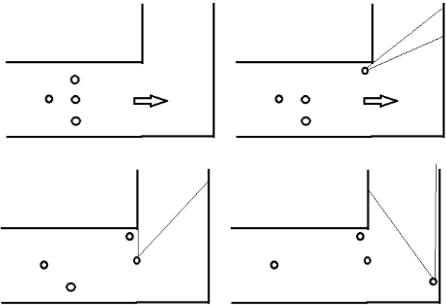
Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

Матеріальне забезпечення:

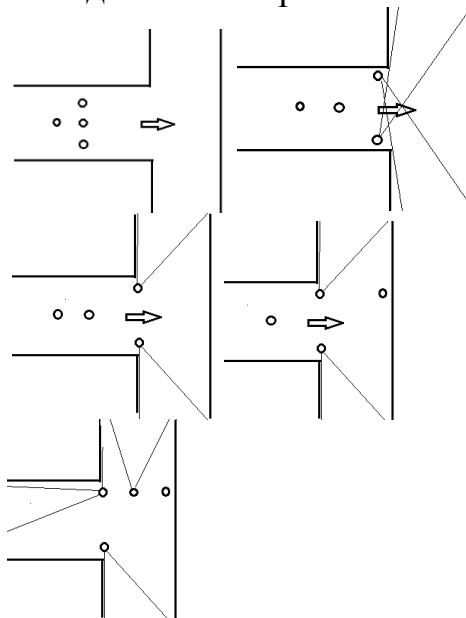
1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	<p>Організація курсантів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - шикування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 	5 хв.	<p>Група вишикувана в двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>Відпрацьовується порядок пересування четвірками (Т-подібне шикування).</p> <p>Г-подібний поворот</p> <p>За 3 – 5 метрів старший групи дає команду «Група стоп», «Г-подібний поворот», «Поворот наліво/на право», «Група готова?» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Перший. Рух». Ближній до повороту поліцейський рухається до рогу сідає у коліно і дає команду «Рух». Центральний поліцейський утримує безпечно зброю доходить до першого і виводить зброю у сектор і починає</p>	100 хв.	<p>Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>

«нарізати пиріг» до лінії стіни і дає команду «Рух». Третій поліцейський утримує безпечно зброю доходить до другого і виводить зброю у сектор і починає «нарізати пиріг» до протилежної стіни і дає команду «Чисто». Старший дає команду «Т-подібне шикування. Група готова?» і після отриманні відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Група змінила напрямок і рухається далі.

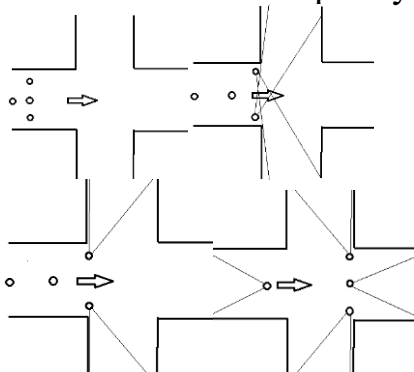
Т-подібний поворот

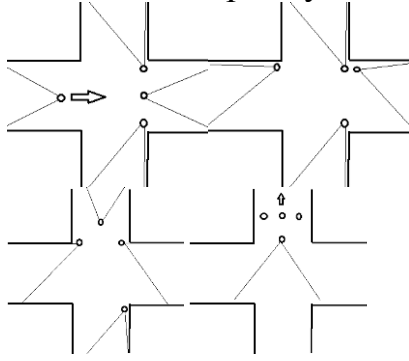
З 5 – 10 метрів старший групи дає команду «У-подібне шикування. Шикуйсь». За 3 – 5 метрів старший групи дає команду «Група стоп», «Т-подібний поворот», «Поворот наліво/на право», «Група готова?» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Два крайніх поліцейських починає рухатися, їх зброя направлена на протилежний ріг, приблизно за 1 метр вони зупиняються і дають команду

«Готовий». Старший подає команду «Гаком. Рух», за цією командою обидва поліцейських біля стін змінюють напрямок зброї на протилежний і кожний дають команду «Готовий». Старший подає команду «Для огляду готові» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського дає команду «Рух». За цією командою обидва поліцейських біля стіни, стоячі на місці, швидко виглядають за ріг. Якщо нікого не бачать, обидва дають команду «Чисто». Старший подає команду «Наступний. Рух». Центральний поліцейський утримує безпечно зброю доходить до другого і виводить зброю у сектор і починає «нарізати пиріг» до протилежної стіни і дає команду «Чисто. Рух». Останній поліцейський утримує безпечно зброю встає між двома поліцейськими у певному напрямку і дає команду «Готовий». Старший дає команду «Т-подібне шикування. Група готова?» і після отриманні відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Група змінила напрямок і рухається далі.

Х-подібний поворот
Без зміни напрямку

	<p>3 5 – 10 метрів старший групи дає команду «Y-подібне шикування. Шикуйсь». За 3 – 5 метрів старший групи дає команду «Група стоп», «Т-подібний поворот», «Поворот наліво/на право», «Група готова?» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду «Рух». Два крайніх поліцейських починає рухатися, їх зброя направлена на протилежний ріг, приблизно за 1 метр вони зупиняються і дають команду «Готовий». Старший подає команду «Гаком. Рух», за цією командою обидва поліцейських біля стін змінюють напрямок зброї на протилежний і кожний дають команду «Готовий». Старший подає команду «Для огляду готові» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського дає команду «Рух». За цією командою обидва поліцейських біля стіни, стоячі на місці, швидко виглядають за ріг. Якщо нікого не бачать, обидва дають команду «Чисто». Старший подає команду «Наступний. Рух». Центральний поліцейський стає між першими двома і дає команду «До переходу готові?» і після отримання відповіді про готовність, дає команду «Рух». Три поліцейських одночасно без зміни напрямку зброї переходять перехрестя, зупиняються по команді «Стій». Старший подає команду «Т-подібне шикування готові» і після одержання відповіді про готовність кожного поліцейського групи дає команду</p>		
--	--	--	--

	<p>«Рух». Група рухається далі. Зі зміною напрямку</p> 		
2.2.	<p>Тактика виконання зміни напрямку руху у коридорах у режимі «активного стрільця» у складі групи.</p> <p>Порядок пересування четвірками (Т-подібне шикування).</p> <p>Група швидко пересувається по коридору, шикування не порушується, зброя по фронту направлена у напрямку руху. Під час пересування група гучно дає команди «Поліція», «Припинити стрільбу», «Не рухатися», «Стій».</p> <p>Зміна напрямку руху групи відбувається без зупинки способом «Віялом». При чому при зміні напрямку руху групи, утримуються усі сектори 4 поліцейськими.</p>	50 хв.	<p>Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків.</p> <p>Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
3.	Заклучна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	<p>Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.</p>
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<p>1. відпрацювання тактики обходу рогу;</p> <p>2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».</p>

Тема 3: «Тактика дій поліцейського у будівлі».

Практичне заняття 3.2: Внутрішній огляд будівлі у пошукових заходах та у режимі «активного стрільця» в умовах воєнного стану.

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок під час дій у пошукових заходах в умовах можливого вогневого контакту у будівлі.

Кількість

годин: 4 години

Місце

проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко.

Навчальні питання:

1. Тактика пересування по сходах (пошукові заходи) у складі групи.
2. Тактика пересування по сходах у режимі «активного стрільця» у складі групи.

Література:

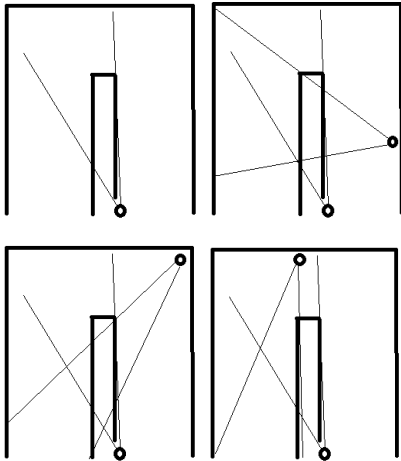
1. Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами//Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
5. Постанова Кабінету Міністрів України Про однострій поліцейських № 823 від 30.09.2015 року з останніми змінами.
6. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондаренко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Кущенко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
7. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. для працівників поліції / О.Ю.Прокопенко, І.В. Власенко, М.Ю. Крепакова, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. – 364 с.

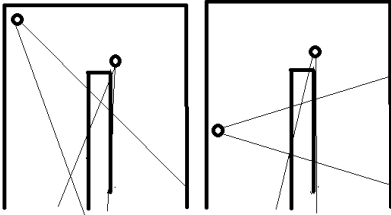
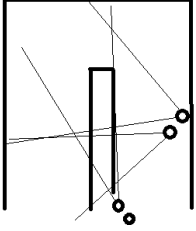
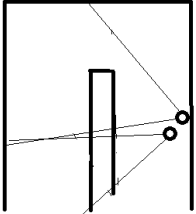
Матеріальне забезпечення:

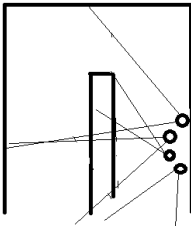
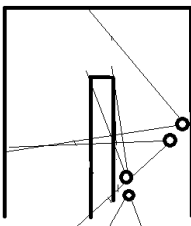
1. Поясне спорядження поліцейського із спецзасобами.
2. Макети зброї.

План проведення заняття

№№	Зміст	Час(хв).	Методичні вказівки
1	2	3	4
1.	Підготовча частина – 5 хв.		
1.1	Організація курсантів:	5 хв.	Група вишикувана в

	<ul style="list-style-type: none"> - шиккування; - рапорт; - привітання особового складу; - огляд зовнішнього вигляду; - доведення теми, мети та навчальних питань заняття; - доведення особливостей проведення заняття. 		<p>двохшереножному строю. Доповідь командира групи, привітання викладача.</p> <p>Для перевірки особового складу використовується навчальний журнал групи. Під час огляду зовнішнього вигляду звернути увагу на стан форми, взуття, а також самопочуття курсантів.</p>
2.	Основна частина – 150 хв.		
2.1.	<p>Підготовча вправа.</p> <p>Викладач дає команди у різній послідовності 1, 2 або 3. По цим командам курсанти повинні направити зброю у певну точку сходинок на горі. 1-а точка – нижня частина сходинок, 2-а точка – середня частина сходинок, 3-я точка – верхня частина сходинок.</p> <p>При спуску у них контролюється тільки одна точка.</p>	5 хв.	<p>Група шикується у колону по одному на сходовому майданчику. Після команди викладача «Рух», перший курсант починає йти в гору по сходинках, решта рухається з інтервалом дві сходинки.</p>
2.2.1	<p>Відпрацьовуються пересування по міжповерхових сходах в гору и до низу.</p> <p>Пересування двійкою.</p> <p>Порядок пересування двійками (спосіб «Човником»).</p> 	25 хв.	<p>Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>

			
2.2.2	<p>Пересування четвіркою.</p> <p>Пересування відбувається способом «Човником». Попереду 2 поліцейських ділять навіс сходовий марш, а при дверей утримують напрямки вперед і догори. Два поліцейських позаду утримують напрямки назад і вниз.</p> <p>Пересування відбувається з урахуванням дверей на поверхових та між поверхових майданчиках.</p>	45 хв.	Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.
2.3.1	<p>Тактика пересування по сходах у режимі «активного стрільця» у складі групи.</p> <p>Пересування двійкою.</p> <p>Порядок пересування двійками.</p> <p>Пересування відбувається без зупинки, біля стіни. Два поліцейських ділять навіс сходовий марш.</p>	40 хв.	Група поділяється на двійки. Кожна двійка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.
2.3.2	<p>Пересування четвіркою.</p> <p>Порядок пересування четвірками. Пересування групи відбувається без зупинки і без порушення шиккування.</p> <p>1 спосіб</p>	35 хв.	Група поділяється на четвірки. Кожна четвірка відпрацьовує дії окремо, з усуненням недоліків. Викладач призначає старшого групи, надалі

	<p>Використовується при великій ширині сходинок.</p> <p>Два перших поліцейських ділять навпіл сходовий марш, а два останні утримують напрямки вниз та назад.</p> <p>2 спосіб</p> <p>Використовується при вузьких сходинках.</p> <p>Два перших поліцейських ділять навпіл сходовий марш, третій утримує між поверховий простір в горі, а останній утримує тил.</p>		<p>роль старшого, за наказом викладача, грає кожний курсант.</p>
3.	Заключна частина – 5 хв.		
3.1.	Шикування, підведення підсумків.	5 хв.	<p>Узагальнити результати заняття. Під час підведення підсумків вказати конкретні помилки, відмітити кращих курсантів.</p>
3.2.	Завдання на самопідготовку.		<p>1. відпрацювання тактики обходу рогу;</p> <p>2. відпрацювання стійкі зі зброєю за принципом «очі – зброя – ціль на одній лінії».</p>

Тема 5: «Основи топографії».**Практичне заняття: «Орієнтування на місцевості без карти».**

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок в умінні орієнтування на місцевості без карти та спеціальних приладів; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 4 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко, прилегла територія.

Навчальні питання:

1. Визначення орієнтирів.
2. Способи визначення сторін горизонту.
3. Способи визначення відстаней на місцевості.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;

План проведення заняття:

	Зміст	Час	Методичні вказівки
	Підготовча частина - 10 хв.		
1.	Організація курсантів: Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про дотримання заходів особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, мету, навчальні питання, час та порядок їх відпрацювання.		Група зібрана в навчальній аудиторії. Нагадати про дотримання правил безпеки. Довести тему та навчальні питання. Оприділити

			рівень розуміння даної тематики.
	Основна частина 65 хв.		
1.	<p>Визначення орієнтирів.</p> <p>Сутність орієнтування на місцевості без карти полягає у розпізнанні місцевості за її характерними ознаками та орієнтирами, визначенні свого місцезнаходження і необхідних об'єктів відносно сторін горизонту, місцевих предметів (орієнтирів), розташування своїх підрозділів та правопорушникам, а також у знаходженні та визначенні потрібного напрямку руху чи дії.</p> <p>Для орієнтування на місцевості без карти треба вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) знаходити напрями на сторони горизонту; б) визначати азимути (напрями) руху; в) вибирати і призначати орієнтири; г) визначати відстані до місцевих предметів (цілей, орієнтирів). <p>Орієнтирами називають характерні і добре помітні на місцевості природні та штучні предмети і форми рельєфу, відносно яких визначають розташування інших об'єктів, своє місцезнаходження та напрямки руху чи дії під час орієнтування. Орієнтири поділяються на площинні, лінійні і точкові.</p> <p>Площинні орієнтири – місцеві предмети, які займають великі площі (населені пункти, ліси, сади, озера, чагарники, болота).</p> <p>Лінійні орієнтири – значні за протяжністю місцеві предмети і форми рельєфу при їх незначній ширині, які використовують для дотримання напрямку руху (дороги, лінії електропередач і зв'язку, річки, канали, лісосмуги, яри, вимоїни тощо).</p> <p>Точкові орієнтири – місцеві предмети, які є</p>	20 хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>

	<p>надійними орієнтирами для визначення свого місцезнаходження, указання цілей, сектора вогню та спостереження (телевежі, ретранслятори, вітряки, димарі промислових підприємств, церкви, вишки, перехрестя доріг, окремі дерева, ями, кургани та інші об'єкти).</p> <p>Орієнтири обирають:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. рівномірно за фронтом і глибиною; 2. їх нумерують справа наліво 3. відстань від себе в бік противника. <p>Кожному орієнтирові для зручності запам'ятання, крім номера, надається умовна назва, яка відповідає його зовнішнім характерним ознакам, наприклад, „Лиса гора”, „Жовтий обрив”, „Будинок з червоним дахом”, „Зламане дерево” тощо.</p> <p>Номери і назви орієнтирів, які призначені старшим начальником, змінювати забороняється, при необхідності призначаються додаткові орієнтири. Один із орієнтирів призначається основним.</p>		
2.	<p>Способи визначення сторін горизонту.</p> <p>Сторони горизонту взаємопов'язані між собою і якщо відомий хоча б один із них, наприклад, на північ, то в протилежному напрямку буде південь, праворуч – схід, а ліворуч – захід.</p> <p>Сторони горизонту залежно від обставин, що склалися визначають за компасом, за небесними світилами та за різними ознаками місцевих предметів.</p> <p>Компас і користування ним. У Сухопутних військах широко застосовується компас Адріанова, у якого шкала оцифрована за ходом годинникової стрілки з ціною поділки 3 градуси, які <i>зростають за ходом годинникової стрілки</i>, а поділки шкали кутоміра <i>в тисячних зростають проти ходу годинникової стрілки</i> (ціна поділки в тисячних складає 0-50). Шкала нанесена на корпус і є нерухомою, повертається лише візирний пристрій (цілик і мушка).</p> <p>Для перевірки компас встановлюють горизонтально на який-небудь предмет і</p>	25 хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати</p>

<p>відпускають гальмо. Запам'ятовують відлік за кінцем стрілки і металевим предметом відводять стрілку в сторону. Металевий предмет забирають—стрілка повинна вказати попередній відлік. Якщо відлік відрізняється більше ніж на одну поділку— компас несправний (розмагнічена стрілка або затуплена голка).</p> <p>Не рекомендується працювати з компасом під час грози, поблизу ліній електропередач з проводами високої напруги і поблизу металевих предметів. Від машини необхідно відходити на 10-15м, від танка – на 30-40м.</p> <p>Визначення сторін горизонту компасом. Мушку візирного пристрою ставлять на 0 градусів (північ), а компас – горизонтально . Відпускають гальмо і повертають компас так, щоб північний кінець стрілки збігся з 0 градусів і, не змінюючи положення компаса, візуванням через цілик і мушку (цілик до себе, мушка від себе) запам'ятовують віддалений орієнтир, який вказує напрямок на північ (0 градусів), у протилежному напрямку – південь (180 градусів), праворуч – схід (90 градусів), а ліворуч – захід (270 градусів). Це і є магнітні азимути на сторони горизонту.</p> <p><i>Магнітний азимут (Ам) – горизонтальний кут від північного напрямку стрілки компаса до напрямку на орієнтир (ціль); вимірюється за ходом годинникової стрілки від 0 градусів до 360 градусів.</i></p> <p>Визначення магнітного азимута компасом. Стати обличчям до орієнтира. Відпустити гальмо і тримати компас горизонтально. Поворотом корпусу компаса сумістити північний кінець стрілки з 0 градусів. Утримуючи стрілку на нулі, повернути візирний пристрій так, щоб крізь цілик і мушку бачити орієнтир. Зняти відлік за шкалою біля мушки.</p> <p>Щоб визначити <i>зворотний азимут</i> (азимут повернення), необхідно від визначеного магнітного азимута відняти 180 градусів, а якщо його значення менше 180 градусів, то додати 180 градусів.</p> <p>Визначення напрямку компасом за відомим магнітним азимутом. Відпустити гальмо.</p>	<p>інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>
---	---

<p>Мушкою візирного пристрою встановити відлік заданого азимуту, наприклад, 300 градусів і повернутися разом із компасом так щоб північний кінець стрілки збігся з нульовим відліком і, утримуючи кінець стрілки на 0 градусів, крізь цілик і мушку вибрати якомога дальній орієнтир .</p> <p>Визначення сторін горизонту за Сонцем. При відсутності компаса або в районах магнітних аномалій сторони горизонту визначають за положенням Сонця. У Північній півкулі Сонце сходить влітку на північному сході, а заходить на північному заході. Тільки двічі на рік Сонце сходить на сході та заходить на заході – в дні весняного (21 березня) та осіннього рівнодення (23 вересня).</p> <p>Перший спосіб.</p> <p>На аркуші паперу замальовують коло і ділять на 24 частини. Рисочку зверху позначають цифрою 14, знизу – 2, праворуч – 20, ліворуч – 8, а відносно цих цифр підписують інші цифри циферблату (від 1 до 24), в результаті чого ми отримаємо <i>астрономічний циферблат</i> для визначення сторін горизонту влітку (для визначення сторін горизонту взимку циферблат необхідно підписати – 13, 1, 19 і 7 відповідно).</p> <p>У напрямку від центра кола вверх до цифри 14 (взимку – 13) наносять стрілку і підписують „Південь”. Другу стрілку накреслюють у напрямку на час спостереження і направляють на Сонце. При такому положенні стрілки на Сонце попередньо нанесена стрілка на „Південь” вкаже відповідний напрямок.</p> <p>Другий спосіб. Годинну стрілку циферблату годинника наводять на Сонце, а потім її спрямовують у цьому напрямку на віддалений орієнтир (положення хвилинної стрілки при цьому не враховується). Кут між годинною стрілкою та напрямком на цифру 2 (взимку – на цифру 1) на циферблаті годинника ділять навпіл</p>	<p>Викладач разом з курсантами обговорює питання пов’язані з топографією.</p>
---	---

	<p>– це і буде напрямок на південь влітку.</p> <p>До півдня ділять навпіл ту дугу (кут), яку годинна стрілка має пройти до 14 (13) години , а після півдня – ту дугу (кут), яку вона пройшла після 14 (13) години .</p> <p>За відсутності годинника з циферблатом, його замальовують на папері (відповідно до циферблату годинника) і напрямок годинної стрілки на момент визначення.</p> <p>Третій спосіб. Пам'ятаючи, що Сонце проходить по небосхилу 15 градусів за годину і влітку буде знаходитись у напрямку на південь о 14:00. Наприклад, влітку для визначення сторін горизонту об 11:00 необхідно стати лівим боком з витягнутою рукою у напрямку Сонця (у цей час Сонце не дійшло до півдня на кут у 45 градусів), а правою рукою по відношенню до лівої встановити кут у 90 градусів, який поділити навпіл, тобто відняти 45 градусів . Це і буде напрямок на південь.</p> <p>Визначення сторін горизонту за Полярною зіркою.</p> <p>Вночі на безхмарному небі її легко знайти за сузір'єм Великої Ведмедиці. Крізь дві крайні зірки ковша Великої Ведмедиці потрібно подумки провести пряму лінію і відкласти п'ять відрізків, що дорівнюють відстані між крайніми зірками ковша. У кінці п'ятого відрізка буде знаходитися Полярна зірка Малої Ведмедиці. Точність визначення напрямку за Полярною зіркою складає 2-3 градуса.</p> <p>Визначення сторін горизонту за різними ознаками місцевих предметів менш надійні, ніж попередні, тому користуються ними за відсутності компаса, у районах магнітних аномалій, за відсутності небесних світил та за умов обмеженої видимості (дощ, туман тощо).</p> <p>Більшість ознак, як правило, обумовлені розміщенням місцевих предметів по відношенню до сторін горизонту, а саме:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вівтарі православних церков звернені на схід, а головні входи – на захід, вівтарі ж католицьких церков (костьолів) звернені на захід; 	<p>Курсантам пояснюється особливість визначення сторін горизонту за Полярною зіркою.</p>
--	---	--

	<p>- припіднятий кінець нижньої (нахиленої) поперечини хреста церкви звернений на північ;</p> <p>- відстань між кільцями на пенях окремих зрізаних дерев більша у напрямку на південь;</p> <p>- взимку бурульки на дахах будинків частіше бувають більшими та довшими з південної сторони;</p> <p>- сніг швидше розтає на південних схилах; внаслідок цього на снігу утворюються зазублини – шипи, які направлені на південь;</p> <p>- влітку ягоди і фрукти скоріше дозрівають (червоніють, жовтіють) з південної сторони;</p> <p>- пофарбовані будівлі та паркани з південної сторони вицвітають більше і мають світліший колір;</p> <p>- на деревах хвойних порід смола рясніше накопичується з південної сторони;</p> <p>просіки в лісових масивах частіше прорубуються за лінією північ- південь або захід-схід, лісові квартали нумеруються з заходу на схід</p>		<p>Курсанти найомлюються інформацією особово використання практичних навичок з топографії в службовій діяльності.</p>
3.	<p>Способи визначення відстаней на місцевості.</p> <p>Окомірно – простий і швидкий спосіб визначення відстаней, але його точність залежить від величини відстані, що визначається, умов спостереження і досвіду спостерігача. У досвідченого спостерігача помилка у визначенні відстані 1км складає 10-15%, у недосвідченого – 30-50%. При збільшенні відстані збільшується і помилка. Тому уміння впевнено і швидко визначати відстані до цілей противника – важлива вимога ведення сучасного динамічного</p>	20 хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Самостійне тренування</p>

бою.

При визначенні відстані необхідно пам'ятати наступне: великі та чіткі предмети здаються завжди ближчими; при спостереженні вгору здається, що предмети ближче, а вниз – далі. Якщо між спостерігачем і предметом немає інших об'єктів, здається, що він ближче, якщо є – далі; при спостереженні через водні простори, лощини та інші пониження рельєфу відстані здаються меншими; при спостереженні в ясний сонячний день предмети здаються ближчими, ніж при спостереженні при похмурій погоді та в сутінках. Предмети яскравих кольорів (червоного, жовтого, білого) здаються ближчими, ніж предмети темних кольорів (чорного, синього, сірого). Група людей здається завжди ближче, ніж одна людина на такій же відстані; людина, що лежить здається далі, ніж людина, що стоїть; на рівній та одноманітній місцевості (в лузі, полі, на снігу) предмети здаються ближчими. Відстані вимірюють, порівнюючи з даними таблиці.

Ознаки видимості	Відстань
Видно будинки сільського типу	5км
Розрізняються вікна в будинках	4км
Видно окремі будинки, димарі на покрівлі будинків	3км
Видно окремих людей	2км
Танк можна відрізнити від автомобіля, видно стовпи ліній зв'язку	1500м
Видно стволи гармат, стовбури дерев у лісі	1000м
Помітні рухи рук та ніг людини	700м
Видно башту танка, помітно рух гусениць	500м
Видно ручний кулемет, колір одягу, овал обличчя	250м
Видно черепицю на покрівлях будинків, дрот на кілках	200м
Видно подробиці зброї солдат	150м
Видно риси обличчя, руки, деталі стрілецької зброї	100м

курсантів по визначенню відстаней на місцевості.

Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах.

Відповісти на питання які виникли під час заняття.

Видно очі у виді крапок	70м
Видно білки очей	20м

Вимірювання відстані кроками. Рахунок ведуть парами кроків. Для точних результатів треба пройти відрізок у 100м і розділити на отриманий середній результат. Наприклад, при вимірюванні відстані отримаємо 54 та 56 пар кроків. Середнє число пар кроків 55. Довжина пари кроків буде: $100\text{м} : 55 = 1,8\text{м}$.

Визначення відстані за кутовими розмірами предметів. Спосіб використовується, коли відомі лінійні розміри віддаленого предмета, до якого вимірюють відстань.

Сутність способу полягає в наступному. При спостереженні місцевих предметів (цілей), віддалених на різні відстані, спостерігач знаходиться як би у центрі концентричних кіл, радіуси яких дорівнюють відстаням до цих предметів (цілей).

Якщо коло розділити не на звичні 360° , а на 6000 рівних частин, то довжина однієї поділки буде заокруглено дорівнювати одній тисячній радіуса кола :

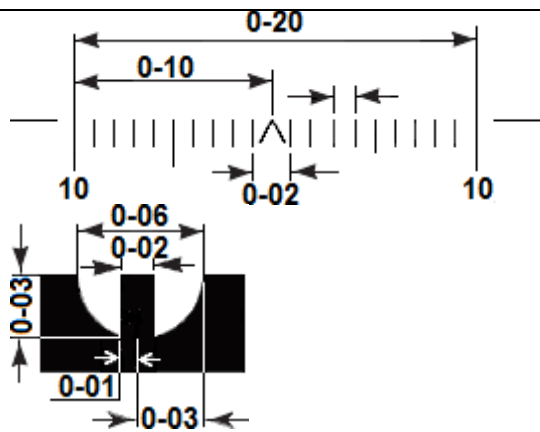
$$\Delta l = \frac{2\pi R}{6000} = \frac{6,28R}{6000} = \frac{1}{995} R \approx 0,001R,$$

де R - радіус кола

Центральний кут кола стягнути дугою, що дорівнює $1/6\ 000$ довжини кола, прийнятий за одиницю вимірювання кутів, називається *тисячною*, яка є постійною незмінною кутовою величиною в метричній системі вимірювань. Її відносна похибка складає на 5% менше *поділки кутоміра*, якою під час вимірювань нехтують .

Таким чином, одиницею виміру кутів є лінійний відрізок, який дорівнює тисячній частці відстані до об'єкта, що забезпечує швидкий перехід від кутових вимірів до лінійних і навпаки. Кутові розміри предметів у тисячних вимірюють за допомогою бінокля, приладів спостереження і прицілювання тощо .

Здійснити відпрацювання вимірювання відстані на місцевості кроками.

Під час виміру кутів у тисячних називають і записують число сотень, потім число десятків і одиниць тисячних. Якщо сотень і десятків немає – називають і записують нулі. Наприклад, величини кутів у тисячних 343, 52 і 2 записуються як 3-43, 0-52 і 0-02, а вказуються “три, сорок три”, “нуль, п’ятдесят дві” та “нуль, нуль дві”.

Із залежності між кутовими та лінійними величинами, відстань (дистанцію) до предметів у метрах визначають за формулою:

$$D = \frac{B}{K} \times 1000,$$

де B - висота (ширина) предмета, м;

K - кутова величина предмета в тисячних.

Визначення відстаней за лінійними розмірами предметів. Лінійкою на відстані 50см від очей, вимірюють у міліметрах висоту предмета, що спостерігається. Висоту предмета в сантиметрах ділять на кількість міліметрів на лінійці, що закривають предмет; результат множать на постійне число 5 і отримують відстань до предмета в метрах.

Наприклад, сільський будинок висотою 6м затуляє на лінійці відрізок 10 мм, а вишка висотою 20м – 5мм. Отже, відстань до будинку – 300м, до вишки – 2 000м .

Для впевненого використання у

бойовій практиці цього способу необхідно знати розміри деяких місцевих предметів, бойової техніки противника та інші.

Відпрацювати практично визначення відстаней за

Наприклад, легко запам'ятати, що середній зріст людини – 1,7м. Відстань між стовпами лінії зв'язку – 60м, висота яких 6м. Такої ж висоти і будинки сільського типу, а один поверх багатоповерхівки – 3м. Висота вантажного автомобіля – 2,5м; така ж висота і у танка, а його довжина та ширина – 6 і 3 метри відповідно.

Таким чином, якщо вогнева точка противника знаходиться на даху багатоповерхівки, один поверх якої закривається 6мм на лінійці, то відстань до цілі буде 250м, а якщо противник веде мінометний обстріл з позиції поруч із сільським будинком, який закривається 5мм на лінійці, то відстань відповідатиме 600м.

Визначення відстані за співвідношенням швидкості звуку і світла. Звук розповсюджується у просторі зі швидкістю 330 м/с, або 1км за 3с, а світло – практично миттєво. Таким чином, відстань у кілометрах до місця, де пролунав постріл, дорівнює числу секунд, які пройшли від моменту спалаху до моменту, коли був почутий звук пострілу, поділеному на 3.

Наприклад, спостерігач почув звук пострілу через 9 секунд після спалаху гармати. Відстань до місця спалаху: $D = 9 : 3 = 3\text{км}$.

Визначення відстані на слух. Безвітряної ночі нормальний слух людини джерело шуму почує на відстані, вказаній у таблиці.

Джерело шуму	Відстань
Кроки людини	40м
Тріск зламаної гілки	80м
Неголосна розмова, кашель, заряджання зброї	100м
Стук сокири	300м
Падіння зрубаних дерев	600м
Рух автомобіля по шосе	800м
Поодинокі постріли з автомату	2-3км
Стрільба чергами, рух танків (рев моторів)	3-4км
Гарматна стрільба	10-15км

лінейними розмірами предметів.

	Заключна частина 5 хв.		
1.	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті	1 хв.	Перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу
2.	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	Зробити зауваження та вказати на позитивні сторони заняття.
3.	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.	2 хв.	Обов'язково самостійно повторити наданий викладачем матеріал

Тема 5: «Основи топографії».

Практичне заняття: «Орієнтування на місцевості за картою».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок в умінні орієнтування на місцевості за картою та спеціальними приладами; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 4 години

Місце проведення: навчальна аудиторія, тактичне містечко, прилегла територія.

Навчальні питання

- 1.Топографічні карти, їх класифікація.
- 2.Особливості орієнтування на місцевості в різних умовах доби при виконанні службових обов'язків.
- 3.Особливості орієнтування за різноманітними умовами місцевості.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;
4. учбові топографічні карти.

План проведення заняття

	Зміст	Час	Методичні вказівки
Підготовча частина 10 хв.			
1.	Організація курсантів: Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про дотримання заходів особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, мету, час, навчальні питання та порядок їх відпрацювання.	10 хв	Група зібрана в навчальній аудиторії. Нагадати про дотримання правил безпеки. Довести тему та навчальні питання. Оприділити рівень розуміння даної тематики.
Основна частина 65 хв.			
1.	Топографічні карти створюються в графічній, цифровій та електронній формах в єдиній встановленій системі координат і висот; вони мають струнке розграфлення та номенклатуру аркушів а також уніфіковану систему картографічних умовних знаків. За допомогою цих карт можна швидко вивчити і дати оцінку місцевості, орієнтуватися, визначати координати і висоти точок, отримувати якісні та кількісні характеристики різних об'єктів для проведення будь-яких розрахунків з метою всебічного забезпечення бойових	30 хв.	Приділити основну увагу використання карт як в службовій діяльності Національної поліції, так і в інших сферах . Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння. Надати інформацію та необхідний матеріал.

дій військ.

В умовах ведення сучасного бою з широким застосуванням усіх видів озброєння топографічні карти мають багатоцільове оперативно-тактичне призначення, а різноманітність завдань, які вирішують війська, виявляє необхідність виготовлення топографічних карт наступних масштабів: 1:10 000, 1:25 000, 1:50 000, 1:100 000, 1:200 000, 1:500 000, 1:1 000 000.

Класифікація топографічних карт за масштабами видання та своїм основним призначенням наведена у табл.

Масштаб карт	
	за масштабом
1:10 000-1:50 000	великомасштабні
1:100 000	середньомасштабні
1:200 000	

Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах.

Відповісти на питання які виникли під час заняття.

Розглянути різні за масштабом карти.

1:500 000	дрібномасштабні		оперативні
1:1 000 000			

<p>Карти масштабів 1:10 000 і 1:25 000 (в 1см – 100 і 250м відповідно) – найбільш детальні і точні, призначені для детального вивчення та оцінки окремих, невеликих за площею, але важливих ділянок місцевості командирами тактичної ланки при прориві підготовленої оборони противника та форсуванні водних перешкод, висадки повітряного і морського десантів, ведення бойових дій у містах, будівництва інженерних укріплень, точних вимірювань і розрахунків при плануванні та виконанні заходів з інженерного обладнання місцевості і та топогеодезичної підготовки стрільби.</p> <p>Карти масштабів 1:50 000 і 1:100 000 – (в 1см – 500м і 1 000м призначаються для детального вивчення місцевості та оцінки її тактичних властивостей під час планування бойових дій, організації взаємодії та управління підрозділами (частинами) під час бою; орієнтування на місцевості та цілеуказання; топогеодезичної прив'язки елементів бойових порядків військ; визначення координат об'єктів (цілей); визначення вихідних даних під час виконання завдань навігаційного забезпечення; проведення вимірювань і розрахунків при плануванні та виконанні заходів з інженерного</p>	Пояснити особливості карт за масштабами.
--	--

<p>обладнання місцевості. В авіації та аеромобільних військах карта масштабу 1:100000 використовується як карта району цілей. Карти масштабів 1:50000-1:100000 доводяться до командирів рот, взводів та екіпажів (обслуги) включно.</p> <p>Карта масштабу 1:200 000 (в 1 см – 2 км) призначається для вивчення та оцінки місцевості під час планування бойових дій військ та заходів по їх забезпеченню; управління військами, планування перегрупування військ та орієнтування на місцевості під час здійснення маршів. На зворотному боці карти надається <i>текстова довідка про місцевість та схема ґрунтів</i>, які являють собою важливі додаткові відомості про топографічні елементи місцевості, кліматичні умови району тощо. Топографічна карта масштабу 1:200000 доводиться до штабів батальйонів включно.</p> <p>Карти масштабів 1:500 000 і 1:1 000 000 (в 1 см – 5 і 10 км відповідно) призначаються для вивчення загального характеру місцевості великих географічних районів та оцінки впливу на бойові дії військ. Карты використовуються під час планування операцій та заходів по всебічному забезпеченню військ, а також для нанесення загальної обстановки. Топографічні карти цих масштабів доводяться до штабів бригад включно.</p>	
--	--

<p>Розграфлення і номенклатура топографічних карт</p> <p>Сутність розграфлення топографічних карт полягає у тому, що вся поверхня Землі поділяється паралелями через 4° на <i>ряди</i> (пояси), а меридіанами – через 6° на <i>колони</i> у вигляді трапецій.</p> <p>Особливості орієнтування на місцевості в різних умовах доби.</p> <p>Способи орієнтування карти:</p> <p>По лінії місцевості карту повертають у горизонтальній площині так, щоб лінія умовного знаку місцевого предмета (дороги) на карті, співпала з напрямком самого предмета на місцевості, а зображення всіх об'єктів, розміщених праворуч та ліворуч від нього, знаходилися б з того ж боку, що й на місцевості.</p> <p>За напрямком на орієнтир карту повертають у горизонтальній площині так, щоб напрямок з відомої точки стояння на орієнтир співпав з відповідним напрямком на місцевості. Для точнішого орієнтування карти до цих точок прикладають візирну лінію куі по ній візують на орієнтир.</p> <p>За компасом. Компас встановлюють на бокову рамку карти так, щоб нуль компаса був направлений на північ. Далі компас разом з картою повертають у горизонтальній площині до того, поки стрілка компаса не вкаже величину</p>	<p>Приділити особливу увагу курсантів в орієнтуванні на місцевості в різних умовах доби.</p>
---	--

<p>магнітного схилення для даного аркуша карти.</p> <p>Якщо компас прикласти не до бокової рамки, а до вертикальної лінії кілометрової сітки – стрілка компаса повинна показати величину поправки напряму для даного аркуша карти.</p> <p>Звірення карти з місцевістю – заключний етап орієнтування, на якому вивчають місцевість, виявляють відповідність карти місцевості та уточнюють наявність об'єктів, показаних на карті.</p> <p>Щоб знайти на карті об'єкт, який є на місцевості, уявно або за допомогою лінійки проводять лінію з точки стояння на об'єкт і за напрямком цієї лінії знаходять умовний знак об'єкта, який шукають, або ж переконуються, що об'єкт на карті не показаний. Для більш точного визначення напрямків проводять напрямки на карті. Для визначення на місцевості об'єкта, показаного на карті, уявно або за допомогою лінійки візують по лінії від точки стояння до умовного знака об'єкта, і в цьому напрямку, з урахуванням відстані, знаходять об'єкт на місцевості.</p> <p>Основне правило визначення точки стояння – орієнтуйся за віддаленими орієнтирами, визначайся за найближчими!!!</p> <p>Під час виконання бойових завдань командирам спеціальних підрозділів (екіпажів, обслуги), які у сучасному бою часто діють у відриві від основних сил, необхідно вміти наносити на карту</p>	
---	--

<p>(схему) цілі, орієнтири, елементи бойових порядків противника. Спосіб нанесення таких об'єктів на карту (схему) обирають залежно від обстановки, що склалася, характеру місцевості та об'єкта, який треба нанести, погодних умов, а також наявності вимірювальних приладів.</p> <p>Окомірно за найближчими орієнтирами. На зорієнтованій карті (схемі) розпізнають найближчі до об'єкта орієнтири, оцінюють відстань до об'єкта і кути на нього від орієнтирів і, відповідно до масштабу карти (схеми), наносять об'єкт на карту. За певних навичок і наявності надійних орієнтирів цей спосіб дозволяє наносити об'єкти на карту з необхідною точністю.</p> <p>За напрямом і відстанню об'єкти наносять з визначеної на карті точки стояння. На зорієнтованій карті за допомогою візирної лінійки проводять напрями на об'єкти, які необхідно нанести. Потім вимірювальними приладами або іншим способом визначають відстані до об'єктів, відкладають їх на проведених лініях у масштабі карти і тримують місце знаходження кожного об'єкта на карті.</p> <p>Якщо за умов обстановки картою користуватись неможливо (дощ, підвищені вимоги щодо умов маскування), напрями на об'єкти визначають за</p>	<p>Практично відпрацювати орієнтири та відстані до них на картах та місцевості.</p>
--	---

<p>допомогою баштового кутоміра або компаса відносно віддаленого орієнтира, який є і на карті на місцевості, тобто спочатку визначають полярні координати об'єктів, а потім наносять їх на карту. Полюсом служить точка стояння, а полярною віссю – напрям на віддалений орієнтир або напрям магнітного меридіана.</p> <p>Точність нанесення на карту об'єктів залежить від помилок у визначенні кутів напрямів і відстаней до об'єктів.</p> <p>Спосіб перпендикуляра і створа використовують під час руху в бойовій машині по довж лінійного орієнтира. Визначають ціль, яку необхідно нанести на карту, продовжуючи рух, поки ціль не буде в напрямку, перпендикулярному до лінійного орієнтира.</p> <p>Потім визначають на карті точку стояння, відстань до цілі, яку відкладають у масштабі карти на перпендикулярі, і наносять її на карту. Під час руху по довж лінійного орієнтира перпендикуляр визначається кутом ірним пристроєм бойової машини встановленням відліку на шкалі 15-00 або 45-00.</p> <p>Спосіб прямої засічки полягає у візуванні і проведенні напрямку з трьох точок стояння, позначених на карті, на потрібний об'єкт (ціль). Для цього на кожній точці стояння орієнтують карту способом за напрямком на</p>		
--	--	--

<p>орієнтир. Перетин напрямів і буде місцем знаходження цілі.</p> <p>За умов поганої погоди на точках стояння визначають магнітний азимут напрямів на об'єкт (ціль), переводять їх у дирекційні кути (проводять на карті напрями) і наносять за ними на карту ціль. Така засічка називається компасною засічкою.</p> <p>Спосіб прокладання компасного ходу застосовується на закритій місцевості або за умов обмеженої видимості. Вихідною точкою ходу обирають орієнтир (перехрестя доріг, просік тощо), який впевнено впізнається і на місцевості, і на карті.</p> <p>На вихідній точці компасом визначають азимут напрям руху, переводять його у дирекційний кут і проводять на карті лінію напрямку руху. Рухаючись у цьому напрямку до першої поворотної точки, визначають відстань, рахуючи пари кроків, і відкладають її у масштабі карти на проведеній лінії. Ті ж самі дії виконують під час руху до наступного повороту.</p> <p>Якщо за погодних умов картою користуватись неможливо (дощ, сильний вітер або підвищені умови маскування), визначені магнітний азимут і відстань записують у блокнот. Потім за цими даними магнітний азимут переводять у дирекційні кути, наносять хід на карту і визначають</p>	
---	--

<p>на ній місцезнаходження цілі.</p> <p>Цей спосіб застосовується у разі виявлення цілі в лісі або на закритій місцевості, коли визначити своє місцезнаходження одразу неможливо. В цих випадках компасний хід прокладають у зворотній послідовності.</p> <p>Спосіб компасного ходу застосовують і для нанесення на карту (схему) позицій свого підрозділу та передній край оборони противника. Хід прокладають від об'єкта, який надійно розпізнаний на карті та на місцевості, рухаючись по довжину переднього краю.</p> <p>Правильність ходу контролюють за контурними точками місцевості і оберненими засічками. Середня похибка нанесення на карту цілі складає приблизно 5% довжини компасного ходу. Під час прокладання ходу елементи бойових порядків свого підрозділу і військ противника наносять на карту (схему) також і способами, розглянутими вище.</p> <p>Нанесення на карту елементів бойових порядків своїх військ на закритій місцевості та вночі складно і в майже не являє при використанні сучасних навігаційних GPS-приймачів і чизняного (Базальт) та іноземного виробництва (Garmin й інші).</p> <p>Пересуваючись вздовж лінійного елемента, наприклад, траншеї; під час коротких</p>	
---	--

<p>зупинок на її поворотних точках або на точкових елементах бойових порядків зчитують з приладу географічні координати, які автоматично перераховуються у прямокутні координати, за якими наносять на карту головні та поворотні точки лінійних й інших об'єктів. Але при цьому треба пам'ятати, що в приладі іноземного виробництва, як правило, перед їх застосуванням необхідно вводити поправки у зв'язку з використанням в них різних систем координат. Так, система координат СК-42 вбудована у вітчизняні прилади, а система координат WGS-84 – в іноземні.</p> <p>Орієнтування за картою під час здійснення маршу</p> <p>Дії під час здійснення маршу повинні бути спрямовані на забезпечення безперервного орієнтування, для того, щоб постійно знати і чітко уявляти своє місце знаходження як на карті, так і на місцевості.</p> <p>Пам'ятай: Основне правило орієнтування під час маршу – карту треба постійно тримати орієнтованою в напрямку руху!!!</p> <p>З кожним поворотом машини повертають і карту на відповідний кут. Під час пересування за межами доріг карту орієнтують за місцевими</p>	<p>Під час здійснення маршу у пішому порядку здійснити орієнтування за картою.</p>
---	--

<p>предметами і формами рельєфу.</p> <p>В танку або в бронетранспортері спостерігати за місцевістю набагато складніше під час здійснення маршу, ніж при пересуванні автомашиною чи пішки. Тому слід частіше звертатися до показань спідометра. Починаючи рух, знімають показання спідометра, а потім уважно проглядають на карті ділянку маршруту до першого контрольного орієнтира і запам'ятовують обриси дороги, основні місцеві предмети і характерні форми рельєфу уздовж дороги. Під час руху уважно спостерігають за місцевими предметами і уважно на карті фіксують своє просування за маршрутом.</p> <p>При швидкості руху більше 20 км/г картина місцевості швидко змінюється і за короткий проміжок часу спостереження, особливо під час тусу та при поштовхах, важко розпізнати орієнтири на карті. Крім того, очі швидко втомлюються, що призводить до притуплення уваги. Цим, головним чином, і обумовлена рекомендація завчасно підготувати карту і уважно вивчити маршрут руху, а в дорозі якомога менше звертатися до карти.</p> <p>Під час здійснення маршу обов'язково звертаються до карти при підході машини до перехрестя або розгалуження доріг,</p>		
---	--	--

	<p>завчасно (за 200-300м) указуючи водію орієнтир і напрям подальшого руху. Біля контрольних орієнтирів порівнюють показання спідометра з розрахунковими даними і при відхиленніх більш ніж 5% додають необхідну поправку.</p> <p>Якщо виникли сумніви у правильності напрямку руху, потрібно уточнити своє місцезнаходження, тобто ретельно звірити карту з місцевістю. Якщо зробити це під час руху неможливо, слід зупинитися, відновити орієнтування і намітити шлях виходу на маршрут руху. Орієнтування вважається втраченим, якщо на місцевості не знаходяться позначених на карті об'єктів, не можуть визначити на ній своє місцезнаходження. Такі випадки відхилення від маршруту і втрати орієнтирів трапляються через недостатній досвід в орієнтуванні або ж через недбалість і припинення безперервного слідування за просуванням по маршруту.</p> <p>Особливості орієнтування при здійсненні маршувачі</p> <p>Пересування підрозділів на місцевості з метою здійснення прихованих від спостереження противником маневрів здійснюється, як правило, вночі, або за умов обмеженої видимості. Крім того, ведення сучасного бою з</p>		<p>Акцентувати увагу на складнощі орієнтування вночі та в умовах обмеженого зору.</p>
--	--	--	---

<p>використаннямвисокоточноїзброї, приладівнічногобачення та радіозв'язку стало звичним видом веденнябойовихдій. Тому орієнтування на незнайоміймісцевостізаумов обмеженоївидимості, а інколи і суцільноїтемряви, потребуєпевнихзнань і відповіднихнавичок.</p> <p>Підготовка до орієнтуваннявночібагато в чому схожа на підготовку до орієнтування вдень, протемає ряд відмінностей.</p> <p>Вночімісцевіпредметивтрачаютьсвоїобриси, абовзагалінепомітні. У цей час привертаютьувагубільшість одиноких об'єктів, якідосить часто сприймаютьсяпомилково. Наприклад, нечіткіобрисиокремихневисокихпредметівсхожі на людину, скиртасоломинагадуєбудівлю, а копицясіна – танк. Під час руху на великійшвидкостіавтомобільними дорогами з обсадками складаєтьсявраженняруху дорогами в лісі. Будь-якийраптовийспалахполум'я у темрявінастількиосліплюєзірлюдини, щопротягомдеякого часу унеможлиблюєрозпізнаваннянавколишніхпредметів. Тому для визначенняпотрібногоорієнтира на навколишніймісцевостіпотрібнозачнаюнапружуватизір та увагу, щопотребуєдеякого часу.</p> <p>Таким чином, у передбаченніздійснення маршру</p>	
--	--

	<p>вночі для надійного орієнтування орієнтири обирають на карті за часом такими, щоб вони були помітні у темряві або при штучному освітленні місцевості. Такими об'єктами можуть бути окремі місцеві предмети, щорозташовані на підвищеннях рельєфу і, як правило, добре помітні на фоні нічного неба при підході до них.</p> <p>На відкритій та напівзакритій місцевостях це – населені пункти, окремі будівлі, церкви, дзвіниці, споруди баштового типу, труби промислових підприємств, горби, кургани, окремі дерева, та лінійні орієнтири (дороги, лінії електропередачі і зв'язку тощо).</p> <p>На дії ними орієнтирами вночі є також річки, озера та інші водоймища, дзеркала на поверхні яких помітна на темному фоні навколишньої місцевості. У будь-якому випадку, обираючи орієнтири на маршруті руху, треба пам'ятати, що більшість з них у темряві погано видно і розпізнаються вони, як правило, з близької відстані.</p> <p>На складній для орієнтування місцевості при незначній кількості вказаних орієнтирів використовують підвищені форми рельєфу, топографічні ребені яких вночі проєктуються на фоні неба,</p>		
--	---	--	--

<p>якщоїхрозглядатизнизу з пониженьрельєфу. Для цьогонеобхіднозавчасно на картівиділититопографічнігребені поздовж маршруту рухукоричневимкольором, а пониженнярельєфу (річковідолини, лощинитощо) – синімкольором .</p> <p>Маршрути та орієнтириобирають за картами масштабів 1:25 000 або 1:50 000, на яких детально відображеніоб'єктимісцевості та їххарактеристики. Рух за орієнтирамиполягає у дотриманнінапрямкуруху і відстаніміжповоротнимиточками маршруту, звіренніобраних на картіорієнтирів з місцевими предметами та показаннямиспідометра на контрольних точках маршруту. Особливуувагу під час рухузвертають на складні для орієнтуванняділянкимісцевості, якими є великінаселеніпункти (часто зізначнимизруйнуваннями) та виїзди з них (при наявностідекількохдоріг), з'їзди з автомобільнихдоріг на грунтовічипольові дороги, лісовімасиви з розгалуженою мережею доріг, просіктощо.</p> <p>На таких ділянкахмісцевостіпоказанняспід ометразвіряють з показаннямиспідометраіншоїмаш ини. Відсутністьорієнтира на місцевостіпід час проходженнявказаної на картівідповідноївідстанівказує на відхиленнявіднаміченого маршруту. В</p>	<p>Практично на місцевості відпрацювати рух у складі підрозділу за орієнтирами.</p>
---	---

<p>цьому випадку необхідно на ходу звірити карту з місцевістю і визначити своє місце знаходження, а якщо це зробити не вдається, необхідно зупинитись і відновити орієнтування.</p> <p>На місцевості з розвинутою мережею доріг необхідно частіше звіряти показання спідометра і визначати напрямок подальшого руху за компасом та завчасно визначеними на карті азимутами, особливо на роздоріжжях, коли напрямок подальшого руху викликає сумнів.</p> <p>Цей спосіб пересування використовують під час руху колон поза дорогами при умові достатньої кількості надійних орієнтирів. Для забезпечення надійного орієнтування вночі використовують приладні чини обачення та радіозв'язок. При здійсненні маршу поза дорогами та на місцевості з малою кількістю орієнтирів напрямок руху дотримують за азимутами.</p> <p>Рух за азимутами використовується для пересування на місцевості з розвинутою мережею доріг. Якщо маршрут проходить поза дорогами або на місцевості з незначною кількістю орієнтирів, його використання вважається більш доцільним, ніж рух за картою. Спосіб також застосовують для орієнтування на місцевості під час пересування підрозділів у разі відсутності топографічних</p>	
--	--

<p>карт.</p> <p>При здійсненні маршу вночі для контролю орієнтування додатково використовують небесні світила. Темноїночі, коли невидно надійних орієнтирів, напрям круху контролюють за Місяцем або скравимизірками, які знаходяться у напрям круху. Найбільш надійним світилом на безхмарному небі є Полярна зірка. Її легко знайти на небосхилі за допомогою яскравих зірок Великої Ведмедиці. При цьому під час орієнтування за небесними світилами слід пам'ятати, що рухатись в їхньому напрямку не разів триває орієнтування.</p> <p>Особливості орієнтування під час наступу вночі</p> <p>Важливе значення перед боєм має <i>тактичне орієнтування</i>, яке полягає в ознайомленні особового складу підрозділу з місцевістю у смузі бойових дій, указанні напрямку на північ й інші сторони горизонту, точки стояння, місцевих предметів та орієнтирів для орієнтування вночі у смузі підрозділу, місцезнаходження противника, положення свого і сусідніх підрозділів.</p> <p>Орієнтування під час наступу вночі виконують за <i>орієнтирами, за азимутами, за світловими трасами або за світловими створами.</i></p> <p>Вибір способу орієнтування у наступі залежить від характеру місцевості, обстановки,</p>		
---	--	--

<p>що склалася, бойового завдання підрозділу та інших чинників бойової обстановки. Наприклад, підрозділам, у яких напрямки дії співпадає з лінійними орієнтирами (дорогами, річками) або на місцевості, що має багато надійних орієнтирів, краще діяти за орієнтирами. Підрозділам, що діють поза дорогами та на місцевості, де орієнтирів мало, призначають азимут на всю глибину завдання або забезпечують їх орієнтування встановленням світлових трас або світлових створів на місцевості.</p> <p>Орієнтирами обирають місце ві предметів, які розташовані на підвищеннях рельєфу та які будуть помітні під час освітлення місцевості відповідним засобом або за допомогою приладів нічного бачення. При діях підрозділу на закритій місцевості в якості орієнтирів обирають місцеві предмети, які децю обмежують рух бойових порядків вперед, протеснують надійними орієнтирами, наприклад, річки, струмки, канами, яри, рокадні дороги тощо.</p> <p>Орієнтування за орієнтирами під час наступу вночі – простий і надійний спосіб. Командир підрозділу завчасно вивчає місцевість, обирає орієнтири і позначає їх на карті (схемі) уздовж напрямку дії відповідно до поставленого бойового завдання. Під час</p>	
---	--

<p>пересування необхідно періодично звіряти на прямок руху за картою, орієнтуючи її за компасом. Якщо під час руху від орієнтира до орієнтира сумнівів у орієнтуванні немає, рух продовжують, не знижуючи темпу наступу, а якщо зазначена на карті відстань пройдена, а вказаний орієнтир відсутній — це означає, що підрозділ відхилився від вказаного напрямку. В таких випадках треба зупинитись, звірити карту з місцевістю і знайти потрібний орієнтир.</p> <p>Інколи це зробити неможливо, тоді необхідно освітлити місцевість і якомога швидше розпізнати інші орієнтири, які є на карті та на місцевості і відновити орієнтування, а якщо це зробити не вдалося — це ознака того, що орієнтування насправді втрачено, для чого треба вміти якомога швидше відновити втрачене орієнтування.</p> <p>Орієнтування підрозділу за азимутами під час наступу вночі застосовується на місцевості з недостатньою кількістю орієнтирів, для скорочення шляху, а також на місцевості з ізначними змінами, які не відображені на карті.</p> <p>Орієнтування підрозділу за світловими створами під час наступу вночі застосовується під час бою в глибині оборони</p>	
---	--

	<p>протівника. В цьому випадку застосовуються світлові засоби (бомби, снаряди, міни). Світловий створ позначається на місцевості двома одночасно світленими точками, які являють собою світловий орієнтир. Перша з них подається над об'єктом атаки, а друга – в глибині оборони протівника у напрямку атаки підрозділу.</p>		
3.	<p>Особливості орієнтування за різноманітних умов місцевості</p> <p><i>У великому населеному пункті орієнтування ускладнюється через обмежену видимість, перенасичення дрібними орієнтирами, які не вказані на карті. Маршрути накреслюють уздовж річок, каналів, головними проїздами або вулицями з мінімальною кількістю поворотів, які вибирають біля мостів, шляхопроводів, залізничних станцій, площ, пам'ятників тощо.</i></p> <p>Перед в'їздом у населений пункт точно визначають своє місце знаходження, а, пересуваючись по місту, графічно фіксують на карті просування за маршрутом. При цьому карту орієнтують у напрямку вулиці, по якій пролягає маршрут.</p> <p>При виїзді з населеного пункту, якщо виявлено розбіжність у кількості доріг на карті і на місцевості (виникли проблеми з</p>	25 хв.	<p>Викладач приділяє основну увагу підставам проведення поліцейської операції.</p> <p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p>

<p>визначенням потрібної дороги), напрямком подальшого руху визначають компасом за магнітним азимутом, який визначають за картою. Для надійного орієнтування у великих містах доцільно використовувати плани міст, на яких детально наносяться назви всіх площ, вулиць і провулків. Проте при цьому особливу увагу необхідно звертати не тільки на назви вулиць, але і їх розташування і напрямок як на карті, так і в населеному пункті, оскільки противник називує вулиць та інші важливі написи і вказівники з метою дезінформації та може змінити. Значно покращить умови орієнтування використання аерофотознімків, отриманих завчасно за допомогою безпілотних літальних апаратів (БПЛА).</p> <p><i>Серед руїн</i> орієнтування за картою значно погіршується через її невідповідність місцевості. Найбільш стійкими орієнтирами на такій місцевості є елементи рельєфу (окремі вершини, горби, терикони, лоцини), гідрографії, площі, парки, сквери, залізниці, автомобільні дороги з твердим покриттям тощо.</p> <p>Під час орієнтування доцільно використовувати аерознімки з змінами місцевості, порівнюючи їх із картою. При цьому дуже важливо вміти читати карту, і, володіючи гострою спостережливістю, розпізнавати за залишками зруйнованих об'єктів св</p>	<p>Приділити увагу на способи орієнтування на відкритій та закритій місцевості.</p>
---	---

<p>оємісцезнаход-ження на карті.</p> <p>У горахорієнтування ускладнюється з-за малої кількості орієнтирів, а також через значну розчленованість рельєфу. Вершини, які визначені в якості орієнтирів, значно змінюють свої обриси при їх спостереженні під час руху гірськими звивистими дорогами з різних сторін, особливо вночі.</p> <p>Маршрут руху в горах прокладають лощинами, вздовж річок і струмків у глибоких низинах, а також дорогами і стежками у гірських проходах. Перед початком руху обирають орієнтири вздовж запланованого маршруту (піки, обриви, скелі, населені пункти, окремі будівлі, залишки стародавніх фортець, пам'ятники, могили тощо). Крім основних, на маршруті позначають і допоміжні орієнтири, які помітні з багатьох точок маршруту, такі, як найвищий пік, виступ хребта або ж небесне світло.</p> <p>Крім того, на визначеному на карті маршруті руху доцільно вказати трілками підйоми та спуски на кожному проміжку із зазначенням їх стрімкості. Це допоможе витримати намічений маршрут, тому що підйоми і спуски добре відчуються під час руху машини.</p> <p>Напрями на сторони горизонту, визначені в горах компасом, потрібно контролювати</p>	
--	--

<p>за небеснимисвітилами і прикметамимісцевихпредметів, тому що в горах зустрічаютьсялокальнімагнітніаномалії, які на картіможуть бути не вказані.</p> <p>У</p> <p><i>лісі</i>орієнтуванняускладнене через обмеженувидимість і незначнукількістьорієнтирів. Маршрутипрокладаютьпросіками, лісовими дорогами, а такожзначними за протяжністюонаявними в лісі ярами, струмкамиітощо. Найчастіше дороги в лісі мало найджені, а деякі з них можуть бути не вказані на карті через те, що є тимчасовими і використовуютьсялишепід час лісозатівель. Саме тому під час підготовки маршруту потрібновиписатиазимутикожноїділянки дороги, що дозволить перевірити за компасом напрямокруху на будь-якійділянці маршруту.</p> <p>Для орієнтування в лісі в якостіорієнтиріввикористовують, зазвичай, дороги, просіки, лісовігалявини, вирубки, ріки, струмки та характерніформирельєфу (яри, обриви, канавиітощо). Для покращенняорієнтуванняпідрозділів на маршрутах руху в лісовихмасивахвстановлюютьштучніорієнтири.</p> <p>Рух контролюють за пройденоювідстанню, яку зчитуютьзіспідометрамашини. Необхіднотакожзавчасновивчити характер рельєфу і гідрографії на</p>	
--	--

<p>маршруті руху. Взаємнорозташування висот, річок, струмків, озер, позначених розтушуванням на карті, полегшить визначення свого місця з находиння.</p> <p>Допоміжними орієнтирами для дотримання загального напрямку руху в лісі вдень слугує Сонце, а вночі – Місяць або будь-яка відома зірка чи сузір'я.</p> <p>Умови обмеженої видимості (дим, дощ, туман, хуртовина тощо) часто ототожнюють з нічною темрявою, хоча насправді між ними існує велика різниця. Вночі для орієнтування за таких умов можна застосувати прилади нічного бачення, радіозв'язок. Проте сніг, дощ, курява, дим і жевріючі хзгари щзначно знижують ефективність застосування цих приладів.</p> <p>Прогнозуючи виникнення обмеженої видимості, маршрут готують подібно до нічного маршруту, якщо марш буде здійснюватись дорогами з твердим покриттям. Маршрут поза дорогами здійснюється за азимутами, за задані від визначених за великомасштабною картою. Маршрут уважно вивчають і запам'ятовують. Під час руху карту орієнтують у напрямку просування і постійно графічно поперечними штрихами або крапками фіксують своє місце з находиння.</p>	<p>Розібрати особливості</p>
--	------------------------------

	<p>Взимку багато ґрунтових доріг не використовують, формирельєфу під сніговим покривом зрівнюються, а такі орієнтири, як яри, лощини, ями, озера, струмки майже не проглядаються і не можуть бути використаними в якості орієнтирів. Часто взимку прокладають нові дороги (зимові дороги), які проходять за найкоротшими відстанями і на картах не вказуються.</p> <p>Маршрути взимку прокладають накатаними дорогами або колонними шляхами. Надійними орієнтирами взимку, особливо вночі, є населені пункти, залізниці, дороги з твердим покриттям, просіки, узлісся, окремі лісосмуги, мости та інші лінійні та площинні орієнтири. Допоміжними орієнтирами для надійного орієнтування взимку на місцевості з малою кількістю орієнтирів використовують небесні світила: вдень – Сонце, а вночі – Місяць або яркі зірки чи сузір'я.</p> <p>Памятай! Орієнтування за різноманітних умов місцевості буде надійним при використанні супутникових систем навігації та застосування БПЛА.</p>	орієнтування на місцевості в різні пори року.
	Заклучна частина 5 хв.	

1.	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті	1 хв.	Перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу
2.	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	Зробити зауваження та вказати на позитивні сторони заняття.
3.	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.	2 хв.	Обов'язково самостійно повторити наданий викладачем матеріал

Тема 5: «Основи топографії».

Практичне заняття: «Читання топографічних карт».

Навчальна мета заняття: Набуття поліцейськими навичок в умінні орієнтування на місцевості без карти та спеціальних приладів; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення:

навчальна аудиторія, тактичне містечко, прилегла територія.

Навчальні питання

1. Вимірювання відстаней за картою.
2. Визначення площ за картою.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;

4. учбові топографічні карти.

План проведення заняття

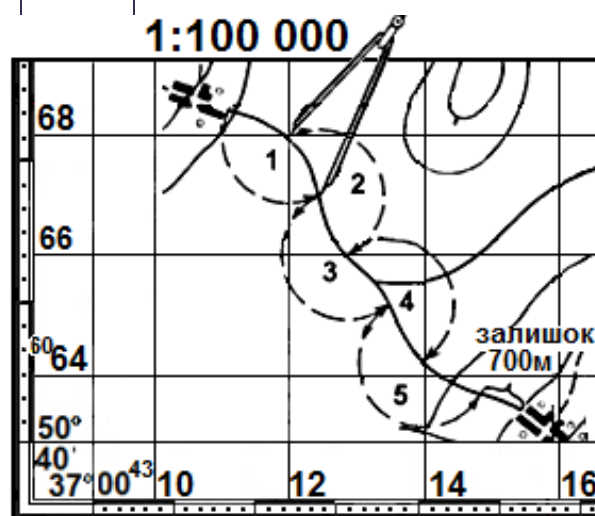
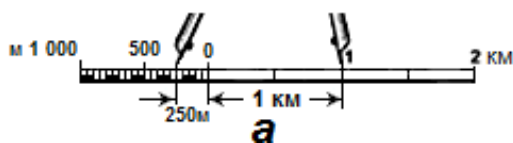
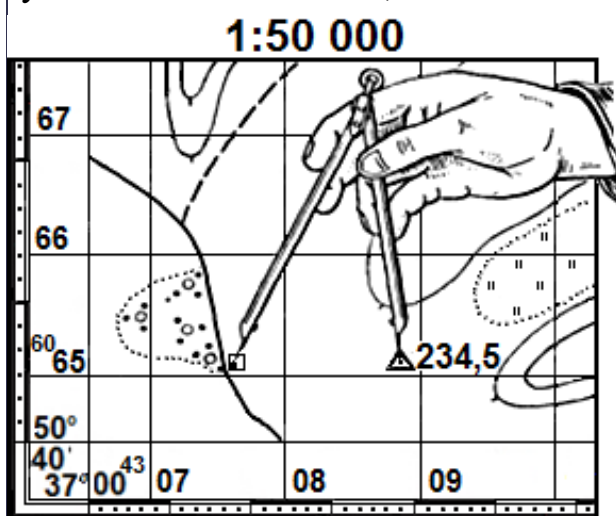
	Зміст	Час	Методичні вказівки
	Підготовча частина 10 хв.		
1	<p>Організація курсантів:</p> <p>Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про дотримання заходів особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, мету, навчальні питання, час та порядок їх відпрацювання.</p>	10 хв	<p>Група зібрана в навчальній аудиторії.</p> <p>Нагадати про дотримання правил безпеки.</p> <p>Довести тему та навчальні питання.</p> <p>Оприділити рівень розуміння даної тематики.</p> <p>Виведення групи на тренувальний полігон.</p>
	Основна частина 65 хв.		
1	<p>Вимірювання відстаней за картою</p> <p>Для визначення відстаней між об'єктами вимірюють відстань на карті в сантиметрах між ними і множать на величину масштабу карти. Масштаб карти надається під південною</p> <p>у вигляді графіку та словесний 1:25 000 – „в 1 сантиметрі 250 метрів”</p> <p>Оформлення чисельного, лінійного та іменованого масштабів на топографічних картах різних масштабів</p> <p>Для вимірювання відстаней і координат за картою потрібно знати положення головних точок умовних знаків. Відстані між об'єктами за картою</p>	30 хв.	<p>Приділити увагу способам вимірювання відстаней.</p> <p>Назвати питання, чітко пояснити поняття.</p> <p>Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал.</p> <p>Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах.</p> <p>Відповісти на питання які виникли під час заняття.</p> <p>Курсанти здійснюють самостійні виміри за допомогою циркуля</p>

визначають наступними способами.

Лінійкою вимірюють відстань між об'єктами в *сантиметрах* і множать число сантиметрів на *величину масштабу*. Наприклад, якщо на карті масштабу 1:50 000 відстань між об'єктами – 8,6 см, то відстань між об'єктами на місцевості – 4 300 м.

Циркулем

вимірюють короткі відстані. Ніжки циркуля ставлять у головні точки умовних знаків об'єктів,

між якими визначають відстань, і, не змінюючи розхилу циркуля, прикладають його до лінійного масштабу

Вимірювання відстані циркулем (а) і кроком циркуля (б) на картах різних масштабів

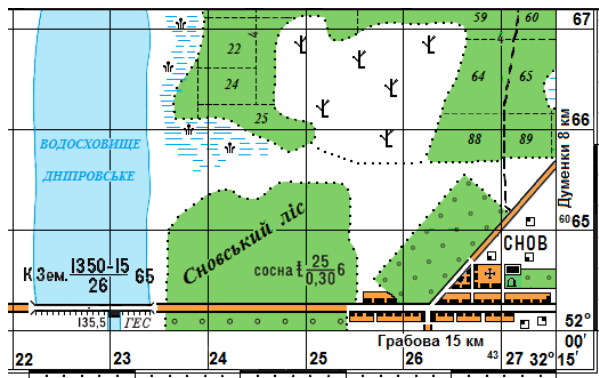
Кроком циркуля

вимірюють відстані, які перевищують довжину лінійного масштабу. Для цього беруть за масштабом розхил циркуля,

<p>який відповідаєякому-небудьцілому числу кілометрівабометрів, і таким</p> <p>Нарощеннямрозхилу</p> <p>циркуля вимірюютьламанілінії. Спосібзаснований на визначенні кола: „геометричнемісцеточок, рівновіддаленихвід центра”. Ламаналінія шляхом перенесеннявідрізківперетворюється в пряму .</p> <p>Курвіметром.</p> <p>Стрілкукурвіметравстановлюють на нульовуподілку, а потімколіщаткомпроводять по вимірюванійзвивистійлініїзліва направо абознизувгору: отриманийвідліку сантиметрахмножать на величину масштабу карти. Наприклад, відліккурвіметра за картою масштабу 1:100 000 становить 15км, а за картою масштабу 1:50 000 – 7,5км.</p> <p>Для визначеннявідстанейокомірно підраховують число квадратівкоординатноїсітки, що “вкладаються” у вимірюванілінії, і множать на величину сторони квадрата в кілометрах. Спосібвикористовується, як правило, для приблизноговизначеннявідстаней і контролю результатіввимірюванняінструментами.</p> <p>Точністьвизначеннявідстаней не повинна перевищувати 0,5-1мм у масштабікарти.</p> <p>Оскільки у бойовійпрактиціінколи доводиться</p>	
--	--

	<p>користуватися картами різнихмасштабів (переобчислювативідстані з одного масштабу в інший) рекомендуєтьсязапам'ятатинаступ не. Відомо, що на карті масштабу 1:100 000 відстань, яка виміряна в міліметрах, помножується на 100, в результатічого ми отримаємодійснувідстань в метрах. Наприклад, якщовідстань на карті масштабу 1:100 000 дорівнює 64мм, то на місцевості вона відповідатиме 6 400м (64 ×100), а при роботі з картами 1:25 000, 1:50 000 і 1:200 000 цю ж відстань у міліметрахнеобхідно в першомувипадкуподілити на 4, у другому – на 2, а у третьому – помножити на 2, тобтовідстань у 64мм для цихмасштабів буде 1 600м, 3 200м і 12 800м відповідно.</p>																			
2	<p>Визначення площ за картою.</p> <p>Площі об'єктів місцевості визначають <i>окомірно</i>, порівнюючи їх з розмірами (площею) квадрата</p> <table><tr><th rowspan="2">Масштаб карти</th><th colspan="2">Розміристорони квадрата</th></tr><tr><th></th><th>в км</th></tr><tr><td>1:25 000</td><td>4</td><td>1</td></tr><tr><td>1:50 000</td><td>2</td><td>1</td></tr><tr><td>1:100 000</td><td>2</td><td>2</td></tr><tr><td>1:200 000</td><td>2</td><td>4</td></tr></table> <p>координатної сітки .</p>	Масштаб карти	Розміристорони квадрата			в км	1:25 000	4	1	1:50 000	2	1	1:100 000	2	2	1:200 000	2	4	35 хв.	Курсанти самостійно відпрацьовують визначення площ за допрмогою навчальних карт.
Масштаб карти	Розміристорони квадрата																			
		в км																		
1:25 000	4	1																		
1:50 000	2	1																		
1:100 000	2	2																		
1:200 000	2	4																		

Цей найшвидший спосіб і, за певних навичок, достатньо точний для визначення площ об'єктів місцевості.

3	Заклучна частина 5 хв.		
1.	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті	1 хв.	Перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу
2.	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	Зробити зауваження та вказати на позитивні сторони заняття.
3.	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.	2 хв.	Обов'язково самостійно повторити наданий викладачем матеріал

Тема 5: «Основи топографії».

Практичне заняття: «Розвідка та правила складання схем місцевості».

Навчальна мета заняття: ознайомлення поліцейських з особливостями місцевості під час виконання службових завдань; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години

Місце проведення:

навчальна аудиторія, тактичне містечко, прилегла територія.

Навчальні питання

- 1.Завдання та способи розвідки місцевості.
- 2.Розвідка елементів місцевості
- 3.Правила складання схем місцевості.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;
4. учбові топографічні карти.

План проведення заняття

	Зміст	Час	Методичні вказівки
	Підготовча частина - 10 хв.		
1.	Організація курсантів: Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про дотримання заходів особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, мету, час, навчальні питання та порядок їх відпрацювання.	10 хв	Група зібрана в навчальній аудиторії. Нагадати про дотримання правил безпеки. Довести тему та навчальні питання. Оприділити рівень розуміння даної тематики.

Основна частина 65 хв.			
1.	<p>Завдання розвідки місцевості</p> <p>Розвідка проводиться з метою вивчення тактичних властивостей місцевості, які суттєво впливають на виконання бойового завдання, надійне орієнтування та ефективне використання своїх бойових і транспортних засобів. Постійне та наполегливе ведення розвідки місцевості поряд з розвідкою противника за будь-яких обставин є важливою складовою підготовки до ведення бойових дій.</p> <p>Розвідка місцевості надає відомості про тактичні властивості місцевості та її окремі елементи: гідрографію, рельєф, населені пункти, дорожню мережу, ґрунтово-рослинний покрив тощо.</p> <p>Основні завдання розвідки місцевості полягають у визначенні: а) прохідності місцевості для бойової і транспортної техніки; б) стану доріг, мостів, шляхопроводів та інших дорожніх споруд; в) характеру водних перешкод та умов їх подолання; г) захисних і маскувальних властивостей місцевості, характеру природних масок і схованок; д) прихованих підходів до об'єктів і переднього краю противника; е) стану</p>	20хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Обговорення з курсантами безпечних умов виконання службових обов'язків при проведенні поліцейської операції «Перехват».</p> <p>Надати інформацію та необхідний матеріал. Перевірити фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповісти на питання які виникли під час заняття. Вказати на особливий зв'язок розвідки місцевості з її тактичними властивостями.</p>

	<p>водопостачання;</p> <p>є) змін місцевості у порівнянні з картами.</p> <p>Розвідка місцевості організовується та проводиться безперервно, цілеспрямовано і потайно. Важливою вимогою до даних розвідки є також її вірогідність і своєчасність.</p> <p>Вимогою до даних розвідки є також її вірогідність і своєчасність.</p>		
2.	<p>Розвідка елементів місцевості</p> <p>Розвідка елементів місцевості (ділянки ріки, маршруту, лісу, болота тощо) виконується безпосереднім обстеженням молодшими командирами підрозділів або розвідувальним дозором (групою). Під час розвідки окремі об'єкти місцевості фотографують з метою прискорення розвідки, повноти та якості розвідувальних документів.</p> <p>Розвідка ріки полягає у детальному вивченні характеристики ділянки ріки і навколишньої місцевості в місцях її форсування; визначенні захисних і маскувальних властивостей місцевості в місцях переправи; виборі місць для розміщення пунктів управління і позицій вогневих засобів та ділянок, найбільш придатних для переправи військ різними засобами.</p> <p>При вивченні берегів визначають їх дост</p>	20хв.	<p>Назвати питання, чітко пояснити поняття. Розібрати матеріал з курсантами до повного його розуміння.</p> <p>Надавати інформацію та необхідний матеріал. Перевіряти фіксацію навчального матеріалу в зошитах. Відповідати на питання які виникають під час заняття.</p>

<p>упність для спуску до води бойової техніки, особливо в місцях, зручних для організації переправ вбрід, десантних переправ і переправ танків під водою.</p> <p>Для форсування обирають ділянку ріки з пологим берегом та незаболоченою заплавою, прихованим підходом до ріки і надійним маскуванням від противника. При цьому бажано, щоб берег ріки в місці переправи був вищим від протилежного, що забезпечить зручне спостереження за переправою та її надійне прикриття вогнем артилерії, танків та інших бойових засобів, а також вогневу підтримку наступу підрозділів на протилежному березі.</p> <p>Об'єкти, які намічені для захвату на протилежному березі, повинні мати надійні підходи до них, а місцевість, що прилягає до ріки – бути придатною для маневру і зосередження підрозділів.</p> <p>Розвідка обраної для форсування ділянки ріки починається з загального її огляду і підходів до неї (наявність прихованих підходів до ріки, характеристика ґрунту дна і берегів); стрімкість схилів; умови спостереження і ведення вогню; наявність озер, проток, стариць, канав і заболочених ділянок; можливі коливання рівня води при форсуванні.</p>	
--	--

<p>Крімцього, визначають наявність місцевих переправних засобів і будівельних матеріалів, придатних для спорудження і ремонту переправ, наявність гідротехнічних спорудвище і нижче ділянки переправи та їх можливий вплив на форсування ріки у разі їх зруйнування.</p> <p>У місцях, де відмічено ділянки ріки, визначають ширину, глибину і швидкість течії, стрімкість з'їздів і виїздів, ґрунт дна і берегів.</p> <p><i>Ширину ріки</i> визначають за великою масштабною картою, окомірною або геометричною побудовою на місцевості, а під час повеней і паводків краще використовувати різні місцевості.</p> <p><i>Глибину ріки</i> визначають мотузкою з грузилом або жердиною з нанесеними на неї дециметровими поділками.</p> <p><i>Швидкість течії</i> визначають окомірною або за допомогою якого-небудь поплавка (тріски, пучка трави), вираховуючи кількість секунд, за які поплавок пропливе, наприклад, 50м.</p> <p><i>Ґрунт дна ріки</i> визначають жердиною: якщо вона входить легко – дно замулене, а якщо з зусиллям – то глинисте або піщане.</p> <p>Приблизно ґрунт дна можна визначити за швидкістю течії ріки.</p>				
<table><tr><td>Швидкість течії ріки, м/с</td><td>Можливий ґрунт дна</td></tr></table>	Швидкість течії ріки, м/с	Можливий ґрунт дна		
Швидкість течії ріки, м/с	Можливий ґрунт дна			

0,1-0,2	намул
0,2-0,5	пісок
0,5-1,0	крупний пісок
1,0-1,5	щільна глина, гравій
Більше 1,5	велике каміння, галька

Броди визначаються на розширених ділянках ріки, у місцях перепаду води; на наявність броду вказують дороги і стежки, які підходять до ріки з обох берегів. Допустима глибина броду для його подолання залежить також від швидкості течії ріки.

Взимку необхідно визначити товщину льоду і встановити міцність його з'єднання з берегами та можливість провисання над водою.

В результаті розвідки ділянки ріки обирають місця для переправ, визначають підходи до них, обстежують вихідні райони для форсування і маршрути руху до намічених переправ. Всі ці дані наносять на карту або складену по ній схему.

Розвідка маршруту проводиться з метою визначення умов прохідності маршруту бойовими і транспортними (особливо великогабаритними) засобами та можливих перешкод і заходів з їх подолання; визначення маскувальних властивостей місцевості, умов розгортання, розосередження та укриття підрозділу в районах привалів і відпочинку.

Під час підготовки

маршруту визначають і вивчають за картою маршрут руху і важливі ділянки, на яких місцевість необхідно обстежити більш детально (місця переправ, шляхи обходу перешкод, рубежі можливого розгортання тощо). На такій ділянці місцевості за картою складають окремі схематичні місцевості великого масштабу, на які наносяться з необхідною деталістикою результати розвідки маршруту.

При розвідці маршруту на карту (схему) маршруту наносяться об'єкти місцевості, які знаходяться на відстані до 500 м від осі маршруту і можуть вплинути на здійснення маршу, а характерні орієнтири (повалене дерево, зруйнована будівля, підбитий танк), які не відображені на карті, бажано фотографувати з позначенням їх положення на карті (схемі). Особливо ретельно визначають і наносять на карту орієнтири на поворотних точках і розгалуженнях доріг, на яких для уникнення у розбіжності подальшого руху, визначають магнітний азимут і також наносять на карту.

Під час руху за маршрутом обстежують прохідність доріг (ширину, матеріал покриття, їх якість), а на ґрунтових дорогах – наявність колій, вибоїн, враховуючи при цьому пору року і можливу зміну погоди.

На дорогах визначають ділянки з ізначними підйомами і спусками, малими радіусами поворотів;

<p>ділянкидоріг, щодопускаютьрухтільки в одному напрямку — на перехрестяхдоріг, станціях і роз'їздах, а також дороги, щопроходять через вузькідорожніспоруди (мости, труби).</p> <p>Особливувагуприділяютьоб стеженнюзруйнованихділянокдор іг. Все це у сукупностівизначатимезагальнуп ропускнувластивістьдоріг і тому у цихвипадкахвизначаютьможливіс тьоб'їзду таких перешкод та рух транспорту узбіччямдорігабо поза дорогами.</p> <p>Під час рухувизначають характеристики та стан мостів і шляхопроводів (довжину, ширину, вантажопідйомність), дамб і гребель через водніперешкоди, тунелів, галерей та вузькихділянок на дорогах гірськоїмісцевостітощо.</p> <p>Рухаючись за маршрутом, визначаютьнаявністьможливихпе решкод, якіможутьвиникнути в результатідій противника (засади, завали,пожежі,замінованітазатоп леніділянки),атакожнамічають шляхїїхобходу.Якщо маршрут прокладено поза дор</p> <p>Повздовж маршруту визначаютьзахиснівластивостіміс цевості та умовимаскуваннявід наземного і повітряногопостереження противником.</p> <p>При обстеженніводнихперешкод, через якіпролягає маршрут,</p>	
---	--

<p>особливу увагу звертають на наявність переправ і бродів (глибину, ширину, ґрунт дна, стрімкість берегів), а при обстеженні гідротехнічних споруд визначають можливість зонізації та оплення у випадку їх руйнування.</p> <p>Якщо розвідка маршруту проводиться взимку, необхідно визначити товщину снігу, а також льоду на ріках, озерах і болотах, через які прокладено маршрут. Особливо ретельно обстежують заглиблення рельєфу (невеликі долини, долини), які занесені снігом, а також незамерзаючі ділянки боліт і дороги на підйомах і спусках, вкритих ожеледицею.</p> <p>В результаті розвідки на карту наносять: маршрут руху, дорожні споруди та їх характеристики, можливі шляхи обходу у випадку їх руйнування, перешкоди по вздовж маршруту; показують райони, придатні для маскування підрозділів від наземного та повітряного спостереження. Відомості, які неможливо позначити умовними знаками, записують у вигляді легенди на вільному місці карти.</p> <p>Розвідка лісу ведеться з метою визначення його тактичних властивостей: прохідності бойовою і транспортною технікою, умов орієнтування і ведення вогню, спостереження і маскування, а також умов захисту особового складу та бойової техніки.</p> <p>При розвідці лісу визначають склад і</p>	
---	--

<p>густоту насаджень, висоту і товщину стовбурів, наявність підліско тощо. Особливу увагу необхідно звертати на упорядкованість лісу, на що вказують наявність у ньому доріг, просік, дренажних канав, а також поділ масиву лісу на квартали, відсутність вирубок, бурелому і сухостою. В такому лісі багатокраще орієнтуватися, здійснювати маневри і керувати підрозділом у бою, ніж у лісах, які заросли чагарниками та з незначною кількістю доріг і просік.</p> <p><i>Під час підготовки до наступу</i> спочатку розвідують підходи до лісу, наносять на карту або схему точне накреслення узлісся, а потім обстежують лісові дороги, просіки для прохідності бойовою і транспортною технікою, умови орієнтування, ведення вогню, можливість здійснення маневрів тощо.</p> <p>Для цього визначають наявність і напрямки доріг та просік, які співпадають з напрямком наступу, відмічають на карті (схемі) природні чи встановлені штучні орієнтири; визначають магнітний азимут і напрямки руху через ліс та ділянки доріг і просік, прохідність яких необхідно покращити; перешкоди для руху військ і можливість їх подолання або обходу.</p> <p><i>В обороні</i> вивчають маскувальні та</p>	
---	--

<p>захисні властивості, умов введення вогню і спостереження. Спочатку вивчають підходи до лісу зі сторони противника, а потім детально наносять на карту (схему) узлісся, дороги, просіки, а також інші можливі маршрути руху через ліс ярами, вимоїнами, канавами і чагарниками, які часто використовують для здійснення прихованих маневрів під час бою.</p> <p>Передній край оборони розташовувати на узліссі не доцільно — його вигідніше розташовувати перед узліссям або в глибині лісу перед природними перешкодами з використанням вигідних для ведення бойових дій рубежів місцевості (берегів річок, озер, боліт, міжболотних дефіле).</p> <p>Вогневі позиції для стрільби танків, артилерії та стрілецької зброї вибирають у місцях, звідки можливо вести прицільний вогонь з невеликої відстані на виходах із дефіле, бродів і переправ, перехрестя доріг тощо.</p> <p>Під час розвідки детально визначають висоту, товщину і густоту дерев. Висоту дерев визначають за формулою тисячної або за тінню від предмета. Товщину дерев визначають на рівні грудей за допомогою шпагату або лозини відомої довжини.</p> <p><i>Маскувальні властивості лісу</i> залежать від густоти лісу, яка характеризується зімкнутістю</p>	
---	--

крон, а прохідність лісу залежить від середньої відстані між деревами та товщини стовбурів і породи дерев. Маскувальні властивості лісу, а також залежність між зімкнутістю крон і густотою лісу.

Густота лісу	Середня відстань між деревами, м	Ліс і умови маскування
Густий ліс	до 6	Підрозділи надійно маскуються
Ліс середньої густоти	6-10	Підрозділам треба маскуватися в окремих випадках
Рідколісся	10-15	Підрозділам треба маскуватися

На прохідність лісової місцевості суттєво впливають рельєф, річки і болота, характер та зволоженість ґрунтів, наявність чагарників, вирубок, сухостою та буреломів.

При розвідці лістяного лісу враховують наявність підліска і пору року, тому щойого маскувальні властивості підлісся падають з зимку майже відсутні, особливо з повітря.

При розвідці лісу слід пам'ятати, що у період літньої спеки, коли в лісі багата сухої трави і хмизу, можливе виникнення лісових пожеж — одного з найбільш небезпечних факторів ураження особового складу і бойової техніки.

В результаті розвідки лісу на карті або схемі відповідними умовними знаками відображають дороги, просіки, вирубки, буреломи, згарища, завали,

заболочені ділянки, яри, обриви, канави, лісосмуги, орієнтири уздовж доріг, напрямки руху поза дорогами, їх магнітні азимути, шляхи обходу важкопрохідних і непрохідних ділянок.

Розвідка болота проводиться з метою можливості його подолання та покращення прохідності або обходу важкопрохідних ділянок. Розвідка болота здійснюється не менше ніж двома-трьомарозвідниками, з міцними жердинами для пересування через болото і визначення його глибини, а також мотузками для страхування.

Під час розвідки болото спочатку оглядають з якого-небудь підвищення або з дерева, встановлюють загальний характер поверхні і рослинності, наявність доріг, стежок, а також рік, озер і канав, які можуть бути надійними орієнтирами. Обстеження болота починають з його окраїни та ділянок, по яких проходять дороги і стежки, ростуть дерева (ознаки, що вказують на їх прохідність).

Під час розвідки болота встановлюють місця проходу і компасом визначають азимут і напрямку руху для кожної ділянки шляху. Ці дані ретельно перевіряють і записують на карті або схемі. Глибину болота і товщину шару торфу визначають за допомогою жердини. При розвідці заболочених ділянок без шару торфу (лугових і заплавлених боліт, мочарів, солончаків, плавнів)

	<p>визначають глибину шару води і багністість ґрунту дна.</p> <p>Взимку при розвідці болота визначають товщину льоду і снігового покриву, виявляють ділянки, які не замерзають. При цьому слід пам'ятати, що замерзання боліто дразнить падання великої кількості снігу на лід майже припиняється.</p> <p>Дані розвідки болота і навколишньої місцевості наносять на карту або схему, показуючи уточнене на місцевості акреслення контуру болота, підходи до нього, дороги, стежки, розвідані проходи та їх характеристики.</p> <p>Під час розвідки болота завжди слід пам'ятати, щоб ойовідії на болотистій місцевості являють собою надзвичайно великі складнощі для військ, особливо, у наступі. Проте досвід ведення бойових дій на такій місцевості свідчить про те, що саме у таких місцях можливе нанесення противнику несподіваних ударів, які можливі лише при детальному вивченні прохідності боліт особовим складом і можливим використанням бойової техніки.</p>		
3.	<p>Правила складання схем місцевості</p> <p>Для організації бою, управління підрозділом і вогнем та для передачі інформації широко застосовуються <i>бойові</i></p>	25 хв.	<p>Курсанти відпрацьовують підхід до транспортного засобу в парах та трійках.</p> <p>Визначення безпечної зони.</p> <p>Проведення діалогу між</p>

<p>графічні документи, які доповнюють, а інколи, і замінюють письмові документи, дозволяють більш наочно відобразити обстановку.</p> <p>На топографічній карті внаслідок її старіння можуть бути відсутні деталі місцевості, які необхідні для управління підрозділами у бою. З цією метою у підрозділах широко застосовуються схеми місцевості – спрощені топографічні креслення невеликих ділянок місцевості, які складають у великому масштабі. Вони складаються за топографічною картою, аерознімком або безпосередньо на місцевості під час розвідки (рекогносрування) прийомами окомірної розвідки.</p> <p>При складанні схеми необхідно дотримуватись встановлених правил: схему орієнтують на аркуші паперу так, щоб противник знаходився у верхній частині аркуша. На схему наносять тільки ті місцеві предмети і форми рельєфу, за якими у подальшому була б можливість якомога точніше нанести бойові порядки своїх підрозділів і цілей противника.</p> <p>Схему складають встановленими умовними знаками, а якщо використовують новий знак, то його пояснюють на полях схеми. При необхідності виконують перспективні малюнки об'єктів місцевості, які розміщують на вільних місцях або на полях схеми</p>	<p>водієм та поліцейським.</p> <p>Спокійна та агресивна поведінка водія.</p> <p>Звернути увагу на відхід з лінії атаки .</p>
--	--

	<p>з показом стрілкою місцезнаходження на схемі. Замість малюнків на схему можна клеїти фотографії об'єктів. Для точного вказання важливих об'єктів на схемі підписують магнітні азимути і відстані до них від місцевих предметів.</p> <p>Масштаб схеми (чисельний або лінійний) вказують під схемою. Якщо схема складена у приблизному масштабі, дається пояснення, наприклад: "Масштаб приблизно 1:6 000". Особливості місцевості, які не показані графічно, подаються в легенді на полях схеми. На схемі, яка складена за масштабом топографічної карти, показуються лінії кілометрової сітки або її виходи за рамки схеми.</p> <p>Основні умовні знаки для складання схем місцевості показано на рис.5.1. Інші ж об'єкти місцевості зображають на схемі відповідними умовними знаками із збільшенням їх розмірів у 2-3 рази. Для більш наочного відображення схем використовують фломастери, а деякі умовні знаки підтушують (наприклад, автомобільні дороги, квартали населених пунктів, водоймища і деякі інші) кольоровими олівцями так, щоб схема нагадувала карту. Проте головна вимога до складеної схеми – точне і наочне відображення місцевості й тактичної обстановки.</p> <p>Населені пункти зображають</p>		
--	---	--	--

ся чорним кольором замкнутими фігурами (з штриховкою в середині кварталу тонкими лініями) ізбереженням конфігурації населеного пункту. Вулиці і проїзди показують лише ті, до яких підходять автодороги з твердим покриттям або покращені автодороги. Ширина умовного знака вулиці, тобто відстань між паралельними лініями, не повинна перевищувати 2 мм.

Дорожня мережа

викреслюється чорним кольором: залізниця – лінією 1-2 мм, автомобільні дороги – двома тонкими лініями шириною між ними – 1-2 мм, а ґрунтові дороги (путівці) – лінією 0,2-0,4 мм.

Ріки викреслюються синім кольором однією або двома лініями. На озерах, водосховищах і ріках, які зображені в дві лінії, паралельно від берега проводять декілька тонких ліній, причому першу лінію проводять якомога ближче до берега, а до середини водоймища відстань між ними збільшується. Великі водоймища підтушовують відповідним кольором.

Ліс зображають валоподібними умовними знаками зеленого кольору. Спочатку пунктиром намічається край лісу з найбільш характерними вигинами, потім креслять напівовали діаметром до 5 мм, так, щоб випуклі частини проходили по пунктирах.

При зображенні ***чагарників*** спочатку викреслюють великий овал (3 × 1,5

	<p>мм), а потім навкруги – менш іовали. Межі чагарників не показують.</p> <p>Рельєф зображають горизонталями коричневого кольору, а деталі рельєфу, які не зображаються горизонталями – відповідними умовними знаками. Позначки висот підписують чорним кольором і лишеті, які вказані у бойових документах.</p> <p>Місце в предметі-орієнтири, для яких умовних знаків не передбачено, наприклад, пень, зламане дерево, підбитий танк, на схемі показують у перспективі.</p> <p>Підписи назв населених пунктів і висот розміщують паралельно до верхньої (нижньої) сторони схеми прямим шрифтом, а підписи річок, озер, урочищ – нахиленим шрифтом (річок – паралельно до русла, а озер і урочищ – по осі об'єкта). Нахиленим шрифтом виконують підписи, які відносяться до оформлення і пояснень до схеми.</p>		
	Заключна частина 5 хв.		
1.	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті	1 хв.	Перевірити рівень засвоєння навчального матеріалу
2.	Підведення підсумків заняття.	2 хв.	Зробити зауваження та вказати на позитивні сторони заняття.
3.	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.	2 хв.	Обов'язково самостійно повторити наданий викладачем матеріал

Тема 5: «Основи топографії».

Практичне заняття: «Умовні топографічні та спеціальні тактичні знаки які використовуються у службовій діяльності підрозділів Національної поліції».

Навчальна мета заняття: ознайомлення поліцейських з топографічними та спеціальними тактичними знаками та особливостями їх нанесення на схеми, плани, карти; виховання відповідальності, уважності, морально-вольових якостей у здобувачів вищої освіти.

Кількість годин: 2 години
Місце проведення: навчальна аудиторія.

Навчальні питання

1. Основні умовні знаки для топографічних карт, та порядок їх нанесення.

Література:

1. Шмаль С.Г. Військова топографія: Підручник для слухачів і курсантів вищих військ. навч. закладів. 2-ге видання, доповнене та перероблене. – К.: МО України, 2008. – 280 с.
2. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.

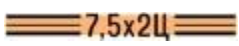

Матеріальне забезпечення:

1. мультимедійне обладнання;
2. комп'ютер;
3. фліп-чарт, маркери, макети;
4. учбові топографічні карти.

План проведення заняття

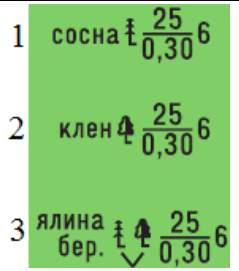

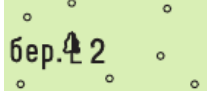
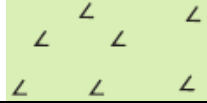
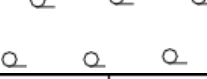
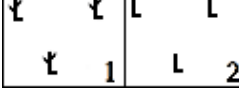
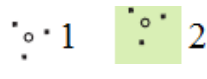
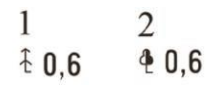

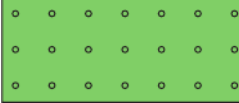
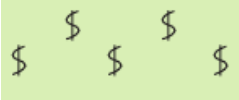
	Зміст	Час
	Підготовча частина 10 хв.	
1.	Організація курсантів: Прийняти доповідь про готовність групи, перевірити наявність особового складу та підготовку до проведення заняття, провести інструктаж про заходи особистої безпеки при проведенні заняття, довести тему, навчальні питання та порядок їх відпрацювання, мету заняття.	10 хв

	Основна частина 65 хв.																																			
1	<div>ОСНОВНІ УМОВНІ ЗНАКИ ДЛЯ ТОПОГРАФІЧНИХ КАРТ МАСШТАБІВ 1:25 000, 1:50 000, 1:100 000</div> <table><tr><th>Умовнізнаки</th><th>Назви та характеристикиоб'єск</th></tr><tr><td></td><td>Кордонидержавні</td></tr><tr><td></td><td>Пунктидержавноїгеодезичноїмережі</td></tr><tr><td> 1 2 3</td><td>Те саме: 1) на курганах 2) на будівлях;</td></tr><tr><td></td><td>Пунктирозряднихгеодезичних мереж</td></tr><tr><td></td><td>Тесамена курганах</td></tr><tr><td></td><td>Будівліжитловітанежитлові</td></tr><tr><td></td><td>Будівлівизначні</td></tr><tr><td></td><td>Поодинокідвори</td></tr><tr><td> зруйн.</td><td>Будівлізруйнованітанапівзруйновані</td></tr><tr><td></td><td>Трубипромисловихпідприємств</td></tr><tr><td></td><td>Промисловіпідприємства з трубами</td></tr><tr><td></td><td>Промисловіпідприємствабезтруб</td></tr><tr><td> шах. 1 шт. 2</td><td>Устяшахтнихстовбурів та штолень: 1) діючих; 2) недіючих</td></tr><tr><td></td><td>Терикони, відвалипорід</td></tr><tr><td> кам.</td><td>Розробкикориснихкопалинівідкритим</td></tr><tr><td></td><td>Торфорозробки</td></tr></table>	Умовнізнаки	Назви та характеристикиоб'єск		Кордонидержавні		Пунктидержавноїгеодезичноїмережі	 1 2 3	Те саме: 1) на курганах 2) на будівлях;		Пунктирозряднихгеодезичних мереж		Тесамена курганах		Будівліжитловітанежитлові		Будівлівизначні		Поодинокідвори	 зруйн.	Будівлізруйнованітанапівзруйновані		Трубипромисловихпідприємств		Промисловіпідприємства з трубами		Промисловіпідприємствабезтруб	 шах. 1 шт. 2	Устяшахтнихстовбурів та штолень: 1) діючих; 2) недіючих		Терикони, відвалипорід	 кам.	Розробкикориснихкопалинівідкритим		Торфорозробки	65 Хв.
Умовнізнаки	Назви та характеристикиоб'єск																																			
	Кордонидержавні																																			
	Пунктидержавноїгеодезичноїмережі																																			
 1 2 3	Те саме: 1) на курганах 2) на будівлях;																																			
	Пунктирозряднихгеодезичних мереж																																			
	Тесамена курганах																																			
	Будівліжитловітанежитлові																																			
	Будівлівизначні																																			
	Поодинокідвори																																			
 зруйн.	Будівлізруйнованітанапівзруйновані																																			
	Трубипромисловихпідприємств																																			
	Промисловіпідприємства з трубами																																			
	Промисловіпідприємствабезтруб																																			
 шах. 1 шт. 2	Устяшахтнихстовбурів та штолень: 1) діючих; 2) недіючих																																			
	Терикони, відвалипорід																																			
 кам.	Розробкикориснихкопалинівідкритим																																			
	Торфорозробки																																			

	 <i>нафт.</i>	Нафтові та газові свердловини з вишками	
		Склади пального та газгольдери	
	 7,5x2Ц	Автомагістралі (автостради)	
		Бензоколонки та заправні станції	
	<i>ГЕС</i> 	Гідроелектростанції (ГЕС)	
		Електростанції (ДРЕС, ТЕЦ та ін.)	
		Градирні	
		Підстанції електричні	
		Радіостанції та телевізійні центри	
		Телевізійні башти	
		Аеродроми, гідроаеродроми	
		Майданчики для посадки літаків	
		Капітальні споруди баштового типу	
		Вишки легкого типу	

	Автомобільні дороги з удосконаленим покриттям
	Автомобільні дороги з покриттям
	Автомобільні дороги без покриття
	Дороги ґрунтові: 1) путівці; 2) польові та лісові
	Автомобільні дороги, що споруджуються: 1) автомагістралі; 2) з удосконаленим покриттям; 3) з покриттям; 4) без покриття
	Автомобільні дороги на насипах та у виїмах (4 – висота або глибина в метрах)
	Номери автомобільних доріг
	Ділянки доріг з великими ухилами (8% і більше) та малим радіусом повороту (25 м і менше)
	Берегові лінії річок, озер постійні та визначені
	Берегові лінії річок, озер непостійні та невідомі
	Річки та струмки з постійним водотоком
	Річки та струмки пересихаючі
	Водоспади (5 – висота падіння води в метрах)
	Пороги
	Початок регулярного судноплавства
	Позначки урізів води
	Стрілки, що показують напрямок і швидкість течії річки (м/с)
	Характеристика річок і каналів: у чисельнику – ширина (м); у знаменнику – глибина (м), г
	Ізобати їх підписи
	Позначки глибин в метрах
	Канали та канави шириною до 3 м
	Греблі проїжджі
	Греблі непроїжджі
	Пристані з обладнаними причалами
	Маяки
	Постійні знаки берегової сигналізації
	Водопроводи: 1) наземні; 2) підземні

	Головні колодязі	
	Колодязі (характеристика води – гірко-солоні)	
	Колодязі: 1) з вітряним двигуном; 2) бетоновані з механічним підняттям води	
	Артезіанські колодязі та артезіанські свердловини	
	Водосховища та інші споруди для збору води	
	Джерела: 1) необладнані; 2) обладнані	
	Мости через незначні перешкоди та труби (довжиною до 3м)	
	Характеристика мостів на: 1) автодорогах; 2) залізницях (ЗБ – матеріал споруди, 8 – висота низу ферми моста над рівнем води; 370 – довжина моста, 10 – ширина проїжджої частини в метрах, 660 – вантажопідйомність в тоннах)	
	Броди	
	Перевози	
	Поромні переправи	
	Дамби (Зем. – матеріал споруди, 3 – ширина по верху, 6 – висота в метрах)	
	Горизонталі: 1) основні потовщені; 2) основні; 3) додаткові; 4) допоміжні (100 – підписи горизонталей в метрах)	
	Позначки висот: 1) командних; 2) точок місцевості	
	Позначки висот біля орієнтирів	
	Перевали, позначки їхніх висот і місяці дії	
	Скелі-останці (10 – висота в метрах)	
	1. Окремі камені 2. Скупчення каміння	
	1. Ями (5 – глибина в метрах)	
	2. Кургани та горби (5 – висота в метрах)	
	Входи в печери та гроти	
	Скелі та скелясті обриви	
	Яри та водорії (вимоїни): (8 – ширина між бровками, 3 – глибина в метрах)	
	Обриви (21 – висота в метрах)	

		Контурирослинності ґрунтів	
		<p>Переважаючі породи дерев у лісі: 1) хвойні (ялина, сосна, ялиця); 2) листяні (береза, дуб, клен); 3) мішані. Характеристика дерев у метрах: 25 – середня висота дерев, 0,30 – середня товщина стовбурів, 6 – середня відстань між деревами</p>	
		Вузькі смуги лісу та захисні лісові насадження (6 – середня висота дерев у метрах)	
		Невеликі ділянки лісу, що не виражаються в масштабі карти і не мають значення орієнтирів	
		Окремі гаї, що не виражаються в масштабі карти, але мають значення орієнтирів: 1) хвойні; 2) листяні; 3) мішані	
		Поодинокі дерева, що мають значення орієнтирів: 1) хвойні; 2) листяні	
		Поросль лісу, лісові розсадники і молоді посадки висотою до 4 м (2 – середня висота дерев у метрах)	
		Буреломи (вітровали)	
		1. Рідколісся	
		1. Горілі ділянки лісу та сухостої (згарища); 2. Вирубані ділянки лісу (зруби)	
		Просіки в лісі: 1) виражаються в масштабі карти (лінії електропередачі по просіках); 2) інші просіки; 3) лінії зв'язку по просіках	
		1) окремі кущі та групи кущів; 2) суцільні зарості кущів	
		Породи чагарників: 1) хвойні; 2) листяні (0,6 – середня висота кущів у метрах)	
		Вузькі смуги кущів та живопліт	
		Сад фруктових та цитрусових	
		Виноградники	

	Трав'янорослинність: 1) лугова; 2) високотрав'яна (вище 1м)	
	Зарості очерету	
	Мочарі: 1) з трав'янорослинністю; 2) заболоченість	
	1. Степова (трав'яна)рослинність; 2. Напівчагарники (полинтощо)	
	Болота непрохідні та важкопрохідні (в межах): 1) з трав'яною; 2) з моховою; 3) з очеретяноюрослинністю	
	Болота прохідні (0,6 – глибина (м)): 1) з трав'яною; 2) з моховою; 3) з очеретяною рослинністю	
	Солончаки непрохідні (мокрі та пухкі)	
	Солончаки прохідні	
	Піски рівні	
ВІННИЦЯ ХМІЛЬНИК	Назвими́ст	
УЛАНІВ ІВАНКІВСЬКЕ	Назвиселищ	
Сьомаки Думенки Крутнів	Назвिसі́л і прирівняних до них поселе	
<i>Юхимове</i>	Назвиокремиххуторів та поодинокихд	
1 Буча 2 3	Назвизалізничнихстанцій, роз'їздів, п морських і річковихпристаней	
ЧОРНЕ МОРЕ <i>БУЗЬКИЙ ЛИМАН</i> <i>Перекопська затока</i>	Назвимо́рів, заток, проток, бухт, лима водосховищ	
ДНІПРО ДЕСНА	Назвисудноплавнихрічок і каналів	
<i>Тетерів</i> <i>Ірпін</i>	Назвинесудноплавнихрічок, озер, стр каналів	
ЗАКАРПАТСЬКА НИЗОВИНА <i>бол. Безодня</i> <i>ур. Ховпин</i>	Назвинизовин, рівнин, пустель, пісків боліт, урочищ	

	КАРПАТИ <i>г. Говерла</i>	Назвигір, хребтів, височин, перевалів, курганів	
	Заклучна частина 5 хв.		
1.	Задати питання стосовно наданого матеріалу на занятті		1 хв.
2.	Підведення підсумків заняття.		2 хв.
3.	Загальні та індивідуальні завдання на самопідготовку.		2 хв.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті.

Лекції

№1 «Тактико спеціальна підготовка. Мета, та основні задачі. Основні терміни та поняття».

№2 «Тактика комунікації поліцейського».

№3 «Тактика дій поліцейських при вибуху та його загрозі».

№4 «Тактика зупинення транспортного засобу».

№5 «Основи тактико-спеціальної підготовки при введенні оперативних планів».

Основна

1. Конституція України № 2680-VIII з останніми змінами від 07.02.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII з останніми змінами. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-19>
4. Кримінальний кодекс України № 2747-VIII з останніми змінами від 06.06.2019 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/card2#Card>
5. Кримінальний процесуальний кодекс України № 2599-VIII з останніми змінами від 18.10.2018 року. Електронна версія <https://ips.ligazakon.net/document/view/t124651>
6. Закон України Про Національну гвардію України № 876-VII від 13.03.2014 року. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18>
7. Про дорожній рух: Закон України № 2612-VIII з останніми змінами від 08.11.2018 року.
8. Дисциплінарний статут Національної поліції України від 15.03.2018 року № 2337-VIII. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>
9. Наказ МВС України №1376 від 06.11.2015 року Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>
10. Наказ МВС України від 16.05.2003 року № 496 Про вдосконалення організації і порядку проведення цільових оперативно-профілактичних операцій та комплексних оперативно-профілактичних відпрацювань.
11. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 22.08.2016 № 859 Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16>
12. Наказ МВС України від 04.12.2017 року за №987 Про затвердження положення про підрозділи поліції особливого призначення. Електронна версія

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1565-17>

13. Наказ МВС України від 9.10.2017 року №841-дск. Інструкція про організацію та порядок проведення поліцейських операцій з розшуку та затримання озброєних та інших осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння.

14. Наказ МВС України від 11.11.2003 року № 1345-дск.

Про затвердження настанови про дії органів, підрозділів внутрішніх справ, з'єднань, військових частин внутрішніх військ, вищих навчальних закладів МВС України з ліквідації масових заворушень:

15. Про затвердження Типового положення про управління організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування головних управлінь Національної поліції України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі, областях, м. Києві Наказ МВС України від 22.01.2016 № 39.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0216-16>.

16. Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характер: Наказ МВС України від 05.03.2009 року № 118. Електронна версія
http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS096.html.

17. Про Збройні Сили України: Закон України від 06 грудня 1991 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.

18. Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 956 // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2002-%D0%BF>.

19. Про оборону України: Закон України від 06 грудня 1991 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.

20. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12>.

21. Про організацію діяльності органів внутрішніх справ України щодо протидії злочинам, пов'язаним з автотранспортом: Наказ МВС України від 10 жовтня 2006 р. № 1019 дск.

22. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України: Наказ МВС України від 25.05.2017 № 440. Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17>

23. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 6 квітня 2000 року // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.

24. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 р. // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.

25. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р // Електронна версія <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2011-%D1%80>.

26. Тимчасовий порядок оформлення оперативних (бойових) документів : затв. наказом Головнокомандувача Збройних Сил України від 11.09.2020 р. №

140.

Допоміжна

3. Адміністративна діяльність органів поліції: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
4. Тактична та тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції України: навч. посіб. / Я.Г. Бондарєнко, О.Ю. Прокопенко, Д.В. Сергієнко, В.О. Куценко. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 308 с.
5. Пам'ятка випускника Харківського національного університету внутрішніх справ : за заг. ред. В.В. Сокурєнка. / кол. авт.-:І.В.Клименко, Л.В.Васянович, Д.В.Швець та ін. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 96 с. Електронна версія <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/discover>
6. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. для працівників поліції. / Прокопенко О.Ю., Власенко І.В., Крепакова М.Ю. МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. –Х.: ХНУВС, 2017. – 364 с.
7. Військова топографія: Підручник / За ред. П.П. Ткачука, І.С. Тревого. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 416 с.
8. Законодавство України про правоохоронні органи і діяльність суду [текст]: збірник офіційних текстів законів станом на 11 вересня 2012 року / Упоряд. Руснак Ю.І. – К.: ЦУЛ, 2012. – 602 с.
9. Організаційно-правові основи охорони громадського порядку в сучасних умовах: Науково-практичний посібник. – Львів, ЛІВС, 2003.
10. Охорона праці в діяльності ОВС: Підручник / О.М. Бандурка, І.К. Шаша, І.В. Власенко, П.М. Бортнічук. – Х.: НУВС, 2003. – 336 с.
11. Військова топографія: Навчальний посібник. / А.М. Кривошеєв, А.І. Приходько, В.М. Петренко, Р.В.Сергієнко. — Київ: Вид. «КНТ», 2022.
12. — 282 с.Тактико-спеціальна підготовка (тактика професійної діяльності) [Текст] : навч. посіб. / [Ю. Б. Оболенський та ін.] ; за заг. ред. Петкова В. П. ; Кіровогр. юрид. ін-т Харк. нац. ун-ту внутр. справ. - К. : КНТ, 2010. - 341 с.
13. Тактико-спеціальна підготовка: навч. посіб. / [О.Г.Комісаров, А.О.Собакарь, Е.Ю.Соболь, О.С. Юнін та ін.]; Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. –Дніпро: ДДУВС, 2017. –277 с.
14. Довідник поліцейського: Чернявський С.С., Левченко К.Б. - Харків: «Фоліо», 2018. 347 с.
15. Тактико—спеціальна підготовка працівників Національної поліції / С.В. Албул, О.Т. Ніколаєв, О.І. Тьорло, Ю.Р. Йосипів та ін. Одеса; Львів: ОДУВС; ЛьвДУВС, 2018. – 480 с.
16. Довідник поліцейського: Лимарь М.В., Корженко О.М., Бахчеван Є.Ф. - Одеса: ВВП УКЗ ГУНП в Одеській області, 2018. 148с.
17. Ульянов О.І., Ніколаєв О.Т., Конєв О.Ю., Бахчеван Є.Ф. Профілактична (превентивна) діяльність патрульної поліції: навч. посіб. Одеса: ОДУВС, 2017. 117 с